

Fundacja Inicjatyw Menedżerskich

**Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej
gminy Grodzisko Dolne na potrzeby opracowania Strategii
Rozwoju Gminy**

Fundacja Inicjatyw Menedżerskich, ul. Żołnierzy Niepodległej 5/7, 20-078 Lublin
tel./fax: (+48) 81 532 14 25; tel.: (+48) 81 441 33 44; email: biuro@fim.org.pl

www.fim.org.pl

NIP: 712-308-96-56 KRS: 0000290822

Organ rejestrujący: Sąd Rejonowy Lublin – Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku,
VI Wydział Gospodarczy – Krajowy Rejestr Sądowy

Spis treści

Wstęp	2
1. Diagnoza przestrzenna	3
1.1 Położenie geograficzne i analiza przestrzenna	3
1.2 Środowisko przyrodnicze	7
1.3 Klimat	9
1.4 Analiza SWOT diagnozy przestrzennej gminy Grodzisko Dolne	13
2. Diagnoza uwarunkowań społecznych	14
2.1 Sytuacja demograficzna	14
2.2 Usługi społeczne	22
2.3 Ochrona zdrowia	27
2.4 Bezpieczeństwo publiczne	29
2.5 Opieka nad dziećmi do lat 3 i edukacja	34
2.6 Dziedzictwo oraz działania z zakresu kultury	40
2.7 Turystyka	43
2.8 Sport i rekreacja	46
2.9 Kapitał społeczny	48
2.10 Analiza SWOT diagnozy uwarunkowań społecznych gminy Grodzisko Dolne	51
3. Diagnoza uwarunkowań gospodarczych	53
3.1 Rynek pracy i bezrobocie	53
3.2 Podmioty gospodarcze	57
3.3 Rolnictwo	61
3.4 Analiza SWOT diagnozy uwarunkowań gospodarczych gminy Grodzisko Dolne	65
4. Diagnoza infrastruktury	66
4.1 Infrastruktura komunikacyjna	66
4.2 Gospodarka mieszkaniowa i infrastruktura techniczna	68
4.3 Gospodarka odpadami	73
4.4 Analiza SWOT diagnozy infrastruktury gminy Grodzisko Dolne	77
5. Diagnoza uwarunkowań finansowych	79
5.1 Dochody i wydatki	79
Spis tabel	85
Spis wykresów	86
Spis map	89

Wstęp

Niniejszy dokument stanowi kompleksową diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Grodzisko Dolne. Został opracowany na potrzeby stworzenia nowej Strategii Rozwoju Gminy na nadchodzące lata.

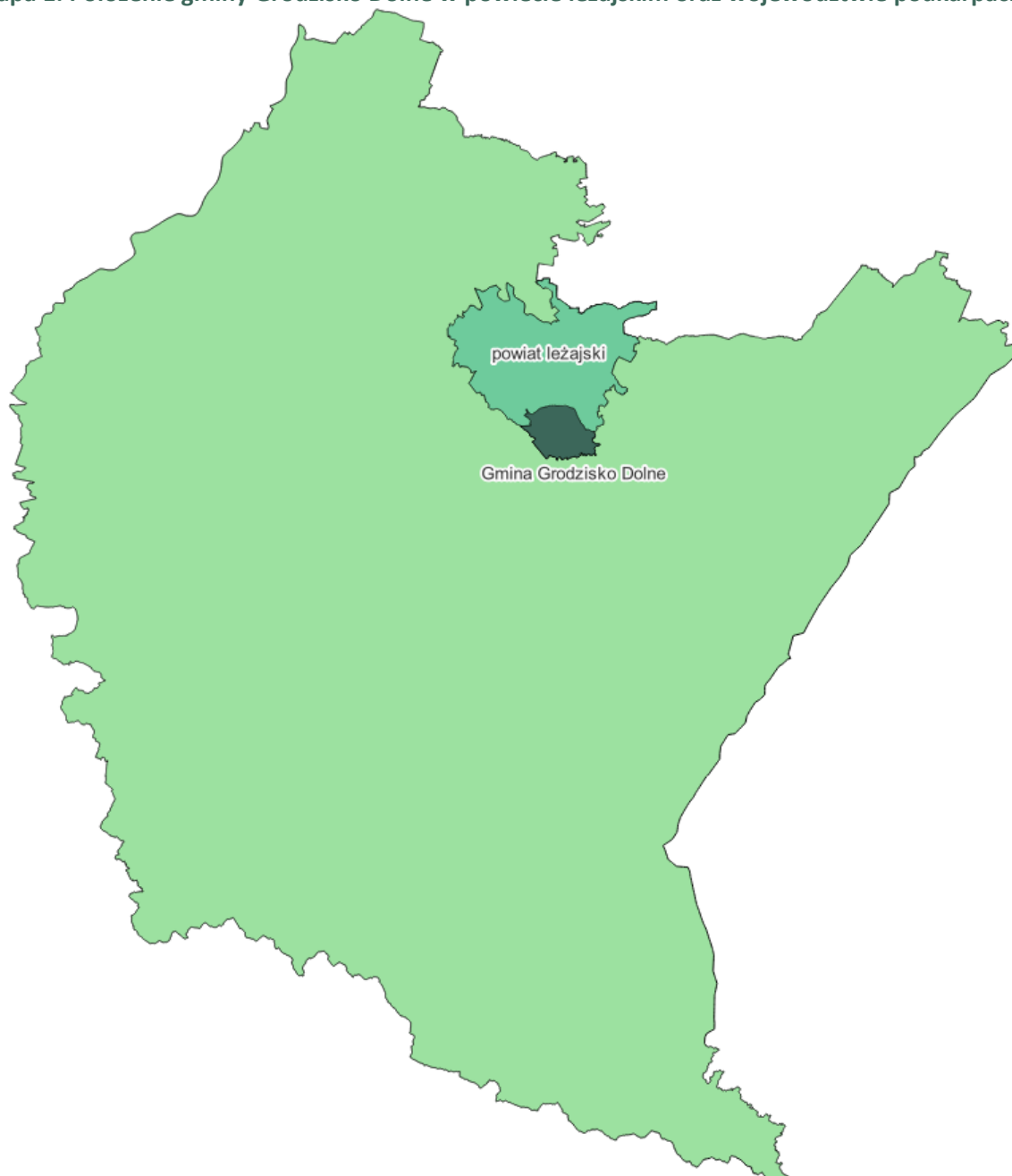
Celem diagnozy jest szczegółowa analiza aktualnego stanu, zidentyfikowanie kluczowych zasobów, mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń w kontekście przyszłego rozwoju. Opracowanie to, bazując na aktualnych danych statystycznych, dokumentach planistycznych i analizach, ma służyć jako solidna podstawa merytoryczna do określenia wizji, celów strategicznych i kierunków działań, które umożliwią Gminie Grodzisko Dolne zrównoważony i efektywny rozwój w perspektywie długoterminowej.

1. Diagnoza przestrzenna

1.1 Położenie geograficzne i analiza przestrzenna

Gmina Grodzisko Dolne położona jest w północnej części województwa podkarpackiego oraz południowej części powiatu leżajskiego. Siedzibą władz administracyjnych gminy jest wieś Grodzisko Dolne, zlokalizowana w jej centralnym punkcie. Znajduje się ona w odległości ok. 34,5 km od centrum Rzeszowa oraz ok. 11 km od centrum Leżajska. Całkowita powierzchnia gminy wynosi 79 km², co stanowi 0,44% obszaru województwa i 13,53% powiatu.

Mapa 1. Położenie gminy Grodzisko Dolne w powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim

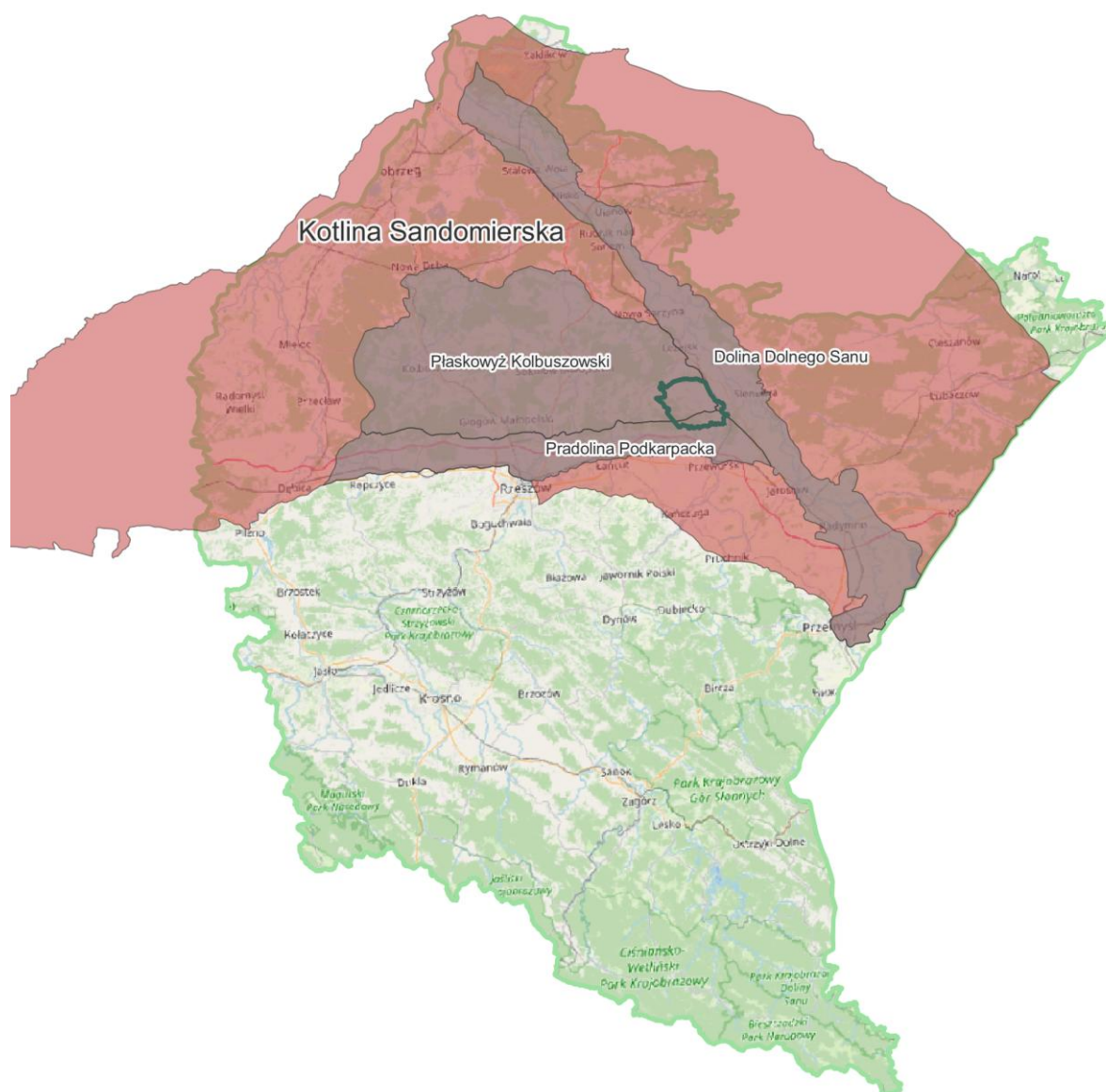
Źródło: opracowanie własne

Gmina Grodzisko Dolne graniczy z czterema innymi jednostkami samorządu terytorialnego. Cała północna granica łączy ją z gminą Leżajsk z powiatu leżajskiego. Na zachodzie położone są gminy

Białobrzegi oraz Żółnia z powiatu łańcuckiego, a na wschodzie gmina Tryńcza z powiatu przeworskiego.

Istotnym aspektem położenia geograficznego gminy jest jej ujęcie fizycznogeograficzne, które określa lokalizację na terenie dużych obszarów o zbliżonych cechach środowiskowo-krajobrazowych. Gmina Grodzisko Dolne zlokalizowana jest w całości w makroregionie Kotliny Sandomierskiej. Obejmuje on prawie całe północne Podkarpacie oraz część zachodniej Ukrainy, jak również bogate w złoża soli kamiennej okolice Krakowa (Bochnia oraz Wieliczka). Kotlina Sandomierska dzieli się na jedenaście mniejszych jednostek, czyli mezoregionów. Trzy z nich przechodzą przez terytorium gminy Grodzisko Dolne. Są to: Płaskowyż Kolbuszowski obejmujący większość terytorium gminy, Dolina Dolnego Sanu obejmująca jej niewielki, południowo-wschodni fragment oraz Pradolina Podkarpacka, która zajmuje południe gminy.

Mapa 2. Położenie fizycznogeograficzne gminy Grodzisko Dolne

Źródło: opracowanie własne

Ostatnim bardzo ważnym aspektem położenia gminy Grodzisko Dolne jest jej lokalizacja na terenie Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego. Jest to tzw. miejski obszar funkcjonalny wyznaczony w Strategii

Rozwoju Województwa Podkarpackiego w celu zapewnienia zintegrowanego rozwoju przestrzennego, społecznego oraz gospodarczego gmin zlokalizowanych w strefie bezpośredniego oddziaływania miasta Leżajsk. Leżajski Obszar Funkcjonalny składa się ze wszystkich gmin powiatu leżajskiego oraz gminy Tryńcza z powiatu przeworskiego.

Mapa 3. Leżajski Obszar Funkcjonalny

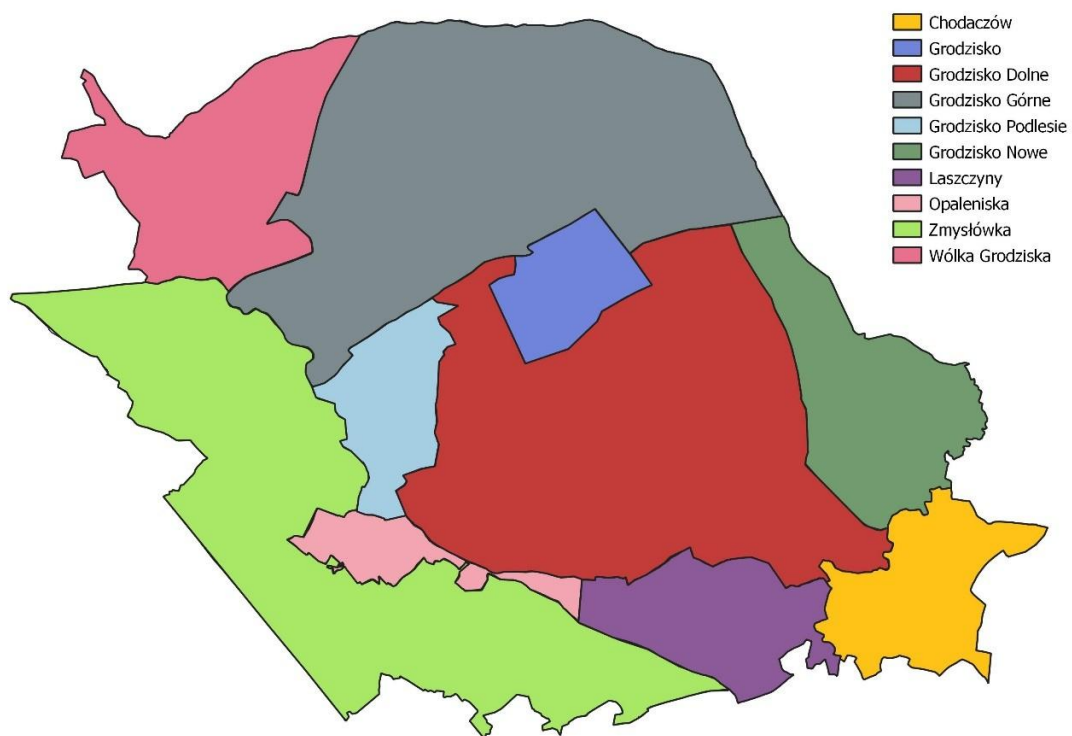

Źródło: opracowanie własne

Podział administracyjny

Gmina Grodzisko Dolne to gmina wiejska, której podział administracyjny obejmuje 10 sołectw: Chodaczów, Grodzisko, Grodzisko Dolne, Grodzisko Górne, Grodzisko Podlesie, Grodzisko Nowe, Laszczyń, Opaleniska, Zmysłówka, Wólka Grodziska.

Mapa 4. Podział administracyjny gminy Grodzisko Dolne według sołectw

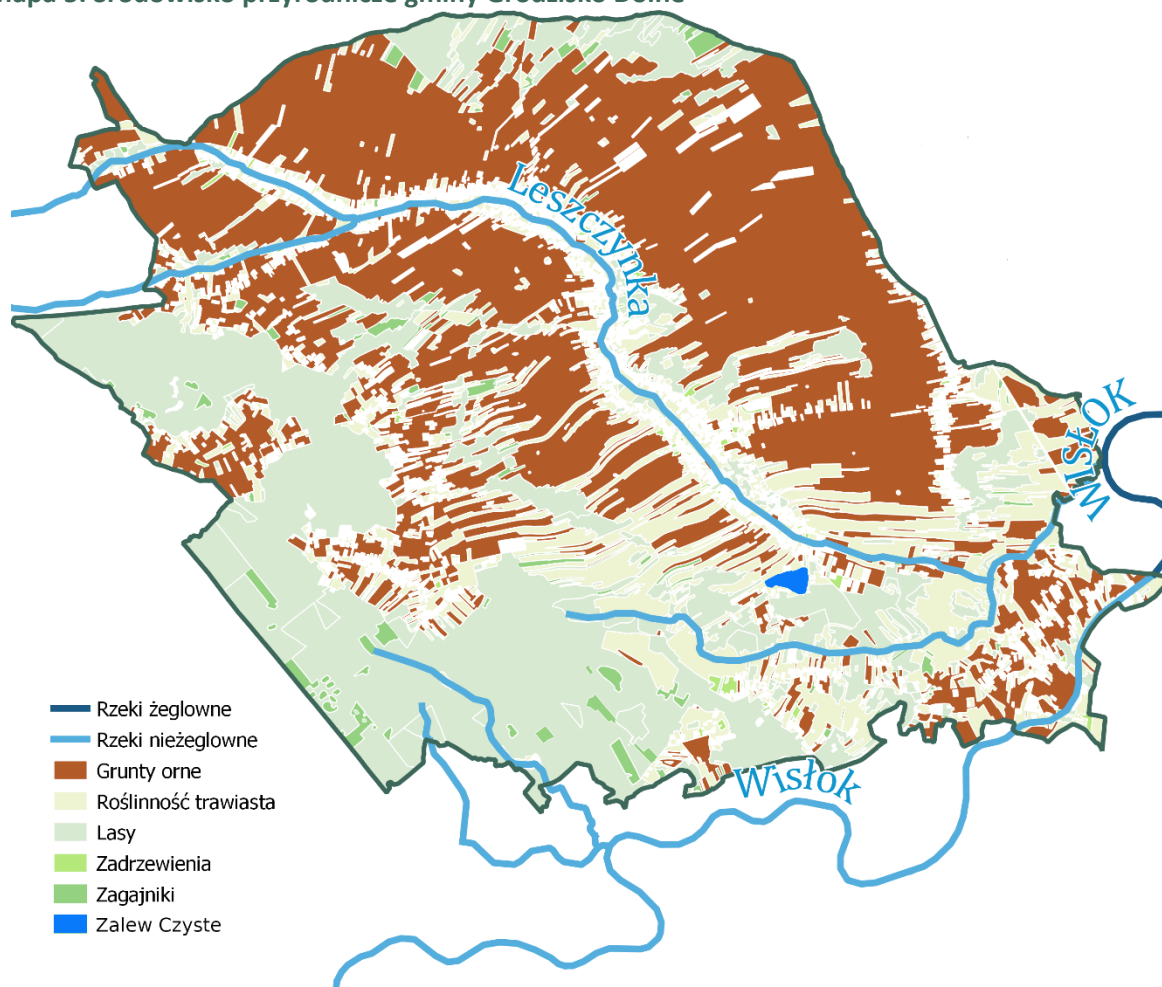

Źródło: Gminny Program Rewitalizacji Gminy Grodzisko Dolne na lata 2023-2030

1.2 Środowisko przyrodnicze

Obszary przyrodnicze gminy Grodzisko Dolne zlokalizowane są głównie w jej południowej oraz zachodniej części, która w większości pokryta jest lasem mieszanym (gdziekolwiek liściastym lub iglastym), niewielkimi zagajnikami i zadrzewieniami. Roślinność trawiasta skupiona jest w centralnej części gminy, zazwyczaj w pobliżu głównych rzek.

Mapa 5. Środowisko przyrodnicze gminy Grodzisko Dolne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Ogólnogeograficznych (BDOO)

Wody powierzchniowe i podziemne

Największą rzeką płynącą przez terytorium gminy Grodzisko Dolne jest Wiśtok. Jest to jednak tylko niewielki odcinek w południowo-wschodniej części gminy w pobliżu Chodaczowa. Z kolei najdłuższy ciek wodny to potok Leszczyńska, który przecina gminę na pół, rozpoczynając w jej północno-zachodniej części, aby ostatecznie zasilić Wiśtok nieopodal wschodniej granicy gminy.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne nie znajdują się naturalne oczka wodne. W jej południowej części znajduje się Zalew „Czyste” służący jako miejsce rekreacji.

Pod względem hydrologicznym Gmina Grodzisko Dolne znajduje się na terenie następujących Jednolitych Części Wód Powierzchniowych:

- RW200010227149 – Dopływ spod Chałupek Dębniańskich

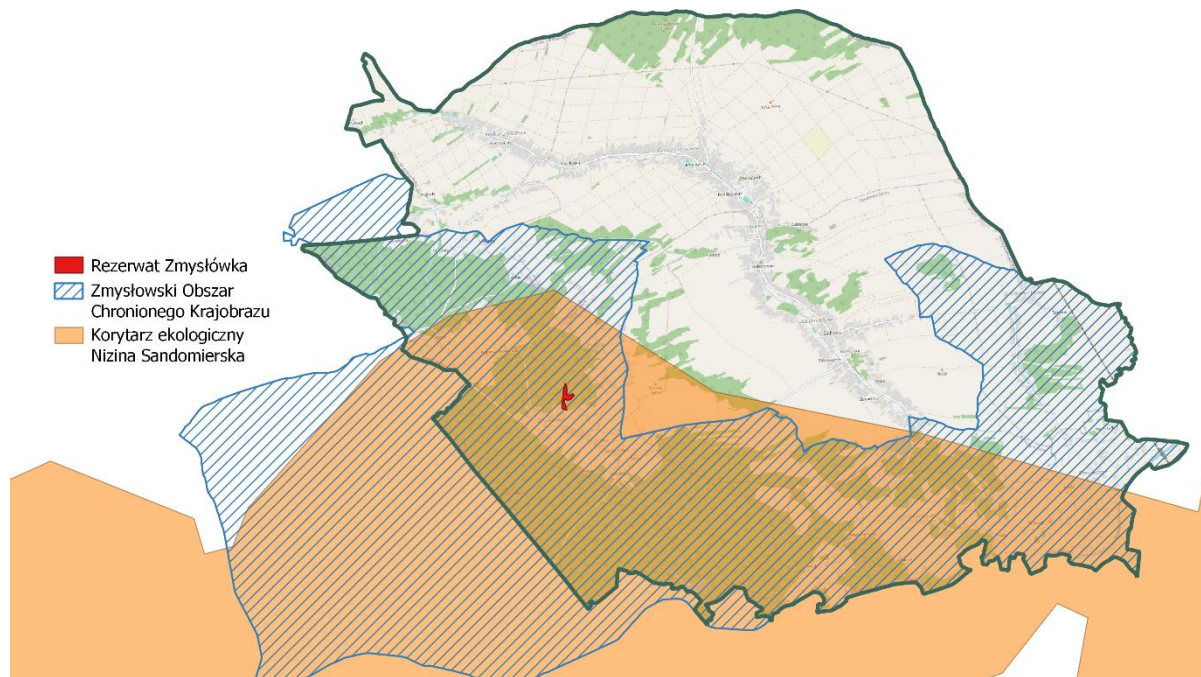
- RW200009226929 – Leszczyńska
- RW20001122699 – Wiśtok od Starego Wiśtoka do ujścia
- RW200010227189 – Błotnia

Natomiast w przypadku Jednolitych Części Wód Podziemnych, powierzchnia gminy Grodzisko Dolne podzielona jest na dwie części. Większa z nich to obszar o numerze GW2000153. Niewielki północno-wschodni fragment gminy znajduje się w JCWPd nr GW2000136.

Obszary chronione prawnie

Obszary ochrony prawnej środowiska naturalnego zlokalizowane są w południowej części gminy Grodzisko Dolne. Największy z nich to Zmysłowski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący 3 910 hektarów, czyli 49,76% terytorium gminy. Na jego terenie znajdują się cenne przyrodniczo bory sosnowe i mieszane oraz torfowiska oraz łąki. Wśród występujących gatunków chronionych wymienić należy: goździk piaskowy, goździk pyszny, kruszczyk szerokolistny, widłaki, grązel żółty, grzybień białe, podkolan biały oraz barwinek pospolity.

Mapa 6. Obszary ochrony prawnej środowiska przyrodniczego na terenie gminy Grodzisko Dolne

Źródło: Opracowanie własne

Najcenniejszym obszarem ochrony przyrody na terenie gminy jest Rezerwat Przyrody Zmysłówka położony w jej południowo-zachodniej części. Jego powierzchnia wynosi 2,56 hektara, a utworzony został w 1953 roku w celu ochrony fragmentu lasu mieszanego z udziałem modrzewia polskiego o cechach zespołu naturalnego.

Przez południe gminy przechodzi korytarz ekologiczny Nizina Sandomierska, który łączy wschodnią granicę Polski z Ukrainą z terenami położonymi w pobliżu gmin Sokołów Małopolski, Rudnik nad Sanem oraz Ulanów.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne nie występują obszary Natura 2000.

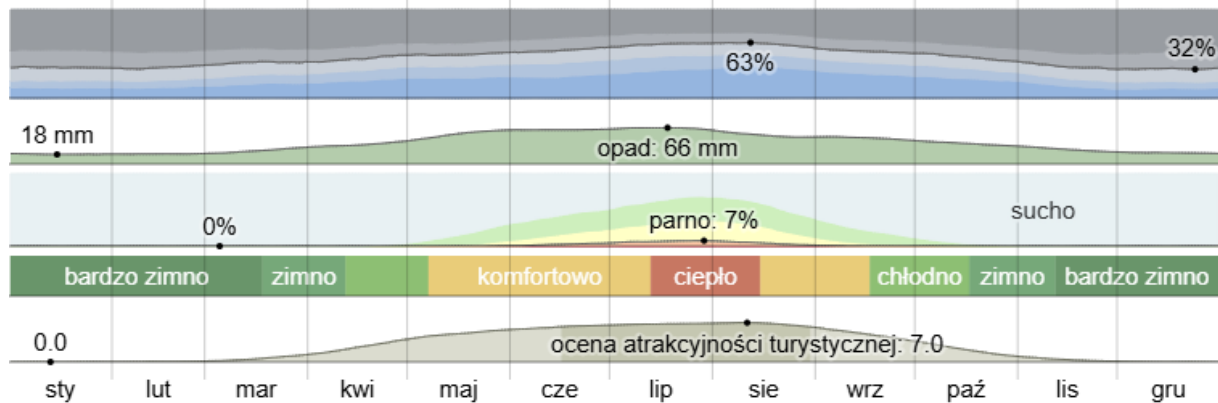
Uzupełnieniem powyższych form ochrony przyrody jest sześć pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy:

1. Grupa sześciu modrzewi polskich.
2. Lipa drobnolistna.
3. Lipa drobnolistna.
4. Dąb „Władysław”.
5. Dąb „Alfred”.
6. Dąb „Marian”.

1.3 Klimat

Gmina Grodzisko Dolne położona jest w strefie klimatu umiarkowanego ciepłego przejściowego. Charakterystycznymi jego cechami są mroźne, śnieżne, wietrzne i znacznie zachmurzone okresy zimowe trwające od 22 listopada do 8 marca oraz komfortowe, częściowo zachmurzone okresy letnie trwające od 19 maja do 10 września.

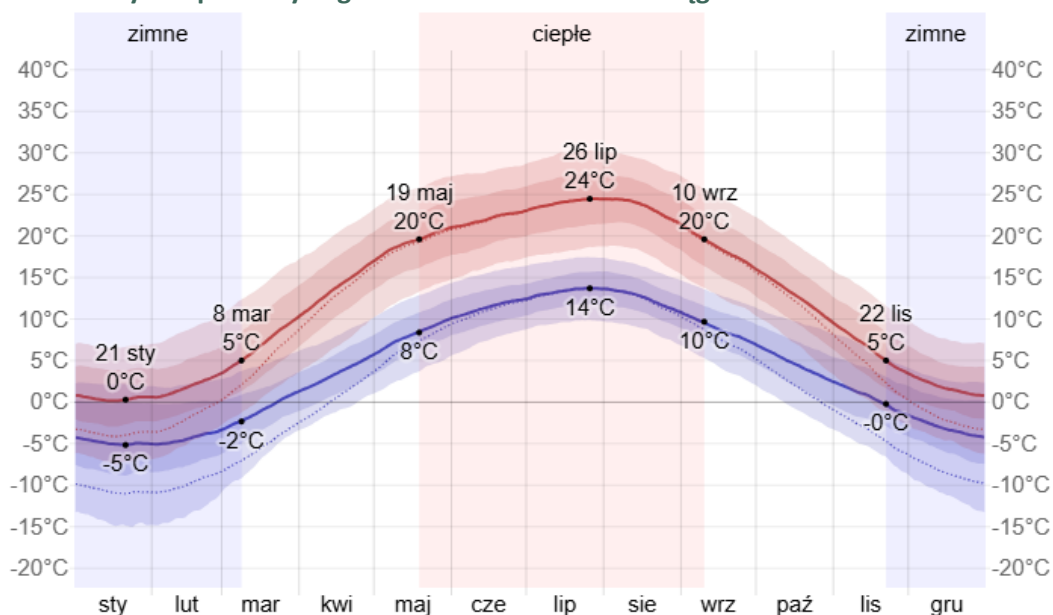
Wykres 1. Klimat w gminie Grodzisko Dolne w ciągu roku

Źródło: pl.weatherspark.com

Średnie temperatury w ciągu roku wahają się od -5°C do 25°C, a najbardziej komfortowe warunki do funkcjonowania w gminie przypadają na okres od połowy czerwca do końca sierpnia. Jest to również okres największej atrakcyjności turystycznej gminy.

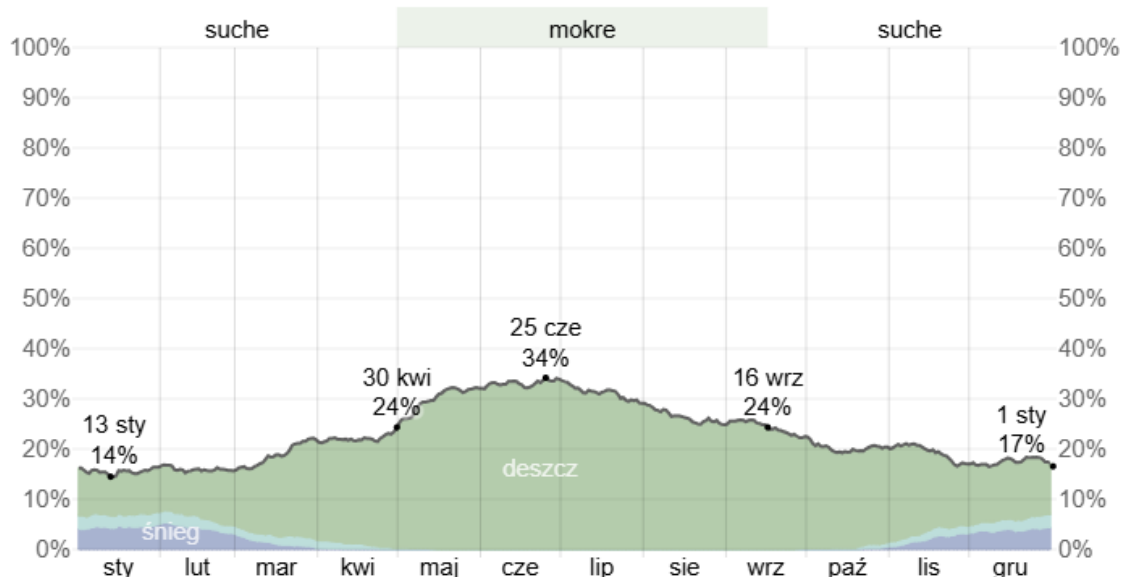
Wykres 2. Zmiany temperatury w gminie Grodzisko Dolne w ciągu roku

Źródło: pl.weatherspark.com

Od 30 kwietnia do 16 września na terenie gminy Grodzisko Dolne ma miejsce pora występowania bardziej intensywnych opadów atmosferycznych. Szansa na takie zjawiska w tym okresie wynosi od 24% do 34% w szczycie wypadającym na koniec czerwca i początek lipca. Najbardziej obfitym w opady atmosferyczne miesiącem jest czerwiec, ze średnim okresem deszczowym na poziomie co najmniej 1 milimetra trwającym 9,9 dnia.

Wykres 3. Dienne prawdopodobieństwo opadów atmosferycznych w gminie Grodzisko Dolne

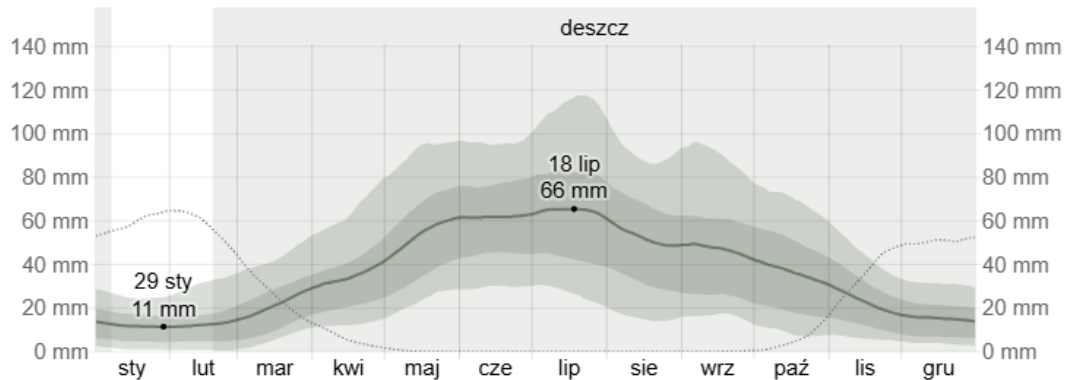

Źródło: pl.weatherspark.com

Pora sucha trwa dłużej, od 16 września do 30 kwietnia. Jej szczyt przypada na styczeń, kiedy średni opad na poziomie co najmniej 1 milimetra występuje przez 4,8 dnia.

Z kolei najwyższa ilość deszczu w skali miesiąca przypada na lipiec i wynosi średnio 65 milimetrów. Najniższe opady przypadają na styczeń, kiedy sięgają około 12 milimetrów.

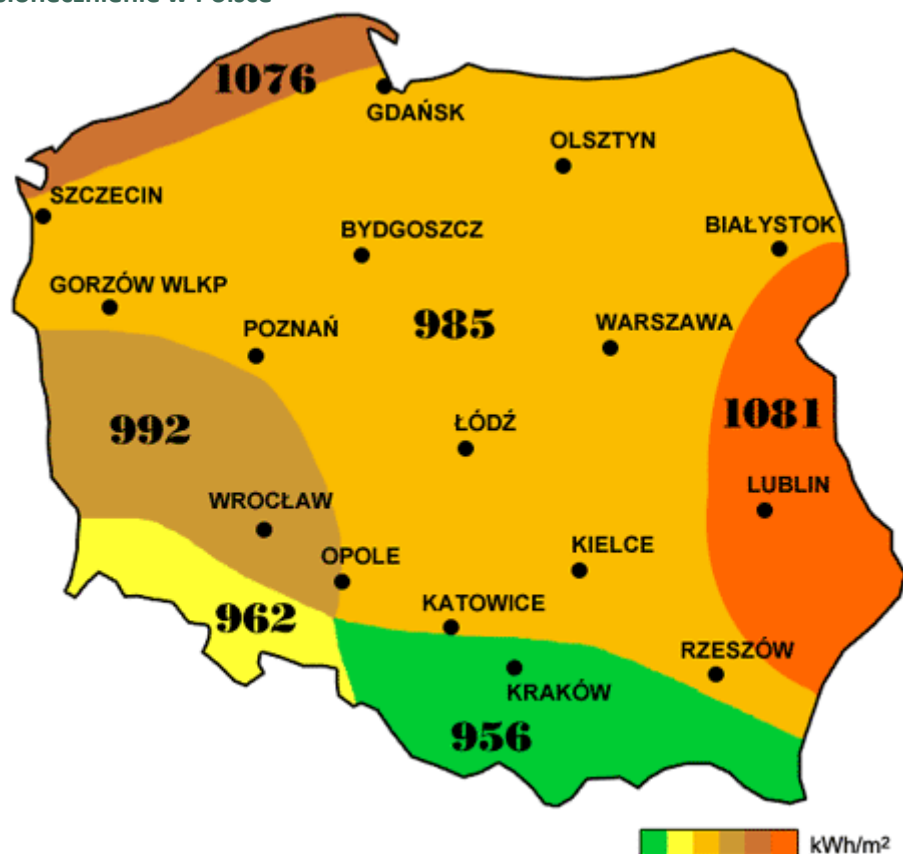
Wykres 4. Średni miesięczny opad deszczu w gminie Grodzisko Dolne

Źródło: pl.weatherspark.com

Ostatnim istotnym elementem związanym z klimatem panującym w gminie Grodzisko Dolne jest poziom nasłonecznienia. W przypadku południowo-wschodniej Polski wynosi on ponad 1050 kWh/m² i jest to wynik najwyższy w skali kraju. Takie warunki stanowią bardzo dobrą podstawę do inwestycji w odnawialne źródła energii związane z energią słoneczną.

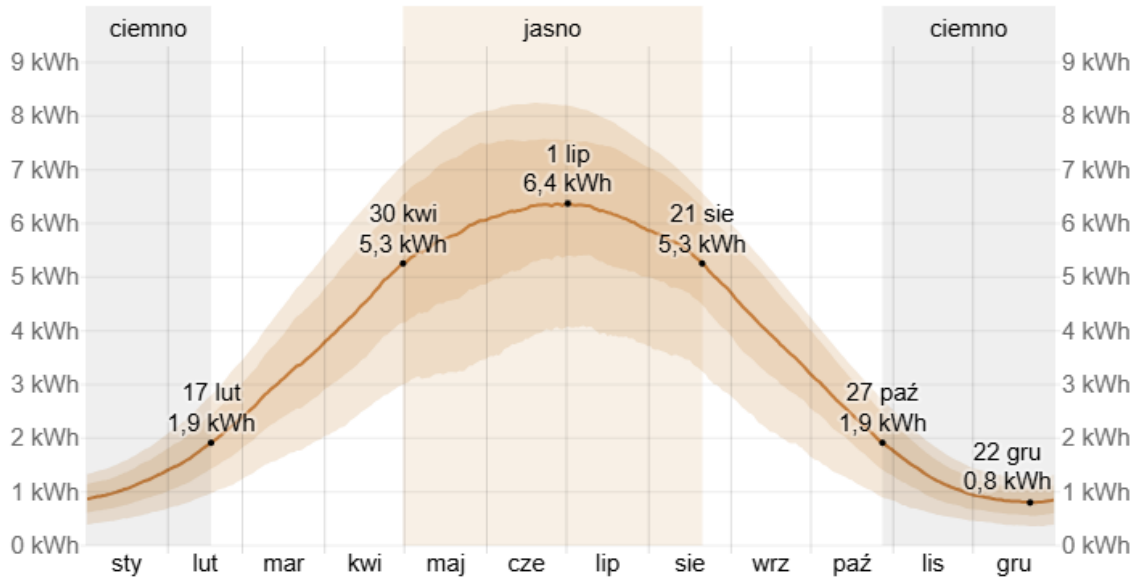
Mapa 7. Nasłonecznienie w Polsce

Źródło: <https://ecosystemprojekt.pl/mapa-promieniowania-slonecznego-w-polsce,0,38.htm>

Okres jaśniejszy trwa 3,7 miesiąca od 30 kwietnia do 21 sierpnia, a szczyt przypada na czerwiec. Z kolei okres ciemniejszy trwa 3,6 miesiąca od 27 października do 17 lutego, ze szczytem w grudniu.

Wykres 5. Średnie dobowe promieniowanie słoneczne w gminie Grodzisko Dolne

Źródło: pl.weatherspark.com

1.4 Analiza SWOT diagnozy przestrzennej gminy Grodzisko Dolne

Poniżej opisane zostały mocne i słabe strony oraz najważniejsze szanse i zagrożenia dla gminy Grodzisko Dolne wynikające z przeprowadzonej diagnozy przestrzennej.

1. Mocne strony:

- **Część Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego** – sprzyja integracji z innymi gminami i planowaniu wspólnych inwestycji.
- **Zróżnicowane ukształtowanie fizycznogeograficzne** – obecność trzech mezoregionów (Płaskowyż Kolbuszowski, Dolina Dolnego Sanu, Pradolina Podkarpacka).
- **Wysoki udział terenów leśnych** – zwłaszcza w części południowej i zachodniej, korzystny mikroklimat i potencjał rekreacyjny.
- **Obecność form ochrony przyrody** – Rezerwat Przyrody Zmysłówka, Zmysłowski Obszar Chronionego Krajobrazu, obecność pomników przyrody.
- **Dobry potencjał energetyczny** – wysokie nasłonecznienie (ponad 1050 kWh/m²), sprzyjające rozwojowi fotowoltaiki.
- **Atrakcyjne walory krajobrazowe** – naturalne lasy, doliny rzeczne, zbiornik wodny „Czyste”.

2. Słabe Strony:

- **Rozproszone osadnictwo wynikające z charakteru gminy wiejskiej** – utrudnione planowanie przestrzenne i efektywne świadczenie usług publicznych.
- **Brak terenów o specjalnym statusie rozwojowym** (np. strefy ekonomiczne).
- **Ograniczona dostępność zasobów wodnych** (brak naturalnych oczek, niewielkie rzeki).

3. Szanse:

- **Rozwój odnawialnych źródeł energii** – inwestycje w fotowoltaikę i OZE dzięki wysokiemu nasłonecznieniu.
- **Wzrost znaczenia turystyki przyrodniczej i rekreacyjnej** – wykorzystanie lasów, rezerwatu, zalewu „Czyste” i tras pieszo-rowerowych.
- **Możliwość współpracy w ramach Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego** – wspólne projekty z sąsiednimi gminami (np. ekoturystyka, transport, infrastruktura drogowa, rozwój sieci internetowej).
- **Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej dzięki bliskości Rzeszowa i Leżajska.**
- **Potencjał dla projektów ekologicznych i edukacyjnych** – wykorzystanie zasobów przyrodniczych w działaniach proekologicznych.

4. Zagrożenia:

- **Ryzyko ekstremalnych zjawisk pogodowych** (susze, gwałtowne opady) związanych ze zmianami klimatu.
- **Degradacja środowiska w wyniku niekontrolowanego rozwoju zabudowy i rolnictwa.**
- **Ograniczona dostępność zasobów wodnych** – wrażliwość na niedobory wody w okresach suchych.
- **Położenie w pobliżu dużych ośrodków miejskich** – migracja ludności do większych ośrodków miejskich oraz wykluczenie komunikacyjne i infrastrukturalne.

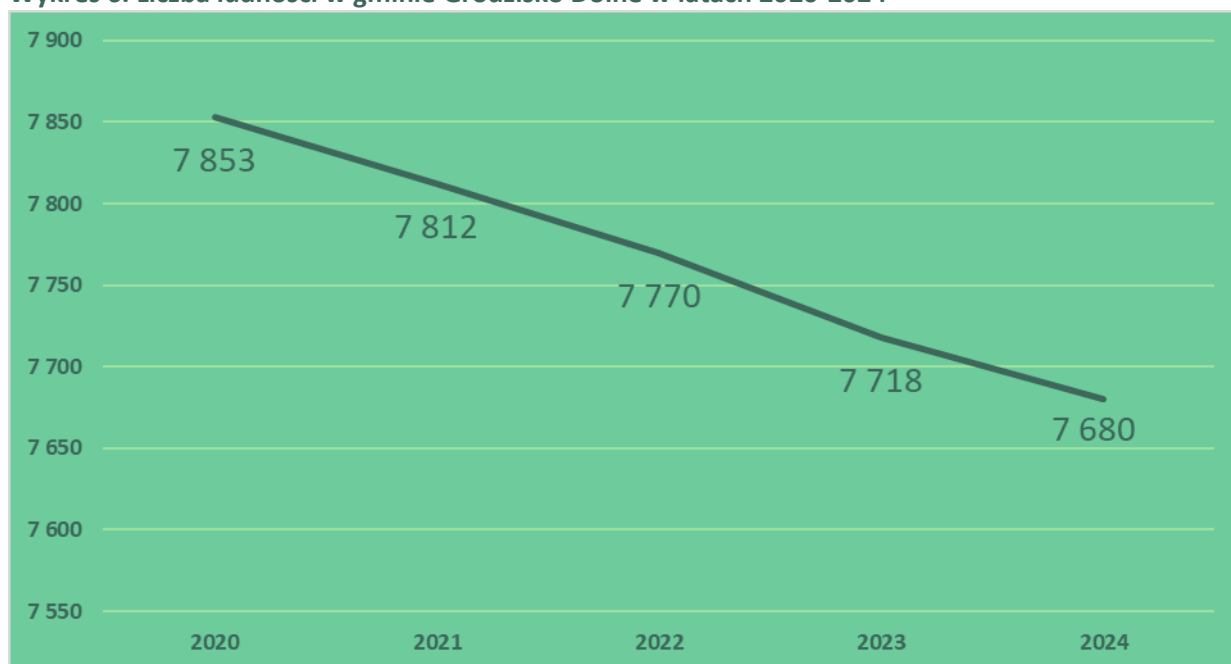
2. Diagnoza uwarunkowań społecznych

2.1 Sytuacja demograficzna

Najważniejszym zasobem każdej jednostki samorządu terytorialnego są jej mieszkańcy. Z tego powodu zmiany demograficzne mają największy wpływ na potencjał rozwojowy gminy, jak również wyznaczają kluczowe cele strategiczne.

Liczba mieszkańców gminy Grodzisko Dolne na przestrzeni badanych pięciu lat uległa zmniejszeniu z 7 853 do 7 680 czyli o 2,20%. Ten stosunkowo niewielki spadek jest wynikiem ogólnopolskiego trendu depopulacji, który zaobserwować można zarówno w dużych miastach jak i gminach wiejskich.

Wykres 6. Liczba ludności w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Depopulacja w gminie Grodzisko Dolne miała poziom zbliżony do powiatu leżajskiego, który w tym samym okresie zmniejszył liczbę mieszkańców o 2,41%. W skali całego województwa podkarpackiego wskaźnik ten wyniósł -1,58%.

Tabela 1. Zmiany liczby ludności w gminie Grodzisko Dolne w odniesieniu do powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego w latach 2020-2024

JST	2020	2021	2022	2023	2024
Gmina Grodzisko Dolne	7 853	7 812	7 770	7 718	7 680
Powiat leżajski	67 896	67 439	67 015	66 698	66 263
Województwo podkarpackie	2 096 166	2 085 932	2 079 098	2 071 676	2 062 997

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Zmniejszeniu uległ również wskaźnik gęstości zaludnienia. W roku 2020 w gminie Grodzisko Dolne mieszkało 99,9 osób na km², natomiast w roku 2024 już 97,7. Podobne zjawisko miało miejsce na szczeblu powiatowym oraz wojewódzkim.

Tabela 2. Gęstość zaludnienia w gminie Grodzisko Dolne w odniesieniu do powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego w latach 2020-2024 (osoby na 1 km²)

JST	2020	2021	2022	2023	2024
Gmina Grodzisko Dolne	99,9	99,4	98,9	98,2	97,7
Powiat leżajski	116,3	115,5	114,8	114,2	113,5
Województwo podkarpackie	117,5	116,9	116,5	116,1	115,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

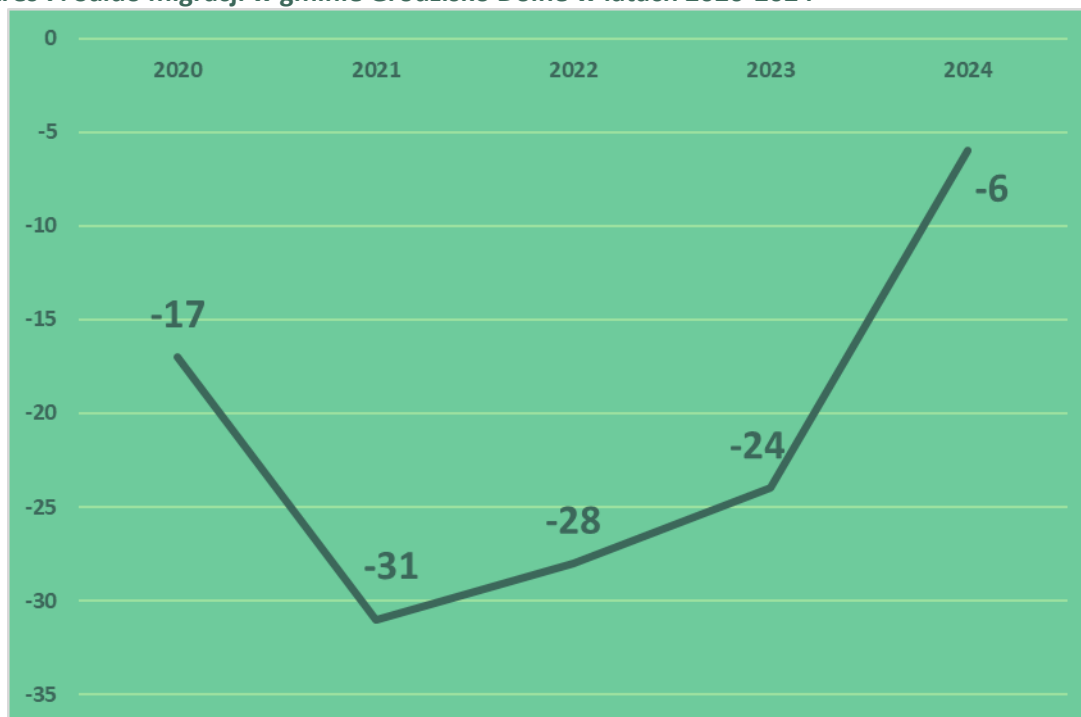
Zgodnie z przygotowaną przez Główny Urząd Statystyczny w 2023 roku prognozą zmian demograficznych, populacja gminy Grodzisko Dolne będzie zmniejszała się regularnie, w roku 2030 osiągając 7 184 mieszkańców, a w roku 2040 mniej niż 6 500 mieszkańców.

Czynniki wpływające na zmiany populacji

Jednym z kluczowych czynników wpływających na zmiany populacji jest migracja, którą można podsumować analizując jej saldo tj. stosunek ludzi opuszczających gminę do tych, którzy się w niej osiedlają.

Saldo migracji w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 było niezmiennie negatywne. Najgorszy wynik w tym zakresie przypada na rok 2021 (-31). Z kolei w roku 2024 wskaźnik osiągnął najbardziej pozytywny rezultat wynoszący -6, co może sugerować początek trendu wzrostowego. Należy jednak równocześnie uznać, że migracje stanowią jeden z głównych elementów składowych depopulacji na terenie gminy.

Wykres 7. Saldo migracji w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Potwierdzają to dane w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, które umożliwiają dodatkowo porównanie z powiatem leżajskim oraz województwem podkarpackim.

Wykres 8. Saldo migracji w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024 w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Powyższy wykres pokazuje ujemne saldo migracji utrzymujące się niezmiennie na wszystkich szczeblach samorządu lokalnego. W przypadku województwa podkarpackiego wyraźnie widoczny jest jednak stabilny trend na poziomie około -1. Powiat leżajski oraz gmina Grodzisko Dolne wykazują duże wahania salda migracji, jednak gmina w ostatnich 3 latach osiąga w tym zakresie wyniki bardziej pozytywne.

Aby lepiej zrozumieć procesy migracyjne zachodzące w gminie Grodzisko Dolne należy przeanalizować kierunki emigracji dotychczasowych mieszkańców oraz kierunki, z imigracji nowi.

Tabela 3. Zameldowania i wymeldowania w gminie Grodzisko Dolne w podziale na kierunek z/do miast oraz z/do wsi

	zameldowania z miast					zameldowania ze wsi				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
Gmina Grodzisko Dolne	14	6	23	9	32	17	46	40	37	40
	wymeldowania do miast					wymeldowania na wieś				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
Gmina Grodzisko Dolne	23	39	33	29	35	28	44	58	43	46

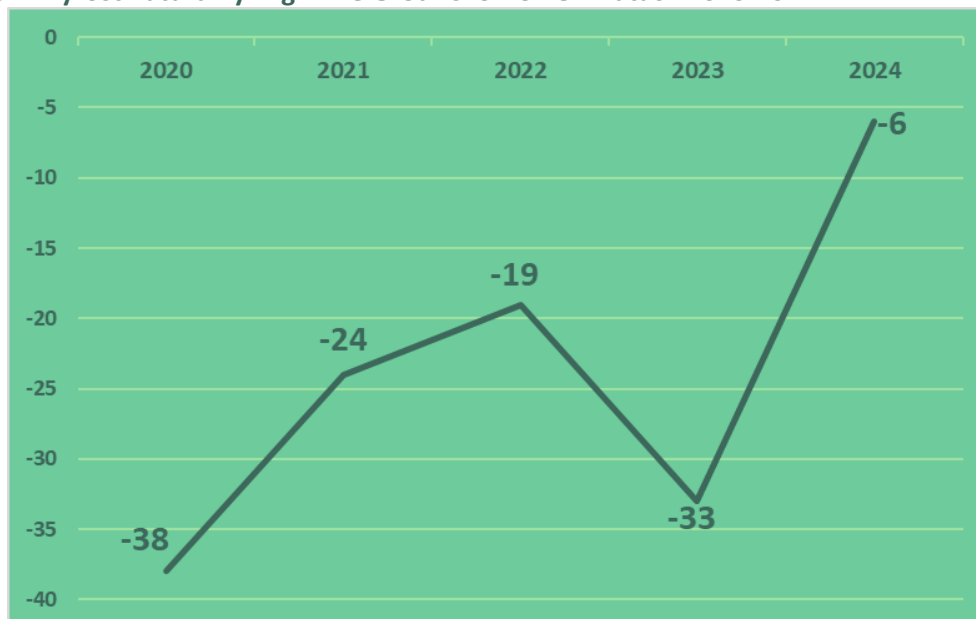
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Zdecydowanie częściej nowi mieszkańcy gminy Grodzisko Dolne przybywają do niej z terenów wiejskich. W badanych latach 2020-2024 miało to miejsce 180 razy, czyli prawie o 100 więcej niż osiedlających się z miast (84 przypadki).

Również w przypadku kierunku emigracji dość wyraźnie przeważa kierunek wiejski, do którego udało się 219 dotychczasowych mieszkańców gminy przy 159, którzy wybrali miasta.

Kolejnym ważnym czynnikiem wpływającym na liczbę ludności gminy jest przyrost naturalny czyli relacja urodzeń żywych do zgonów w skali roku.

Wykres 9. Przyrost naturalny w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Przyrost naturalny na terenie gminy Grodzisko Dolne, podobnie jak w przypadku salda migracji, osiągał każdego roku wynik negatywny. Rekordowo niski był w roku 2020 (-38), natomiast w roku 2024 wyniósł -6, co stanowiło najbardziej pozytywny poziom w badanym okresie.

Podobnie jak w przypadku salda migracji, aby umożliwić porównanie danych dotyczących przyrostu naturalnego w gminie Grodzisko Dolne oraz jednostkach samorządu terytorialnego wyższego szczebla, należy przeliczyć wskaźnik na 1 000 mieszkańców.

Wykres 10. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Wszystkie trzy jednostki samorządu terytorialnego charakteryzują się bardzo mocną fluktuacją przyrostu naturalnego. Gmina Grodzisko Dolne wykazuje jednak w tym zakresie największe wahania, a jednocześnie jako jedyna w całym okresie zbliżyła się do poziomu 0.

Podsumowując analizę czynników demograficznych w gminie Grodzisko Dolne należy podkreślić, że na negatywne zmiany populacyjne ma wpływ zarówno ujemna migracja jak i negatywny przyrost naturalny. Oba te czynniki w roku 2024 osiągnęły wynik wyraźnie bardziej pozytywny w porównaniu do lat poprzednich, co sugerować może początek pozytywnych zmian trendów.

Struktura ludności

Poza samą liczbą ludności istotne znaczenie ma również struktura populacji. Można ją przeanalizować pod kątem płci, przedziałów wiekowych oraz grup ekonomicznych.

W przypadku podziału mieszkańców gminy Grodzisko Dolne ze względu na płeć, w każdym z badanych lat odnotować należy niewielką przewagę kobiet nad mężczyznami. Uległa ona jednak zmniejszeniu z 73 w roku 2020 do 52 w roku 2024.

Wykres 11. Populacja kobiet i mężczyzn w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Dokładniejszą analizę struktury mieszkańców w podziale na płeć umożliwia tzw. piramida demograficzna uwzględniająca poszczególne przedziały wiekowe populacji gminy.

Wykres 12. Piramida demograficzna w gminie Grodzisko Dolne

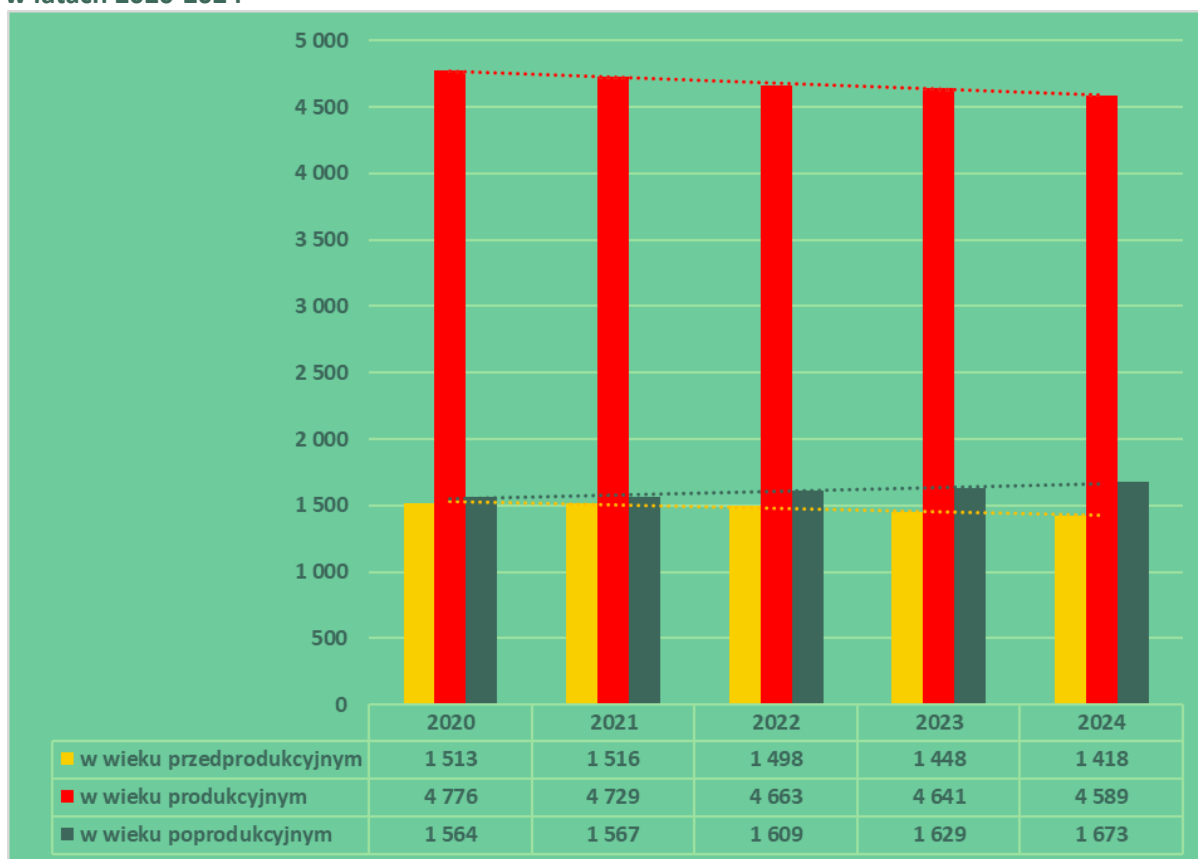

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Powyższy wykres obrazuje kilka trendów. Po pierwsze w najmłodszych grupach wiekowych wykazać można zróżnicowanie w przewadze dziewcząt i chłopców w zależności od poszczególnych przedziałów lat. Po drugie wyraźna jest przewaga mężczyzn w wieku od 25 do 54 lat, po czym od 55 roku życia przewaga kobiet uwidacznia się coraz bardziej wraz z każdą kolejną grupą wiekową.

Ostatnim sposobem spojrzenia na strukturę ludności gminy Grodzisko Dolne jest jej podział na ekonomiczne grupy wiekowe.

Wykres 13. Liczba ludności w podziale na ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

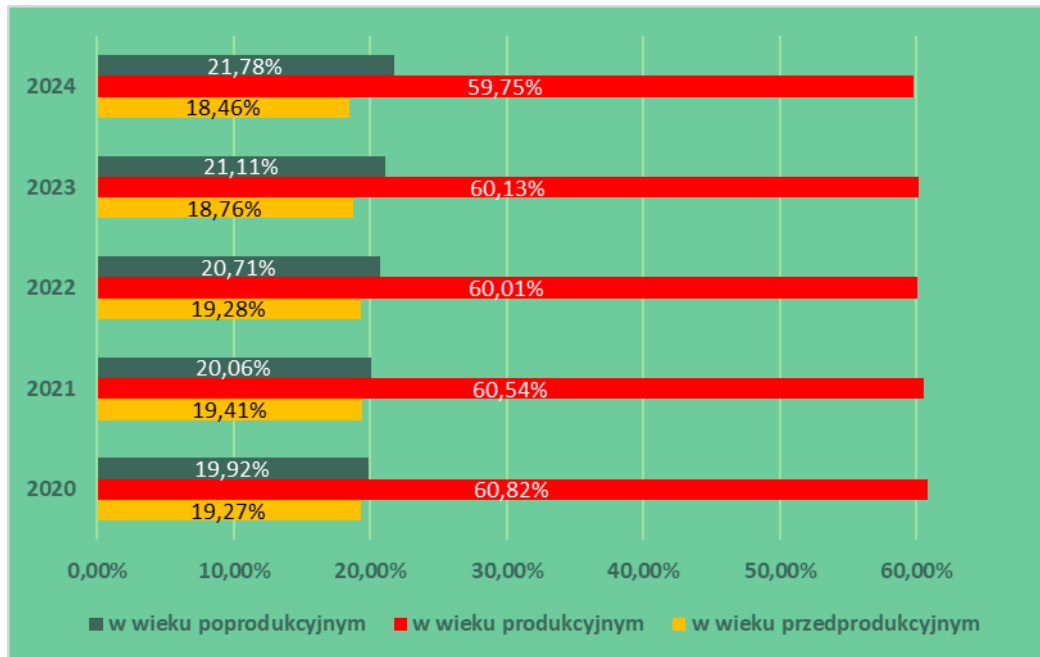

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Powyższy wykres pokazuje zmiany w strukturze ekonomicznych grup wiekowych mieszkańców, które są tożsame z ogólnokrajowymi trendami. Widoczny jest trend spadkowy grupy przedprodukcyjnej oraz produkcyjnej. Szczególnie negatywnie wyglądają statystyki tej pierwszej. Liczba najmłodszych mieszkańców gminy spadła pomiędzy rokiem 2020 a 2024 o 6,28%. W tym samym czasie najliczniejsza grupa produkcyjna spadła o 3,92%. W drugą stronę zmienia się liczba mieszkańców najstarszych. W tym przypadku do czynienia mamy ze wzrostem o 6,97%.

Opisane wyżej trendy wpływają na zmiany udziału poszczególnych ekonomicznych grup wiekowych w całkowitej populacji gminy Grodzisko Dolne. W roku 2024 osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 21,78% mieszkańców, co stanowiło wzrost o prawie 2% w porównaniu do roku 2020. W tym samym odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym spadł z 19,27% do 18,46%, a w wieku produkcyjnym z 60,82% do 59,75%.

Wykres 14. Udział poszczególnych grup ekonomicznych w populacji gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Powyższe dane obrazują zjawisko starzenia się społeczeństwa, które z każdym kolejnym rokiem będzie stanowiło coraz większe wyzwanie dla władz samorządowych w większości Polski, w tym również w gminie Grodzisko Dolne, gdzie spadek liczby najmłodszych mieszkańców przy jednoczesnym wzroście liczby seniorów jest bardzo wyraźny. Związane z tymi zjawiskami są m.in. wzrastające koszty pomocy społecznej oraz konieczność dostosowania inwestycji do potrzeb najstarszych mieszkańców.

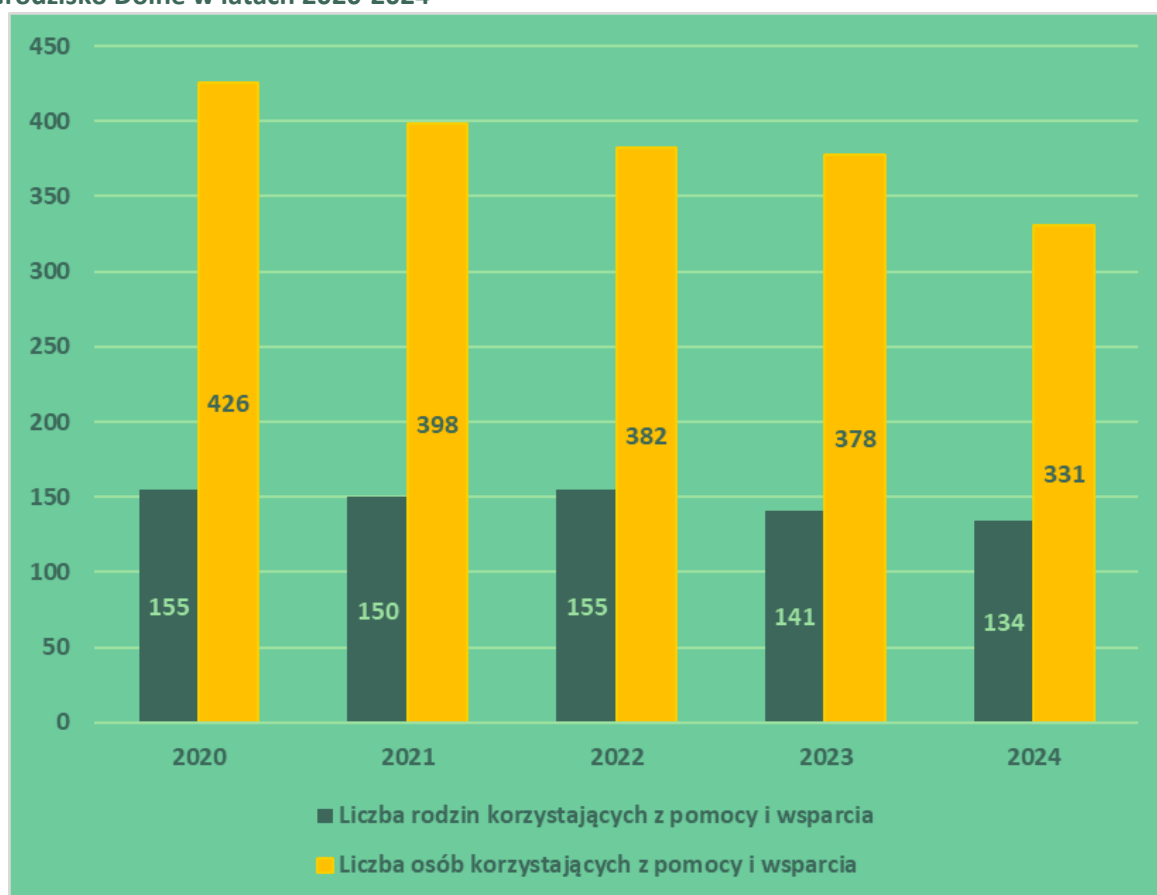
2.2 Usługi społeczne

Wsparcie dla najbardziej potrzebujących mieszkańców stanowi jedno z najważniejszych działań samorządu lokalnego. W związku z niekorzystnymi zmianami demograficznymi znaczenie usług społecznych będzie w najbliższych latach rosło, szczególnie w odniesieniu do pomocy seniorom. Na terenie gminy Grodzisko Dolne odpowiedzialność za działania w tym zakresie przypada na:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym – Grodzisko Dolne 124a, 37-306 Grodzisko Dolne. Tel: 17 24 29 134. E-mail: gops@grodziskodolne.pl
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku – ul. Marii Curie-Skłodowskiej 8, 37-300 Leżajsk. Tel: 17 242 82 58. E-mail: pcprleжайsk@gmail.com

Jednym ze wskaźników pozwalających ocenić usługi społeczne jest liczba rodzin oraz osób korzystających z pomocy zapewnianej przez instytucje samorządowe. W przypadku gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 obie te grupy zmniejszyły się o odpowiednio 13,55% oraz 22,30%.

Wykres 15. Liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach, korzystających z pomocy społecznej w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej gminy Grodzisko Dolne za lata 2020-2024

Najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w gminie Grodzisko Dolne na przestrzeni lat 2020-2024 było bezrobocie. Liczba rodzin objętych wsparciem z tego względu spadła w tym okresie z 69 do 55, czyli o 20,29%, co może świadczyć o poprawiającej się sytuacji mieszkańców gminy na rynku pracy.

Kolejnym bardzo istotnym powodem zapotrzebowania mieszkańców na wsparcie było ubóstwo. Podobnie jak w przypadku bezrobocia, tutaj również mamy do czynienia ze spadkiem wskaźnika z 73 w roku 2020 do 52 w roku 2024. Całkowita różnica wyniosła 28,77%.

Trzeci oraz czwarty powód udzielania pomocy społecznej związany jest w dużej mierze z seniorami. To właśnie ta grupa najczęściej dotykana jest długotrwałymi lub ciężkimi chorobami oraz niepełnosprawnościami. W przypadku obu tych przyczyn nastąpił spadek pomiędzy rokiem 2020 a 2025, jednak był on wyraźnie niższy niż w przypadku bezrobocia i ubóstwa. Wyniósł odpowiednio 9,38% w przypadku długotrwałych i ciężkich chorób oraz 7,41% w przypadku niepełnosprawności.

Kolejne dwa istotne powody udzielania pomocy społecznej to bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz potrzeba ochrony macierzyństwa. Tu również mamy do czynienia ze spadkiem wynoszącym 21,21% oraz 25,00%.

Wśród pozostałych czynników wsparcia z zakresu pomocy społecznej istotne znaczenie w gminie Grodzisko Dolne ma jeszcze alkoholizm (83 przypadki w pięcioletnim okresie) oraz sytuacje kryzysowe (59 przypadków). W przeciwieństwie do poprzednich opisanych wskaźników, te dwa nie uległy spadkowi, a w latach 2022-2023 zanotowały nawet wzrost.

Pozostałe czynniki wpływające na działania instytucji pomocy społecznej w gminie Grodzisko Dolne zdarzają się już wyraźnie rzadziej oraz utrzymują się na stabilnym poziomie kilku przypadków rocznie.

Tabela 4. Powody udzielania pomocy społecznej w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 roku

Powód udzielania pomocy społecznej	Liczba rodzin				
	2020	2021	2022	2023	2024
Bezrobocie	69	70	72	62	55
Ubóstwo	73	67	68	62	52
Długotrwała lub ciężka choroba	64	58	62	62	58
Niepełnosprawność	54	58	58	53	50
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	33	26	32	25	26
Potrzeba ochrony macierzyństwa	32	30	26	29	24
Alkoholizm	17	14	16	19	17
Sytuacja kryzysowa	9	6	16	19	9
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	4	3	1	2
Zdarzenie losowe	1	3	2	2	1
Bezdomność	2	3	2	0	1
Narkomania	0	1	1	0	0
Sieroctwo	0	1	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej gminy Grodzisko Dolne za lata 2020-2024

Wśród świadczeń pieniężnych świadczonych przez GOPS w Grodzisku Dolnym najczęściej przyznawane były posiłki dla dzieci oraz zasiłki celowe. Liczba tych pierwszych utrzymuje się na poziomie ok. 100 rocznie, natomiast drugie spadły pomiędzy rokiem 2020 a 2024 o blisko połowę (48,65%). Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku zasiłków okresowych (45,00%) oraz odpłatności gminy za pobyt mieszkańców w DPS (27,78%). Z kolei zasiłki stałe wzrosły z 16 do 19, przy czym w roku 2022 było ich 23.

Pozostałe rodzaje świadczeń utrzymują się na stałym poziomie.

Tabela 5. Rodzaje świadczeń pieniężnych przyznawanych w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Rodzaj świadczenia	Liczba osób / rodzin				
	2020	2021	2022	2023	2024
Zasiłek stały	16	17	23	21	19
Zasiłek okresowy	40	36	37	29	22
Zasiłek celowy	111	107	80	68	57
Posiłek	106	88	92	110	96
Schronienie	0	3	0	0	0
Odpłatność gminy za pobyt w DPS	18	16	15	14	13
Wspieranie rodziny i piecza zastępcza	11	10	10	10	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej gminy Grodzisko Dolne za lata 2020-2024

Wzrost zapotrzebowania na usługi społeczne najlepiej widoczny jest w przypadku liczby świadczeń opiekuńczych przyznawanych mieszkańcom gminy Grodzisko Dolne. W tym przypadku dane statystyczne mówią o liczbie wypłacanych przez instytucje pomocy społecznej zasiłków pielęgnacyjnych oraz świadczeń pielęgnacyjnych tj. środków pieniężnych przysługujących opiekunom osób z niepełnosprawnościami, którzy zrezygnowali częściowo lub całkowicie z pracy zarobkowej w celu zapewnienia prawidłowej opieki swojemu bliskiemu.

Wykres 16. Świadczenia opiekuńcze przyznawane w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

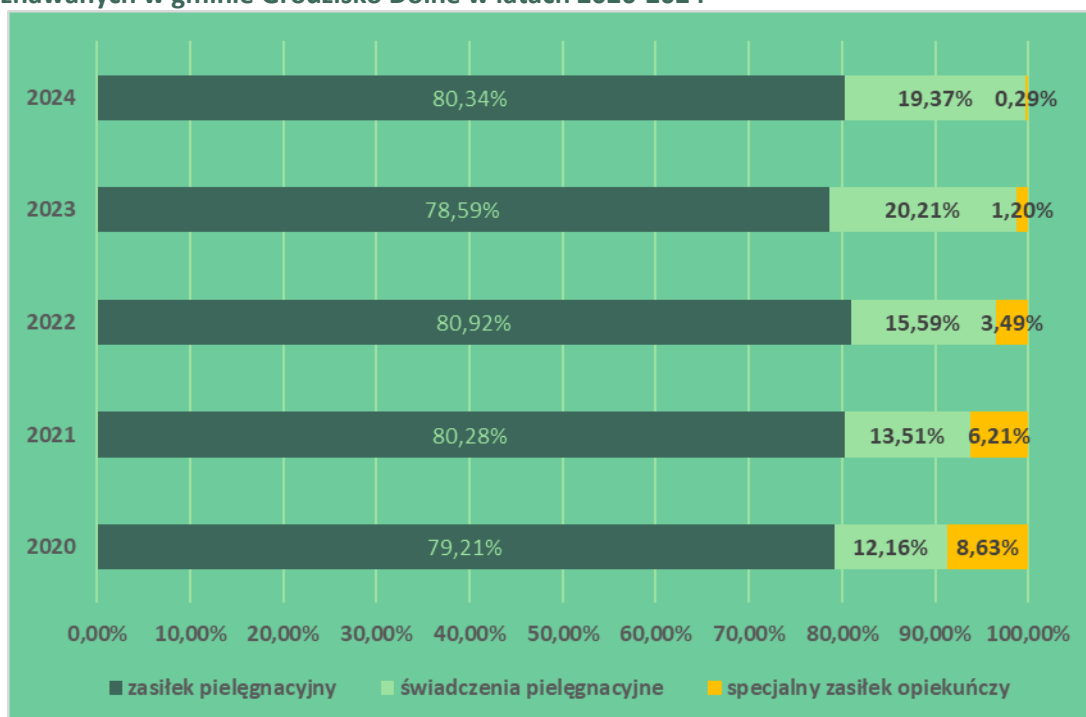
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej gminy Grodzisko Dolne za lata 2020-2024

Jak widać na powyższym wykresie liczba świadczeń opiekuńczych na terenie gminy Grodzisko Dolne uległa wzrostowi. Całkowity przyrost w badanym okresie wyniósł 5,91%. Wzrost dotyczył zarówno

zasiłków pielęgnacyjnych (przyznawanych w celu częściowego pokrycia kosztów opieki) jak również świadczeń pielęgnacyjnych (przyznawanych osobom decydującym się na całkowitą rezygnację z pracy zarobkowej). W przypadku tych drugich liczba świadczeń wzrosła aż o 68,78% w porównaniu do 7,42% w przypadku zasiłków. Jediną malejącą formą świadczeń opiekuńczych są specjalne zasiłki opiekuńcze, które przestały być przyznawane w styczniu 2024 roku, a obecnie funkcjonują jedynie na zasadzie nabytych uprawnień.

Konsekwencją powyższych trendów jest wzrastający udział świadczeń pielęgnacyjnych w ogólnej liczbie przyznawanych świadczeń opiekuńczych na terenie gminy Grodzisko Dolne. Jeszcze w roku 2020 stanowiły one nieco ponad 12% wszystkich świadczeń opiekuńczych, jednak w latach 2023-2024 było to już ok. 20%.

Wykres 17. Udział poszczególnych rodzajów świadczeń opiekuńczych w całkowitej liczbie świadczeń przyznawanych w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

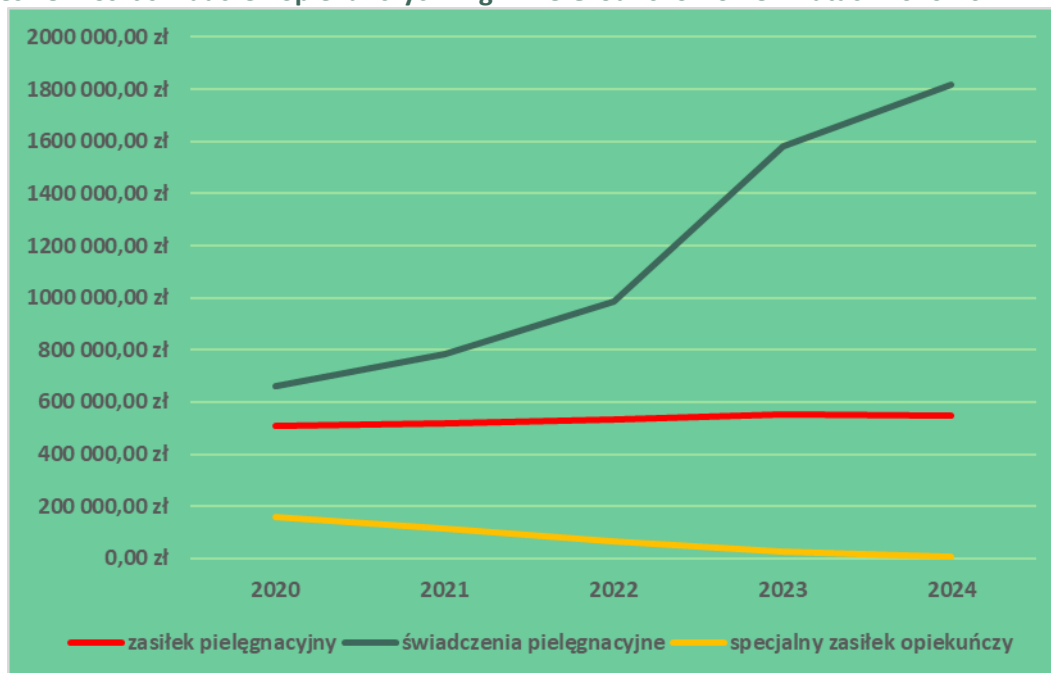

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej gminy Grodzisko Dolne za lata 2020-2024

Wraz z rosnącą liczbą świadczeń opiekuńczych rosną również koszty ponoszone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym. Pomiędzy rokiem 2020 a 2024 całkowita suma środków finansowych przeznaczona na wsparcie w tym zakresie wzrosła z 1,32 mln zł do 2,37 mln zł, czyli o 78,94%.

Za ten bardzo duży wzrost odpowiadają przede wszystkim świadczenia pielęgnacyjne. W roku 2020 kosztowały one gminę 0,66 mln zł, natomiast w roku 2024 było to już 1,81 mln zł. W przypadku zasiłków pielęgnacyjnych i koszt w okresie 2020-2024 pozostawał na stabilnym poziomie.

Wykres 18. Koszt świadczeń opiekuńczych w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej gminy Grodzisko Dolne za lata 2020-2024

Bardzo istotnym uzupełnieniem działań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym są funkcjonujące na terenie gminy ośrodki wsparcia. Mają one formę zarówno jednostek budżetowych jak również prywatnych inicjatyw, najczęściej działających w formie organizacji pozarządowych. Ich przeznaczeniem jest zapewnienie lub dziennej opieki nad osobami potrzebującymi. W gminie Grodzisko Dolne działają:

1. Dzienny Dom Pomocy – Radość Życia w Grodzisku Dolnym.
2. Środowiskowy Dom Samopomocy w Laszczynach wraz z filią w Zmysłówce.
3. Ośrodek rewalidacyjno-wychowawczy w Laszczynach prowadzony przez Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych w Grodzisku Dolnym.

Powyższe placówki zapewniają ok. 130 miejsc dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami z terenu gminy Grodzisko Dolne, jak również z gmin ościennych.

W zasobach gminy znajdują się dodatkowo 4 mieszkania komunalne.

Niezależnie od danych statystycznych usługi społeczne stanowią coraz ważniejsze zadanie własne samorządu gminnego. Jest to nieunikniona konsekwencja starzenia się społeczeństwa. Dlatego też działania w zakresie poprawy jakości usług społecznych powinny być jednym z głównych celów rozwojowych gminy Grodzisko Dolne.

2.3 Ochrona zdrowia

Dostęp do poradni medycznych stanowi niezwykle istotny czynnik wpływający na jakość życia mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych. Tematykę z tego zakresu podzielić należy na dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej oraz dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne działalność prowadzą trzy Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej. Są to:

- NZOZ „Centrum Zdrowia” działający pod adresem Grodzisko Dolne 125. Oferuje usługi z zakresu poradni lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, położnej oraz pielęgniarki. Prowadzi również punkt szczepień.
- NZOR „Zdrowie” działający pod adresem Grodzisko Dolne 125. Oferuje usługi z zakresu poradni lekarza oraz pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej.
- NZOZ w Wólce Grodziskiej działający pod adresem Wólka Grodziska 119a. Oferuje usługi z zakresu poradni lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz pielęgniarki środowiskowej.

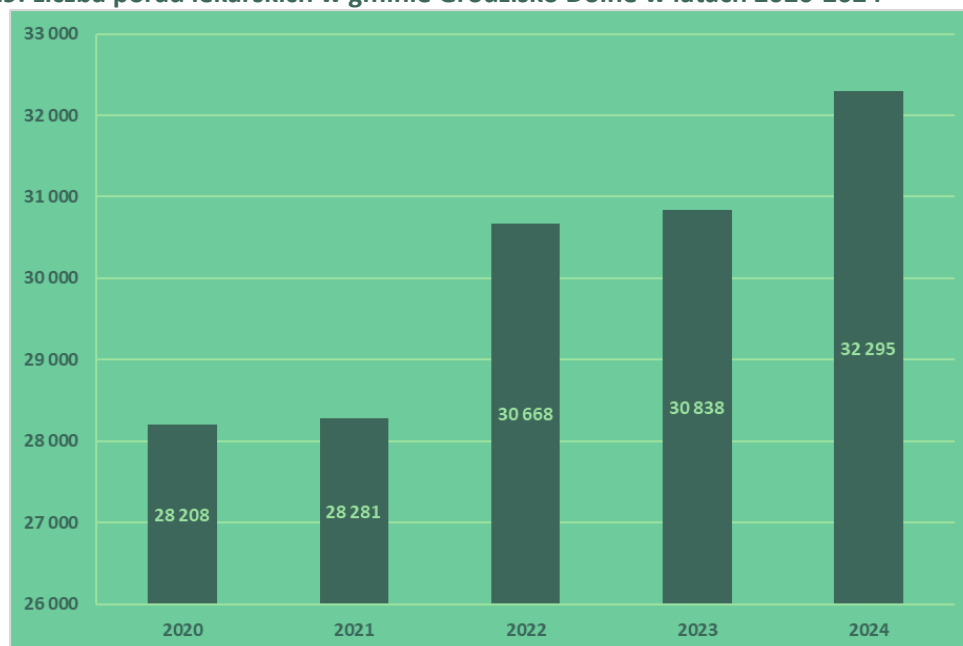
Ze względu na położenie geograficzne mieszkańcy gminy mają również łatwy dostęp do poradni POZ zlokalizowanych na terenie Leżajska oraz Przeworska.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne działają dodatkowo trzy specjalistyczne gabinety. Świadczą one usługi z zakresu fizjoterapii oraz opieki rehabilitacyjnej. Dodatkowo funkcjonują dwa gabinety stomatologiczne. W przypadku konieczności skorzystania z innych specjalizacji medycznych mieszkańcy muszą wybierać oferty Leżajska, Przeworska, Łańcuta lub Rzeszowa.

Funkcję uzupełniającą dla poradni lekarskich pełnią apteki. Na terenie gminy Grodzisko Dolne funkcjonują dwie placówki tego typu, obie w Grodzisku Dolnym.

Liczba porad lekarskich mieszkańców gminy Grodzisko Dolne na przestrzeni lat 2020-2024 wzrosła o 14,49% z ok. 28 tysięcy w roku 2020 do ponad 32 tysięcy w roku 2024.

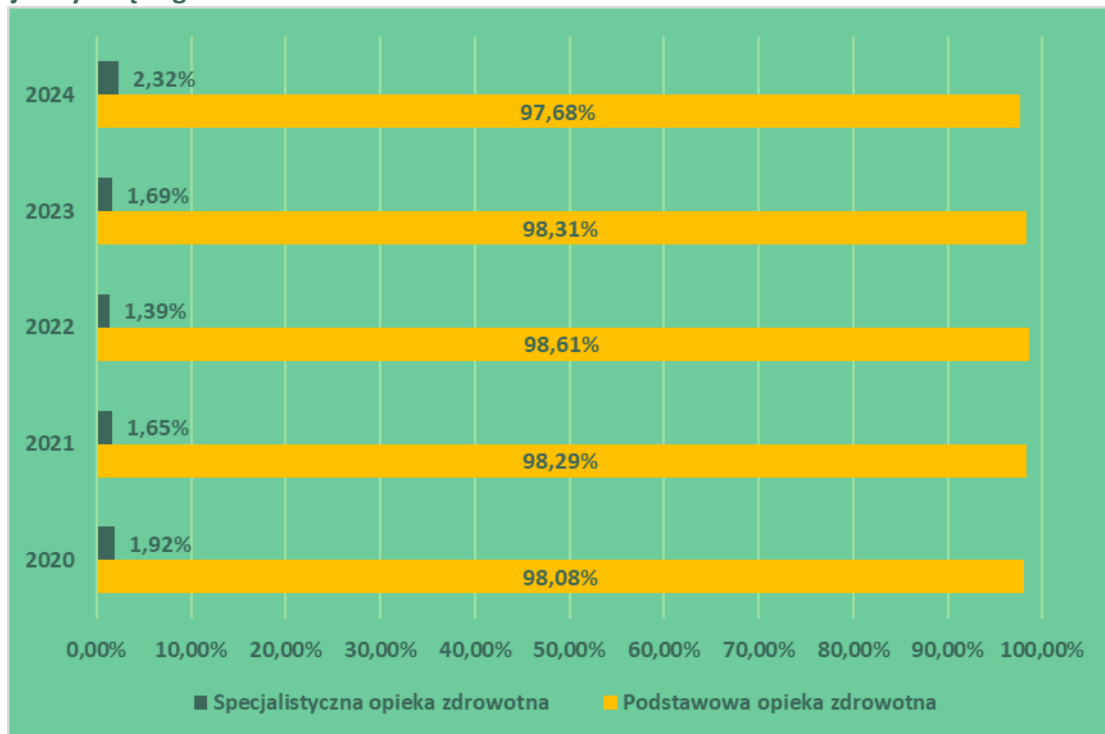
Wykres 19. Liczba porad lekarskich w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Porady specjalistyczne stanowiły niewielki odsetek wszystkich porad lekarskich. W roku 2024 było ich 748, co stanowiło najwyższy wynik w latach 2020-2024.

Wykres 20. Podział porad lekarskich pomiędzy podstawową opiekę zdrowotną a opiekę specjalistyczną w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Podsumowując należy podkreślić, że dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy Grodzisko Dolne jest dobry. W przypadku specjalistycznych poradni są one ograniczone do fizjoterapii oraz usług rehabilitacyjnych. Położenie geograficzne umożliwia jednak mieszkańcom dość łatwy dostęp do poradni zlokalizowanych w większych ośrodkach miejskich regionu.

2.4 Bezpieczeństwo publiczne

Istotnym elementem zadań własnych samorządu terytorialnego jest nadzór nad bezpieczeństwem publicznym oraz reagowanie na sytuacje kryzysowe. Na terytorium gminy Grodzisko Dolne za działania w tym zakresie odpowiedzialne są:

- Komenda Powiatowa Policji w Leżajsku;
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Leżajsku;
- Dziewięć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej;
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Leżajsku;
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Leżajsku;
- Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Leżajsku.

Za zadania z zakresu przeciwdziałania pożarom, klęskom żywiołowym oraz innym miejscowym zagrożeniom na terenie gminy odpowiedzialne jest dziewięć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w: Grodzisku Dolnym, Grodzisku Górnym, Chodaczowie, Laszczynach, Podlesiu, Wólce Grodziskiej, Zmysłówce oraz Grodzisku Nowym. Trzy z nich (dwie w Grodzisku Dolnym oraz jedna w Grodzisku Górnym) działają w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Łącznie na terenie gminy członkami OSP jest 415 mieszkańców, w tym 364 mężczyzn oraz 51 kobiet. Z tej grupy w akcjach brać może 240 osób.

Tabela 6. Jednostki OSP w gminie Grodzisko Dolne w 2024 roku

OSP	Typ	Samochód	Mężczyźni	Kobiety
Grodzisko Dolne	KSRG	Tak	75	30
Grodzisko Górne	KSRG	Tak	64	0
Grodzisko Dolne „Miasto”	KSRG	Tak	41	11
Chodaczów	S1	Tak	46	3
Laszczyny	S1	Tak	38	1
Podlesie	S1	Tak	29	0
Wólka Grodziska	S1	Tak	53	18
Zmysłówka	S1	Tak	36	2
Grodzisko Nowe	S1	Tak	33	0

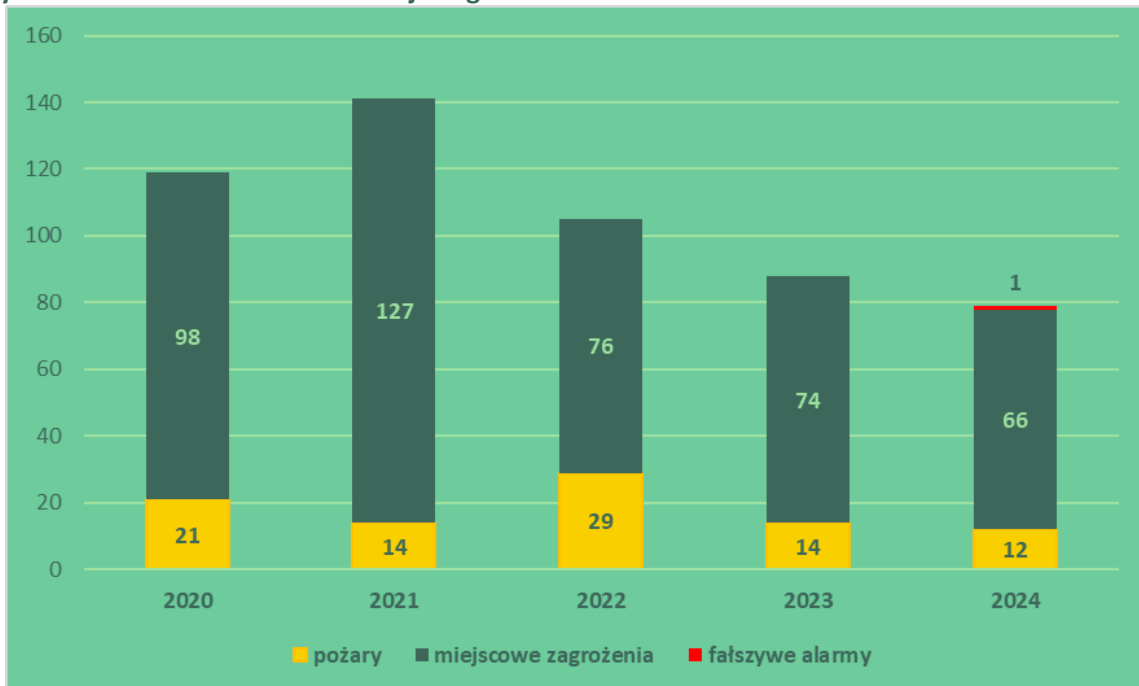
Źródło: Informacja o działalności ochotniczych straży pożarnych z terenu gminy Grodzisko Dolne w 2024 roku

W okresie 2020-2024 roku na terenie gminy Grodzisko Dolne doszło łącznie do 532 zdarzeń wymagających interwencji Ochotniczej Straży Pożarnej. W roku 2024 odnotowano takich sytuacji 79 i była to najniższa liczba od 2020 roku. Liczba zdarzeń w badanym okresie wykazuje trend spadkowy.

Najczęściej występującym rodzajem zdarzeń były miejscowe zagrożenia. Stanowiły one 82,89% wszystkich interwencji OSP. Zdecydowanie rzadziej dochodziło na terenie gminy Grodzisko Dolne do pożarów. Ich rekordowa liczba odnotowana została w roku 2022 (29 pożarów). Był to rok, w którym ten rodzaj zagrożenia przekroczył 20% interwencji.

Ostatni rodzaj zagrożenia, czyli fałszywe alarmy, miały miejsce tylko jeden raz w latach 2020-2024.

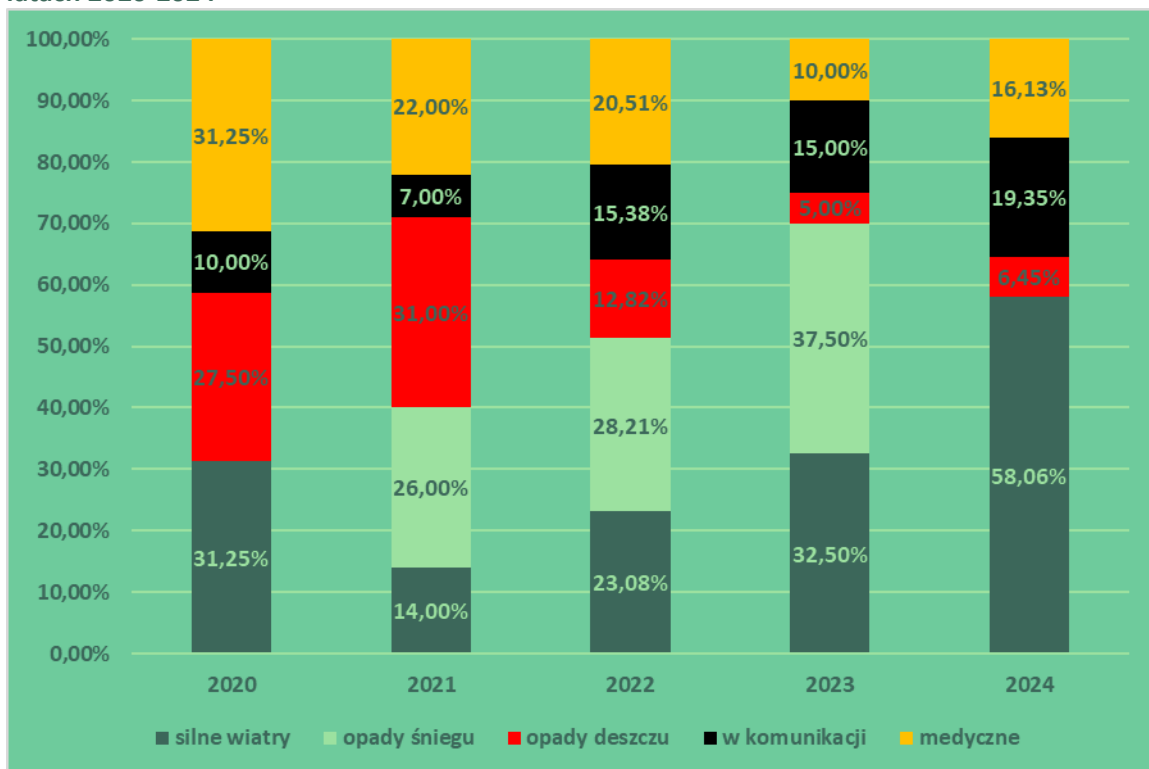
Wykres 21. Zdarzenia oraz ich rodzaje w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Wśród najważniejszych przyczyn występowania miejscowych zagrożeń w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 wymienić należy silne wiatry, zagrożenia medyczne oraz opady atmosferyczne. Nieco rzadziej dochodziło do wypadków komunikacyjnych.

Wykres 22. Miejscowe zagrożenia w podziale na rodzaje występujące w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Silne wiatry odczuwalne były dla mieszkańców szczególnie w roku 2024, kiedy stanowiły ponad 58% wszystkich miejscowych zagrożeń. W przypadku opadów deszczu rekordowy był rok 2021 (31% interwencji jednostek OSP). Interwencje z powodu opadów śniegu nie występowały w roku 2020 oraz 2024, natomiast w latach 2021-2023 odpowiadały za największą liczbę miejscowych zagrożeń. Zagrożenia o charakterze medycznym miały miejsce głównie w latach 2020-2022.

Przeliczając liczbę interwencji jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej na 1 000 mieszkańców, możliwe jest porównanie danych dotyczących bezpieczeństwa publicznego w gminie Grodzisko Dolne ze średnią powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego.

Tabela 7. Zdarzenia wymagające udziału jednostek przeciwpożarowych na 1 000 mieszkańców w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024

	zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1000 ludności					pożary przypadające na 1000 ludności					miejscowe zagrożenia na 1000 ludności				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
Województwo podkarpackie	17	13	14	12	13	3	2	4	2	2	13	10	10	9	10
Powiat leżajski	23	15	13	12	13	4	2	4	2	3	18	12	8	10	10
Gmina Grodzisko Dolne	15	18	13	11	10	3	2	4	2	2	12	16	10	10	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

W latach 2020-2024 liczba zdarzeń wymagających interwencji OSP na 1 000 mieszkańców we wszystkich trzech samorządach była do siebie bardzo zbliżona. Łącznie na terenie gminy Grodzisko Dolne doszło do 67 takich zdarzeń na 1 000 mieszkańców, przy 76 na terenie całego powiatu oraz 69 w województwie podkarpackim. W roku 2024 różnica na korzyść gminy wyniosła 3 zdarzenia na 1 000 mieszkańców mniej w porównaniu do jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla.

Podsumowując powyższe dane można stwierdzić, że w zakresie bezpieczeństwa publicznego gmina Grodzisko Dolne wypada nieznacznie lepiej w porównaniu do średniej powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego.

Za bezpieczeństwo publiczne w zakresie przeciwdziałania przestępczości na terenie gminy Grodzisko Dolne odpowiedzialna jest Komenda Powiatowa Policji w Leżajsku.

W latach 2020-2024 odnotowano łącznie 186 przestępstw i 345 wykroczeń. W całym tym okresie nie można stwierdzić jednoznacznego trendu spadkowego lub wzrostowego. Największa liczba interwencji miała miejsce w roku 2021 (419), a najniższa w roku 2022 (107).

Całkowita liczba wykrytych przestępstw wyniosła 189. W latach 2023-2024 odnotowano w tym zakresie dość wyraźny wzrost z 22 w roku 2020 do 59 w roku 2024. Również w przypadku wykroczeń rok 2024 był rekordowy.

W przypadku zdarzeń drogowych, w całym badanym okresie miały one miejsce łącznie 95 razy, z czego zdecydowana większość dotyczyła kolizji (86), a 9 wypadków.

Średnia wykrywalność przestępstw w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 wyniosła 80,27%, jednak zauważalny jest wyraźny spadek w latach 2023-2024, kiedy wskaźnik ten nie przekroczył 70%. Średni czas reakcji na zgłoszenie w roku 2024 wyniósł 15 min. 46 s.

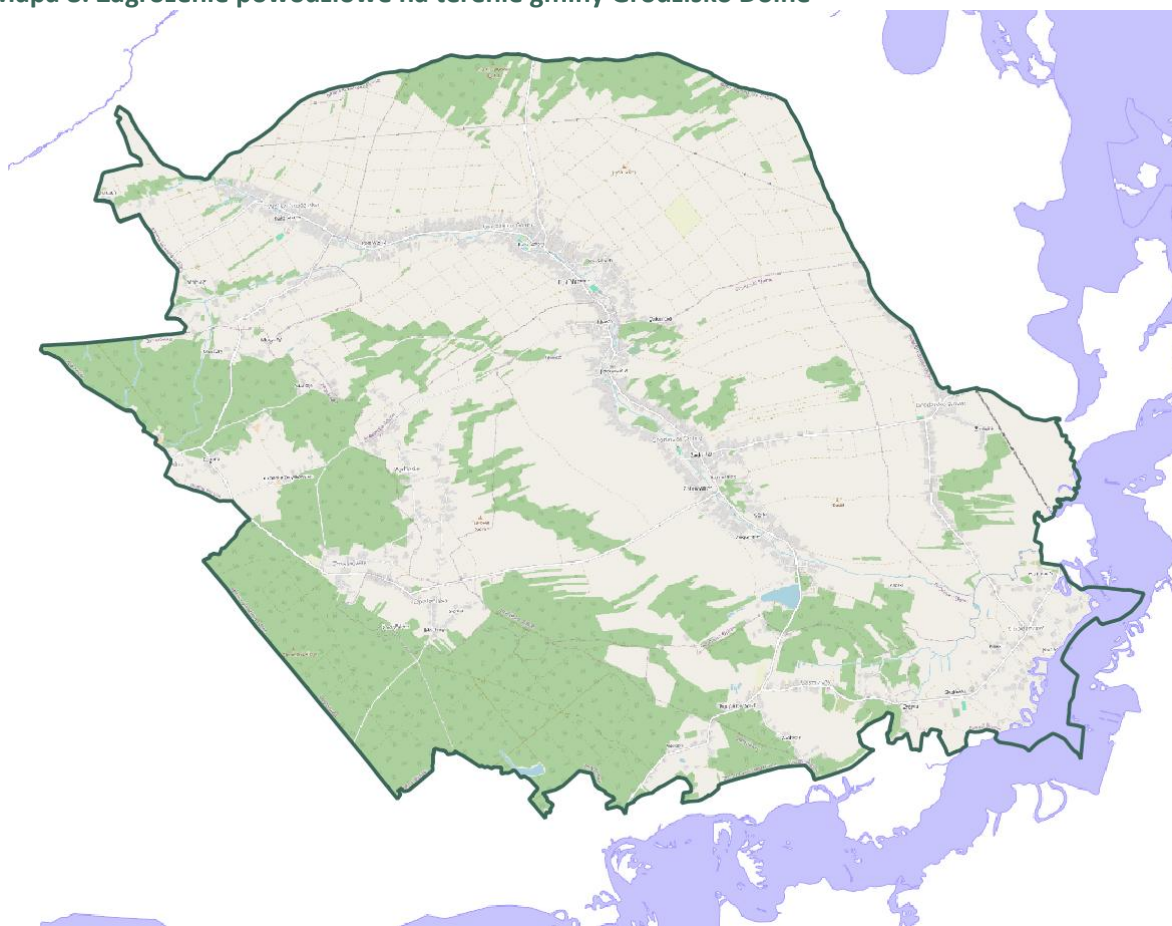
Tabela 8. Interwencje policji na terenie gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Powód interwencji	2020	2021	2022	2023	2024
przestępstwa	22	18	34	56	59
wykroczenia	70	72	68	34	101
wypadki drogowe	1	2	3	2	1
kolizje drogowe	21	20	16	17	12
wykrywalność	95,45%	84,21%	83,93%	69,96%	67,80%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Gminy Grodzisko Dolne i działalności Komendanta Powiatowego Policji w Leżajsku za lata 2020-2024

Ostatnim istotnym dla jednostek samorządu terytorialnego rodzajem zagrożeń bezpieczeństwa publicznego są powodzie i podtopienia. W przypadku gminy Grodzisko Dolne zagrożona takimi zjawiskami jest jedynie niewielka południowa część jej terytorium zlokalizowana przy korycie Wisłoka w pobliżu Chodaczowa. Pozostałe tereny zalewowe tej rzeki znajdują się w gminach przygranicznych. W przypadku terenów zalewowych Sanu znajdują się one za wschodnią granicą gminy Grodzisko Dolne. Z kolei północno-zachodni fragment gminy znajduje się przy granicy terenów zalewowych rzeki Błotnia.

Mapa 8. Zagrożenie powodziowe na terenie gminy Grodzisko Dolne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wód Polskich oraz Bazy Danych Obiektów Ogólnogeograficznych (BDOO)

Pomimo braku wykazania rzeki Leszczynki wśród obszarów zagrożenia powodziowego należy podkreślić, że w ostatnich latach wylewanie tego ciek wodnego powodowało poważne straty wśród mieszkańców gminy Grodzisko Dolne. Zabezpieczenie przed kolejnymi podtopieniami z jej strony powinno również stanowić kierunek działań władz administracyjnych.

W związku z opisanymi powyżej terenami powodziowymi, gmina Grodzisko Dolne objęta jest mapami zagrożenia powodziowego o numerach: M-34-69-B-c-4, M-34-69-B-d-4, M-34-69-D-b-2, M-34-69-D-b-3, M-34-69-D-b-4, M-34-70-C-a-1 oraz M-34-70-A-c-3.

2.5 Opieka nad dziećmi do lat 3 i edukacja

Opieka nad dziećmi do lat 3

Opieka nad dziećmi do lat trzech realizowana jest w formie żłobków lub klubów dziecięcych. Na terenie gminy Grodzisko Dolne nie funkcjonują placówki tego typu.

Liczba dzieci w wieku do lat 3 na przestrzeni lat 2020-2024 ulegała stałemu spadkowi. W roku 2024 było ich 174, co stanowiło duży spadek o 33,84% w porównaniu do roku 2020.

Wykres 23. Liczba dzieci w wieku do lat 3 zamieszkujących gminę Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Wychowanie przedszkolne

Po ukończeniu trzeciego roku życia dzieci mogą zostać objęte nieobowiązkowym wychowaniem przedszkolnym, które trwa do wieku 7 lat.

Gmina Grodzisko Dolne posiada bardzo dobrze rozwiniętą infrastrukturę związaną z wychowaniem przedszkolnym. Na jej terenie funkcjonują cztery przedszkola oraz trzy oddziały przedszkolne. Dwie z tych placówek podlegają bezpośrednio władzom samorządowym, natomiast pozostałe pięć podmiotom zewnętrznym, z których cztery to stowarzyszenie działające na rzecz rozwoju konkretnych wsi gminy.

Tabela 9. Przedszkola i oddziały przedszkolne na terenie gminy Grodzisko Dolne

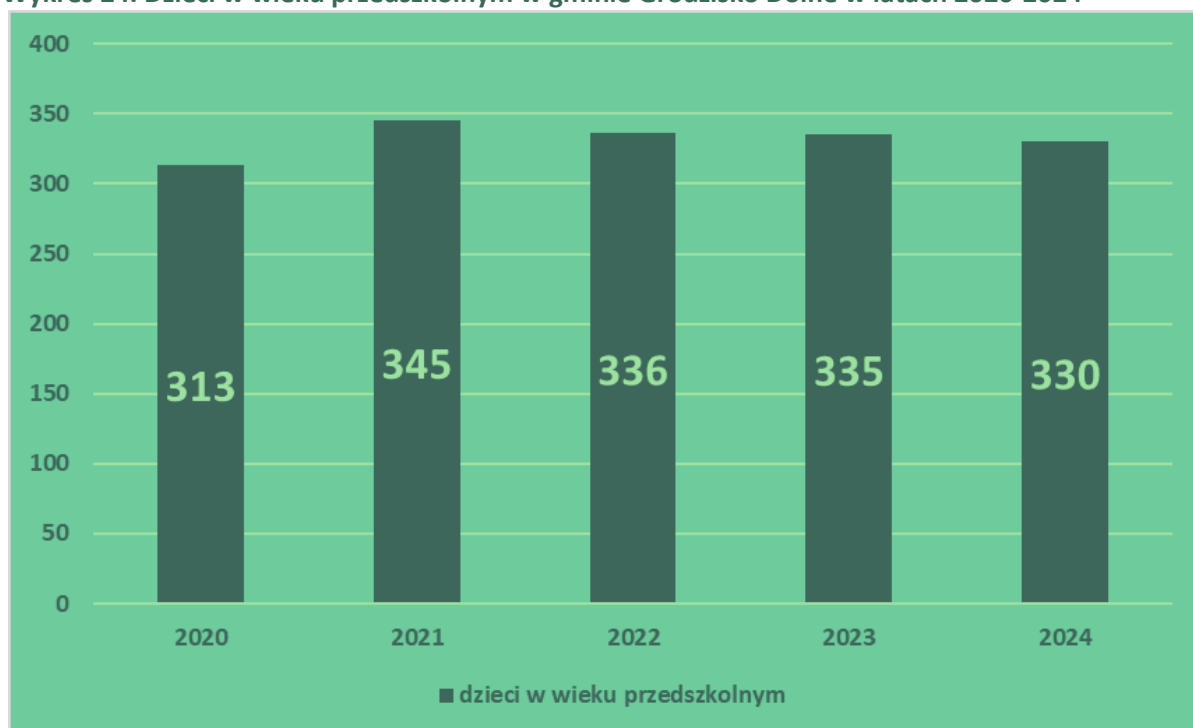
Lp.	Nazwa placówki	Adres	Podmiot prowadzący	Liczba dzieci (2024)
1	Przedszkole w Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Grodzisku Dolnym	Grodzisko Dolne 288A 37-306 Grodzisko Dolne	Gmina Grodzisko Dolne	28

2	Przedszkole w Zespole Szkół im. Fr. Leji w Grodzisku Górnym	Grodzisko Dolne 150 37-306 Grodzisko Dolne	Gmina Grodzisko Dolne	46
3	Przedszkole niepubliczne – „Ochronka Św. Józefa” w Grodzisku Dolnym	Grodzisko Dolne 288A 37-306 Grodzisko Dolne	Zg. SS. Służebniczek NMP Niepokalanie Poczętej, Prowincja Przemyska	30
4	Przedszkole przy SP w Wólce Grodziskiej	Wólka Grodziska 116b 37-306 Grodzisko Dolne	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Wólka Grodziska	40
5	Oddział Przedszkolny przy SP w Opaleniskach	Opaleniska 82a 37-306 Grodzisko Dolne	Stowarzyszenie Rozwoju Wiosek Opaleniska, Podlesie, Zmystówka	31
6	Oddział Przedszkolny przy SP w Laszczynach	Laszczyny 75A 37-306 Grodzisko Dolne	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Laszczyny	92
7	Oddział Przedszkolny przy SP w Chodaczowie	Chodaczów 59A 37-306 Grodzisko Dolne	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Chodaczów	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy Grodzisko Dolne za rok 2024 oraz na podstawie rejestru szkół i placówek oświatowych MEN

łącznie wskazane powyżej placówki zapewniają ponad 300 miejsc dla dzieci w wieku przedszkolnym, co w dużej mierze zaspokaja zapotrzebowanie wynikające z populacji mieszkańców w wieku od 3 do 6 lat.

Wykres 24. Dzieci w wieku przedszkolnym w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

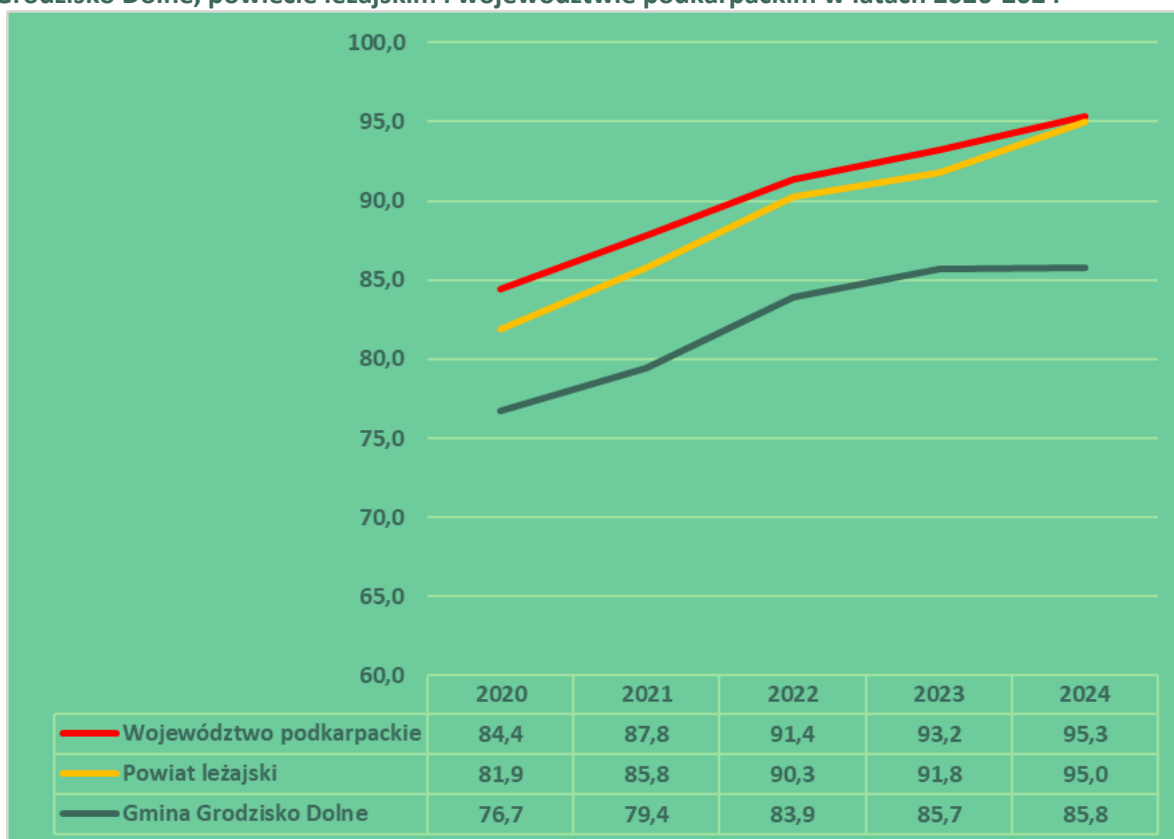

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

W roku 2024 liczba dzieci w wieku przedszkolnym na terenie gminy Grodzisko Dolne wyniosła 330. Był to wzrost w stosunku do roku 2020, jednak spadek w porównaniu do lat 2021-2023. W przeciwieństwie do dzieci w wieku do lat 3, nie można jednak stwierdzić negatywnego trendu spadkowego w grupie dzieci w wieku 4-6 lat.

Prawie 86% tych dzieci objętych był w roku 2024 wychowaniem przedszkolnym, co stanowiło wzrost o 9,1% w porównaniu do roku 2020 i było najwyższym wynikiem w badanym okresie. Dane gminy Grodzisko Dolne nie odstają bardzo od powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego.

Wykres 25. Odsetek dzieci w wieku przedszkolnym objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim i województwie podkarpackim w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Jak widać na powyższym wykresie coraz większy odsetek dzieci objętych jest wychowaniem przedszkolnym. Na terenie gminy Grodzisko Dolne w dalszym ciągu jest to wynik niższy od średniej powiatowej oraz wojewódzkiej. Należy jednak pamiętać, że poziom wskaźnika w samorządach wyższego szczebla jest podnoszony przez miasta. W przypadku gmin wiejskich wynik na poziomie przekraczającym 80% należy uznać za bardzo dobry.

Opisane powyżej dane potwierdzają wysoką dostępność infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy Grodzisko Dolne.

Szkoły podstawowe

Pierwszym obowiązkowym etapem nauczania jest nauczanie podstawowe realizowane przez samorząd gminny. Na terenie gminy Grodzisko Dolne funkcjonuje 6 szkół podstawowych zlokalizowanych w najważniejszych miejscowościach. Podobnie jak w przypadku placówek wychowania przedszkolnego, również w przypadku szkół podstawowych dwie z nich zarządzane są bezpośrednio przez władze gminne, a pozostałe przez organizacje pozarządowe z poszczególnych wsi.

Tabela 10. Szkoły podstawowe funkcjonujące na terenie gminy Grodzisko Dolne w 2024 roku

Nazwa placówki	Adres	Liczba uczniów (2024)	Organ prowadzący
Szkoła Podstawowa w Grodzisku Dolnym	Grodzisko Dolne 150 37-306 Grodzisko Dolne	203	Gmina Grodzisko Dolne
Szkoła Podstawowa w Grodzisku Górnym	Grodzisko Górne 503 37-306 Grodzisko Dolne	167	Gmina Grodzisko Dolne

Szkoła Podstawowa w Wólce Grodzkiej	Wólka Grodziska 116b 37-306 Grodzisko Dolne	62	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Wólka Grodziska
Szkoła Podstawowa im. Gen. Bryg. Witolda Nowiny-Sawickiego w Opaleniskach	Opaleniska 82a 37-306 Grodzisko Dolne	37	Stowarzyszenie Rozwoju Wiosek Opaleniska, Podlesie, Zmysłówka
Szkoła Podstawowa w Chodaczowie	Chodaczów 59A 37-306 Grodzisko Dolne	27	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Chodaczów
Szkoła Podstawowa w Laszczynach	Laszczyny 75A 37-306 Grodzisko Dolne	19	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Laszczyny

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy Grodzisko Dolne za rok 2024 oraz na podstawie rejestru szkół i placówek oświatowych MEN

W roku 2024 do szkół podstawowych na terenie gminy Grodzisko Dolne uczęszczało 541 uczniów. Był to wynik niższy o 5,75% w porównaniu do roku 2020, jednak wyższy niż w latach 2022-2023. Można zatem stwierdzić, że liczba uczniów szkół podstawowych wykazywała trend spadkowy do roku 2023, a rok 2024 może stanowić początek wzrostu.

Wykres 26. Liczba uczniów szkół podstawowych na terenie gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

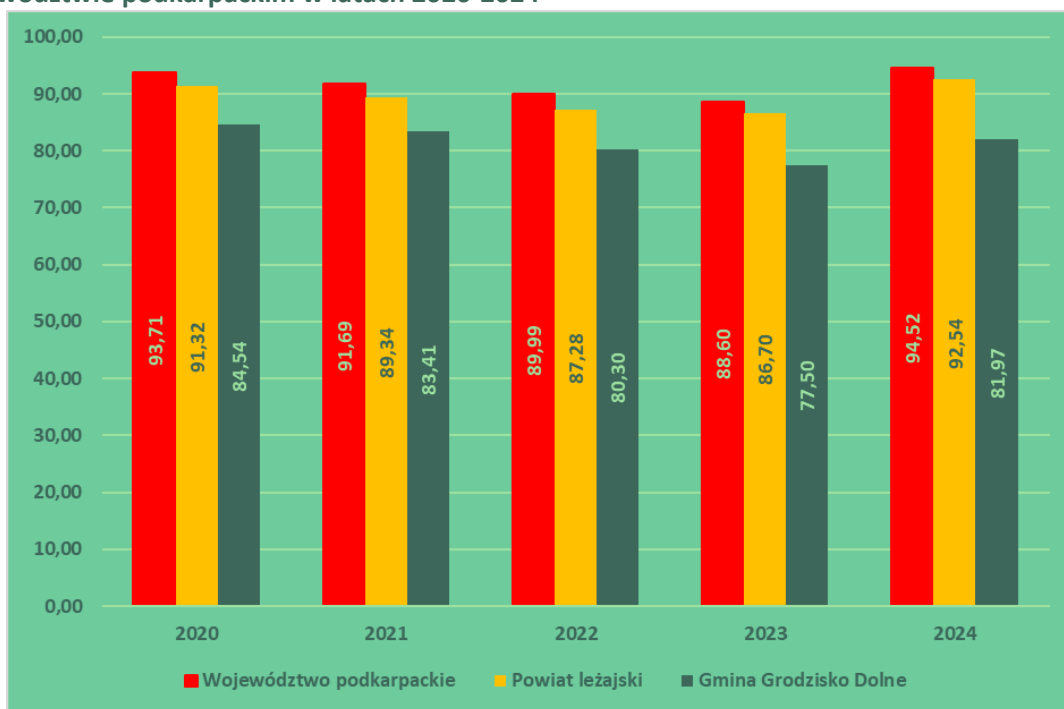
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Innym sposobem spojrzenia na szkoły podstawowe w gminie Grodzisko Dolne jest współczynnik skolaryzacji netto, który oznacza zależność pomiędzy liczbą uczniów uczących się a całkowitą populacją w grupie wiekowej określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W przypadku szkolnictwa podstawowego poziom tego wskaźnika w gminie Grodzisko Dolne wyniósł 81,97%. Podobnie jak w przypadku liczby uczniów, był to wynik gorszy niż w roku 2020, ale stanowił wzrost w porównaniu do lat 2022-2023. Takie dane statystyczne wskazują, że ok. 18% dzieci uczęszcza do szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie sąsiednich gmin.

W porównaniu do średniej skolaryzacji netto na terenie powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego gmina Grodzisko Dolne wypada nieco słabiej. Wynika to z faktu, że zdecydowana

większość uczniów spełniających obowiązek nauki poza granicami gminy robi to w gminie Leżajsk oraz w mieście Leżajsk. W roku szkolnym 2024/2025 było to odpowiednio 60 i 11 uczniów (ze 103).

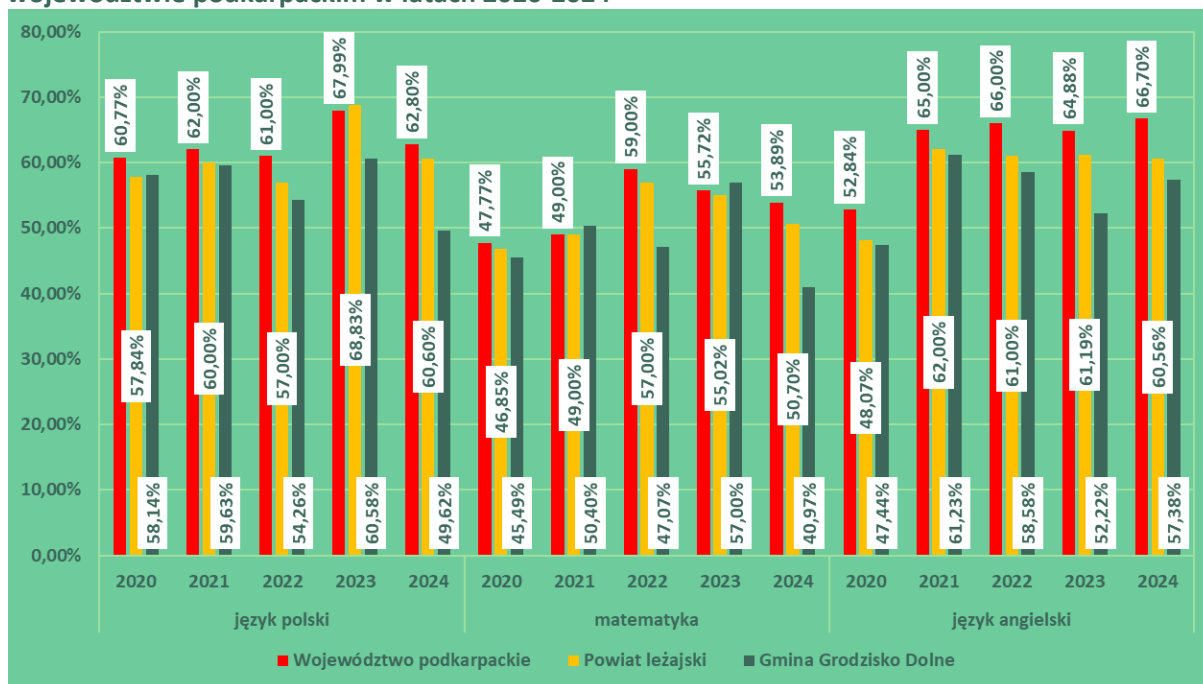
Wykres 27. Współczynnik skolaryzacji netto w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Ostatnim istotnym aspektem analizy jakości szkolnictwa podstawowego w gminie Grodzisko Dolne są wyniki osiągane przez uczniów w stosunku do średnich wyników w powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim.

Wykres 28. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Edukacji Narodowej

Jak widać na powyższym wykresie wyniki uczniów szkół podstawowych w gminie Grodzisko Dolne były zazwyczaj niższe niż średnia powiatowa oraz wojewódzka. Szczególnie duża różnica dotyczyła wyników z matematyki oraz języka polskiego w roku 2024. Z kolei w przypadku lat 2021 oraz 2023 wyniki z matematyki były wyższe niż w samorządach wyższego szczebla.

Najgorzej uczniowie z Grodziska Dolnego wypadają pod względem języka angielskiego. W latach 2020-2024 ani razu nie przebili oni średniego wyniku w powiecie oraz województwie. W stosunku do średniej wojewódzkiej odstawali zazwyczaj bardzo wyraźnie.

W przypadku języka polskiego tylko w roku 2020 udało się osiągnąć wynik wyższy niż w powiecie leżajskim.

Niskie wyniki egzaminów ósmoklasisty na tle powiatu oraz województwa stanowią podstawę do inwestycji w rozwój kadry nauczycielskiej oraz infrastrukturę szkolną.

2.6 Dziedzictwo oraz działania z zakresu kultury

Kultura stanowi podstawowy filar tworzący wspólną tożsamość każdej grupy, w tym również mieszkańców jednostek samorządu terytorialnego. Zagadnienia z nią związane należy podzielić na dwie części tj. historyczną oraz współczesną.

Historyczny aspekt kultury czyli dziedzictwo kulturowe wyrażone jest we wspólnej historii danego obszaru. Pierwsza wzmianka o wsi *Grodzysko* odnotowana została w 1515 roku w rejestrach poborowych (spis poddanych na ziemiach). W kolejnych dziesięcioleciach napotkać można jeszcze kilka zapisów dotyczących terenów dzisiejszej gminy Grodzisko Dolne, głównie w dokumentach administracyjnych. W XVII wieku wieś należała do rodu Lubomirskich.

W 1664 roku Jerzy Sebastian Lubomirski zatwierdził we wsi Grodzisko cech tkaczy, zrzeszający kilkudziesięciu członków oraz cechmistrza. W 1779 roku ród Lubomirskich sprzedał ziemię, w skład których wchodziło Grodzisko Dolne, Maciejowi Aleksandrowi Borzęckiemu. Potem wieś przechodziła jeszcze kilka razy w ręce innych właścicieli ziemskich.

Na terenie gminy znajduje się dziewięć zabytków wpisany do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Najważniejszym z nich jest kościół parafialny pod wezwaniem świętej Barbary, którego budowa rozpoczęta została na początku XVIII wieku z inicjatywy księdza Sebastiana Zawadzkiego. Konsekracja świątyni nastąpiła w roku 1754. Wraz z samym budynkiem kościoła w rejestrze zabytków znajdują się dodatkowo dzwonnica, cmentarz kościelny, ogrodzenie oraz plebania wraz z XIX-wiecznym spichrzem.

Na miejscu obecnego kościoła już w XV wieku znajdował się prawdopodobnie drewniany kościół Benedyktynów.

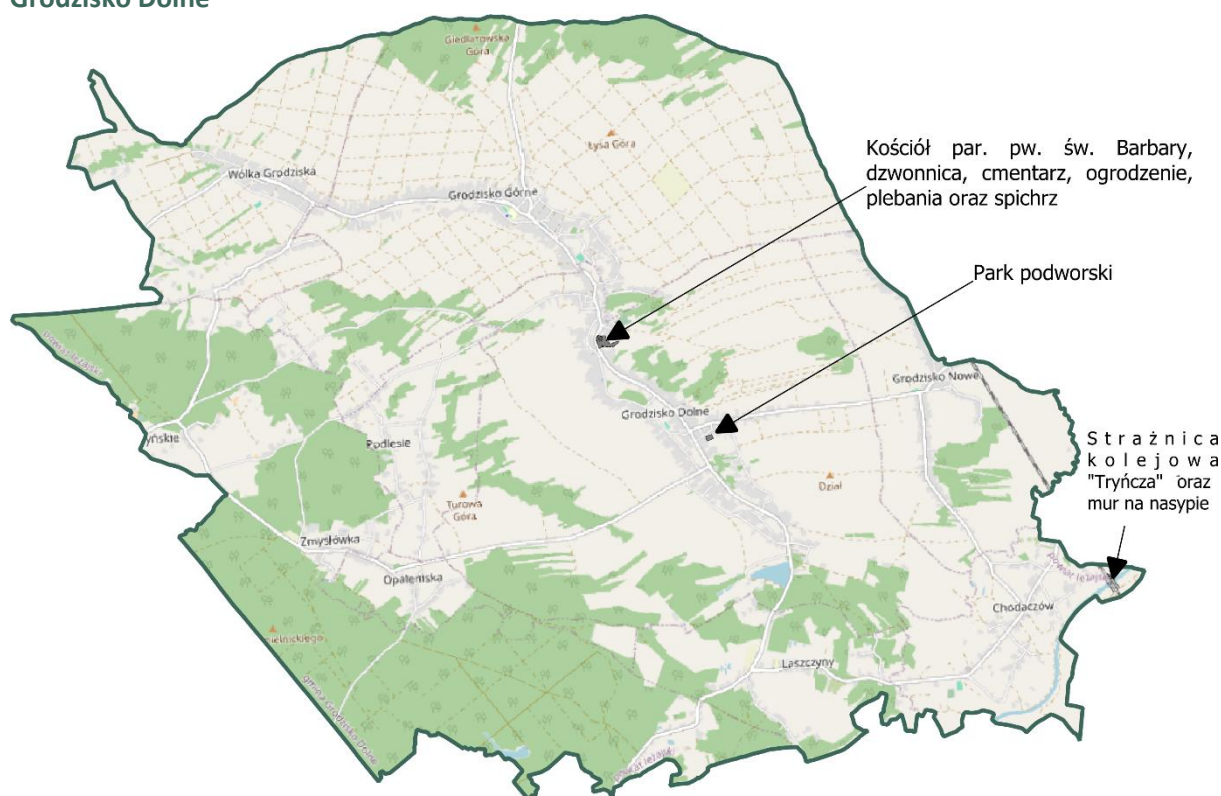
Innym interesującym zabytkiem jest strażnica kolejowa „Tryńcza” we wsi Chodaczów, wybudowana podczas panowania Cesarstwa Austro-Węgierskiego oraz Park Dworski z XIX wieku.

Tabela 11. Zabytki wpisane do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa na terenie gminy Grodzisko Dolne

Chodaczów
Strażnica kolejowa „Tryńcza” z lat 1904-1905.
Mur na nasypie pomiędzy strażnicą a mostem kolejowym.
Grodzisko Dolne
Kościół parafialny pw. św. Barbary z XVIII wieku.
Dzwonnica z połowy XIX wieku.
Cmentarz kościelny.
Ogrodzenie z trzema bramami.
Plebania „stara” z końca XVIII wieku.
Spichrz plebański, drewniany z 1876 roku.
Park dworski z XIX wieku (w rejestrach gminy - Park podworski).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru NID

Mapa 9. Lokalizacja zabytków z rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa na terenie gminy Grodzisko Dolne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru NID

Drugim aspektem tożsamości kulturowej mieszkańców są działania z zakresu kultury prowadzone na terenie gminy. Zadania z tego zakresu prowadzi Ośrodek Kultury w Grodzisku Dolnym im. Zofii Trynieckiej oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Grodzisku Dolnym

Ośrodek Kultury w Grodzisku Dolnym prowadzi liczne stałe działania w formie warsztatów plastycznych i rękodzielniczych, zespołów tanecznych oraz zajęć wokalnoinstrumentalnych. Ponadto przy OK funkcjonuje sześć zespołów:

1. Gminna Orkiestra Dęta – jej korzenie sięgają 1910 roku. Przez lata brała udział w dziesiątkach wydarzeń o charakterze lokalnym, regionalnym, krajowym oraz międzynarodowym, zdobywając przy tym liczne nagrody i wyróżnienia.
2. Kapela ludowa „Grodziszczoki” – założona w latach 60-tych. Zdobywcy licznych nagród, w tym Złotej Baszty – nagrody głównej Ogólnopolskiego Festiwalu Kapel w Kazimierzu w roku 1993.
3. Zespół Regionalny „Grodziszczoki” – działający od przełomu lat 1974/1975. Podobnie jak poprzednie zespoły, ten również zdobył wiele nagród i wyróżnień, w tym Nagrodę im. Oskara Kolberga w 1994 roku oraz medal im. Franciszka Kotuli w 1995 roku.
4. Zespół Śpiewaczo-Obrzędowy „Leszczynka” – powołany w 1987 roku w ramach działania Koła Gospodyń Wiejskich. Jego działalność obejmuje nie tylko muzykę, ale również realizację widowisk plenerowych i obrzędowych. Za swoje osiągnięcia zespół otrzymał m.in. Nagrodę Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
5. Zespół Śpiewaczy „Wiola” z Chodaczowa – założony w 2008 roku. Występuje głównie na wydarzeniach gminnych oraz przeglądach zespołów śpiewaczych.
6. Młodzieżowa Kapela Ludowa z Grodziska Dolnego – działająca od 2012 roku. W swojej krótkiej historii zdobyła już kilka regionalnych wyróżnień oraz brała udział w koncertach we Lwowie.

Specyficznym dla regionu gminy Grodzisko Dolne obyczajem kulturowym jest praktykowanie tzw. Turków. Jest to zwyczaj stawiania straży grobowych przy symbolicznym grobie Jezusa Chrystusa w kościołach parafialnych podczas świąt wielkanocnych. Strażnikami najczęściej są członkowie ochotniczych straży pożarnych ubrani w barwne mundury. Geneza nazwy wywodzi się z czasów odsieczy wiedeńskiej, kiedy wracający żołnierze niekiedy ubrani byli w zdobyczne mundury tureckie. W Gminie Grodzisko działa sześć oddziałów pełniących tę funkcję. Są to oddziały: Chodaczów, Grodzisko Dolne, Grodzisko Górne, Grodzisko Nowe, Wólka Grodziska oraz Zmysłówka. Turki grodziskie są wpisane na listę niematerialnego dziedzictwa UNESCO.

Działania z zakresu wspierania czytelnictwa na terenie gminy prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna oraz jej filia w Zmysłówce. Wyróżniającą się inicjatywą jest Dyskusyjny Klub Książki, w ramach którego uczestnicy dyskutują na temat literatury.

Wspieraniem działań samorządu w zakresie kultury zajmują się Koła Gospodyń Wiejskich, których na terenie gminy Grodzisko Dolne działa dziesięć. Są to:

- KGW w Chodaczowie.
- KGW w Grodzisku Dolnym.
- KGW w Grodzisku Górnym.
- KGW w Wólce Grodziskiej.
- KGW w Grodzisku Nowym.
- KGW w Laszczynach.
- KGW w Grodzisku Dolnym-Miasteczko.
- KGW w Opaleniskach.
- KGW w Zmysłówce.
- KGW w Podlesiu.

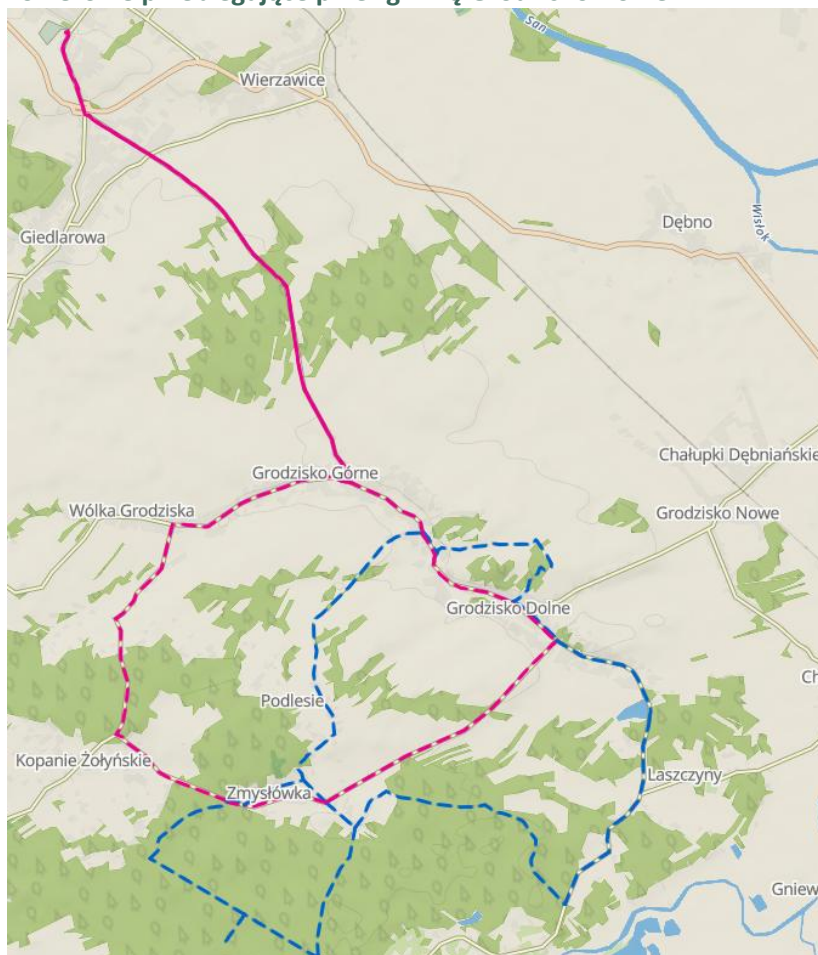
2.7 Turystyka

Atrakcyjność turystyczna jest jednym z istotnych elementów potencjału rozwojowego każdej jednostki samorządu terytorialnego. Wynika ona z naturalnych oraz historycznych atutów opisanych w poprzednich rozdziałach, a wzmocniona jest przez dostępną na terenie gminy infrastrukturę turystyczną.

Kluczowe w tym zakresie są piesze i rowerowe szlaki turystyczne dostępne dla przyjezdnych. Stanowią one jeden z pierwszych elementów analizy możliwej aktywności dla osób odwiedzających region. Gmina Grodzisko Dolne posiada kilka tras możliwych do przebycia dla turystów, wyznaczonych w ramach GreenVelo:

- Rowerowy szlak Po Ziemi Leżajskiej (różowy) – trasa o długości 33,2 km rozpoczynająca się w mieście Leżajsk, ale w większości zlokalizowana na terenie gminy Grodzisko Dolne. Przebiega przez wsie Grodzisko Górne, Grodzisko Dolne, Opaleniska, Zmysłówka oraz Wólka Grodziska.
- Niebieski szlak rowerowy w Grodzisku Dolnym – trasa o długości 26,2 km w całości zlokalizowana na terenie gminy Grodzisko Dolne. Przebiega przez wsie Opaleniska, Zmysłówka, Grodzisko Górne, Grodzisko Dolne oraz przez okolice Zalewu Czyste.

Mapa 10. Szlaki rowerowe przebiegające przez gminę Grodzisko Dolne

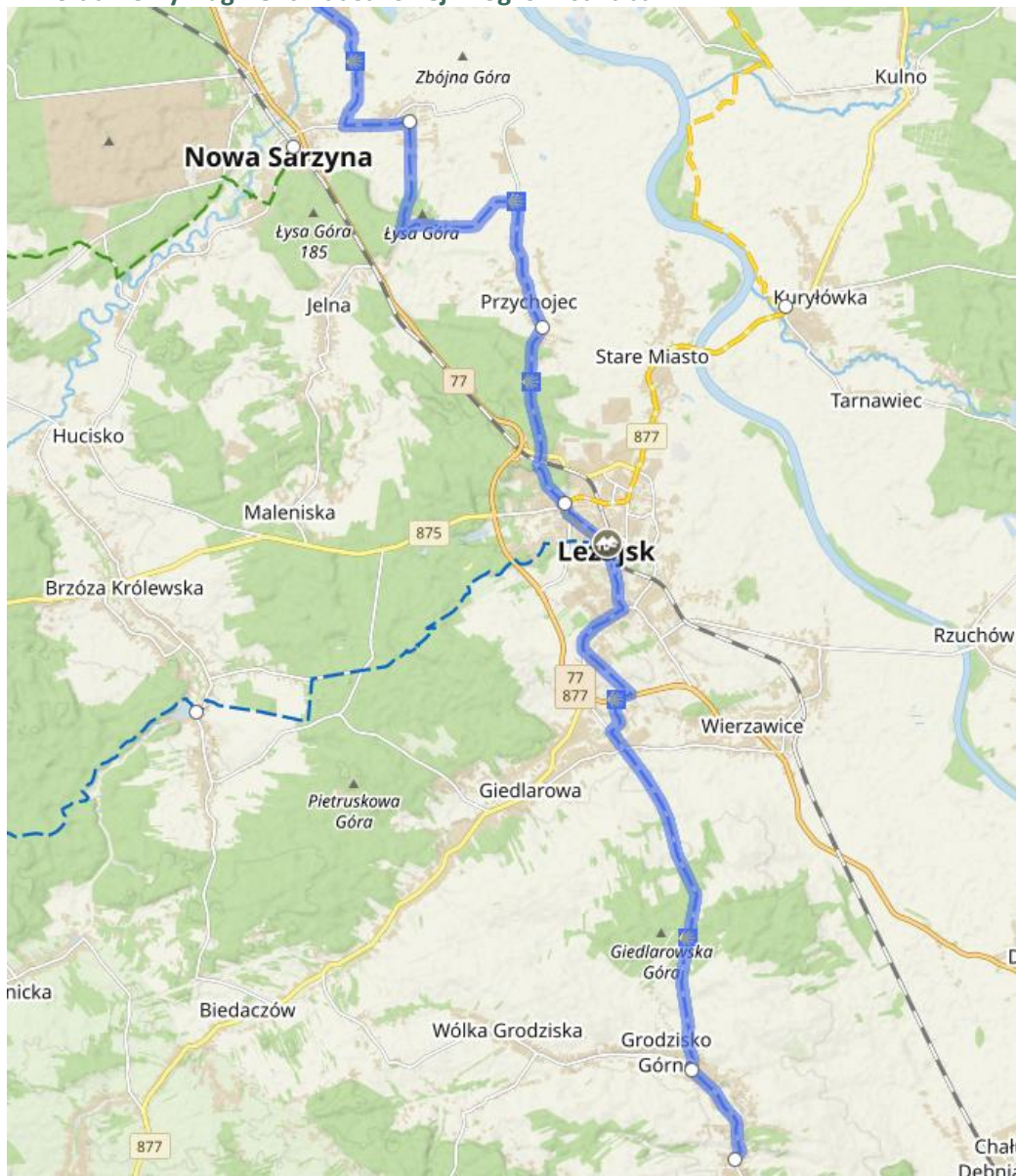

Źródło: <https://greenvelo.pl/mapa>

Przez teren gminy Grodzisko Dolne przebiega jeden ważny szlak wyznaczony przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Jest to Nadsańska Droga św. Jakuba, stanowiąca fragment paneuropejskiej sieci szlaków pielgrzymkowych prowadzących do katedry Santiago de Compostela

w Hiszpanii. Ma on swój początek w Grodzisku Dolnym i biegnie na północ wzdłuż biegu rzeki San, przez Leżajsk, Nową Sarzynę, Rudnik nad Sanem, Ułanów, Nisko, Stalową Wolę aż do jego zakończenia w Sandomierzu.

Mapa 11. Południowy fragment Nadszańskej Drogi św. Jakuba

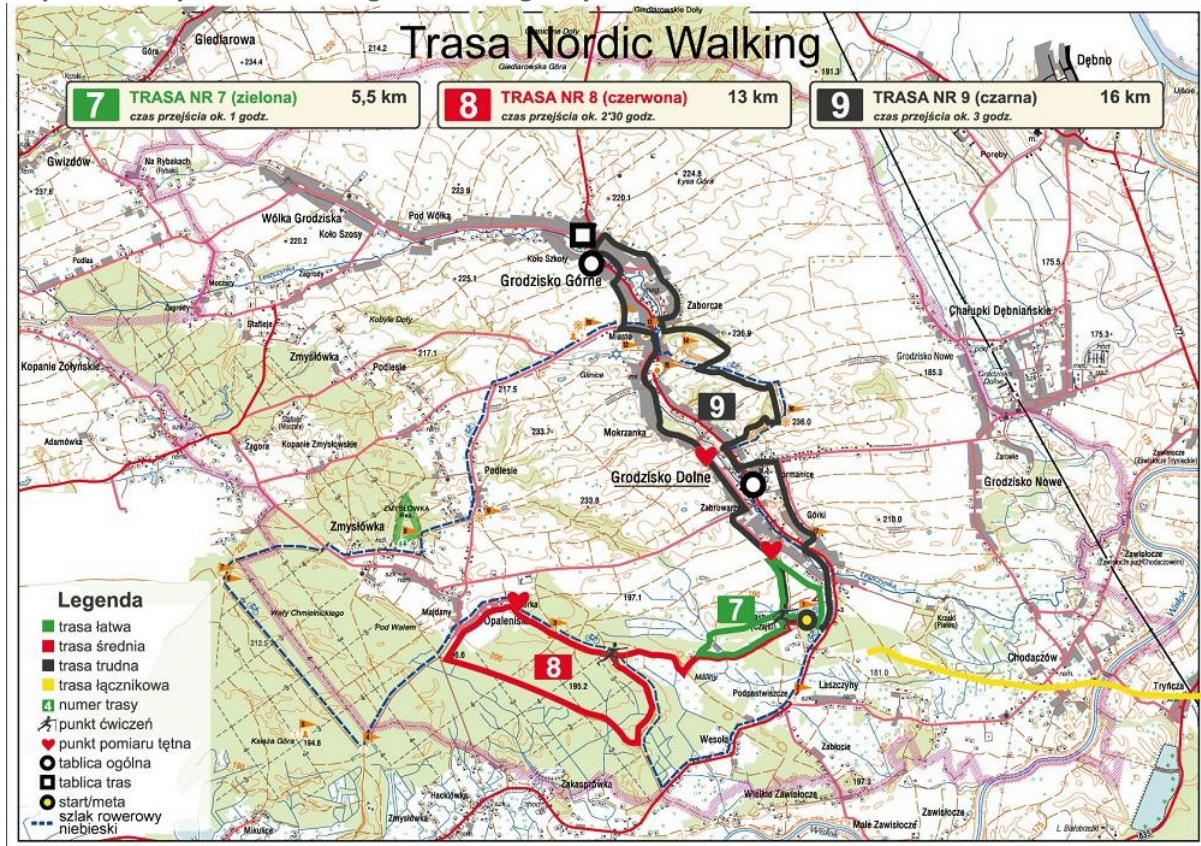

Źródło: <https://mapa-turystyczna.pl/>

Na terenie gminy Grodzisko Dolne zlokalizowane są również trzy trasy nordic walking:

1. Trasa zielona o długości 5,5 km w formie pętli. Jej początek i koniec znajduje się przy Punkcie Informacji Turystycznej nad Zalewem Czyste. Czas przejścia to około 1 godziny.
2. Trasa czerwona o długości 13 km. Jej początek również znajduje się przy Punkcie Informacji Turystycznej nad Zalewem Czyste, dalej jednak wiedzie na zachód w kierunku wsi Opaleniska przez drogi leśne. Czas przejścia to około 2 godzin i 30 minut.
3. Trasa czarna o długości 16 km. Trasa dla zaawansowanych turystów wchodząca w skład Nordic Walking Park „Kraina Łowców Reniferów”. Rozpoczyna się w tym samym miejscu co pozostałe, ale jej pętla zlokalizowana jest na osi północ-południe. Trasa posiada wiele podejść, a jej przejście zajmuje około trzech godzin.

Mapa 12. Trasy Nordic Walking na terenie gminy Grodzisko Dolne

Źródło: <https://samorząd.gov.pl/web/gmina-grodzisko-dolne/trasa-nordic-walking>

Uzupełnieniem opisanych powyżej szlaków rowerowych oraz nordic walking jest pieszy szlak „Wielkie Grodzisko” o długości 9 km biegnący od Zalewu Czyste przez Grodzisko Dolne, Grodzisko-Miasteczko, Grodzisko Górne i kończący się w Wólce Grodziskiej.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne nie funkcjonują ośrodki hotelowe. Brakuje również gospodarstw agroturystycznych.

Z kolei baza obiektów gastronomicznych na terenie gminy rozbudowana jest w dość dobrym stopniu. Większość obiektów skupiona jest w pobliżu Zalewu Czyste oraz we wsi Grodzisko Dolne.

Pomimo braku bazy noclegowej, położenie geograficzne gminy Grodzisko Dolne umożliwia jej w dalszym ciągu rozwój funkcji turystycznej. Bliskość dużych ośrodków miejskich jak Leżajsk, Przeworsk, Łańcut oraz Rzeszów sprawia, że potencjalny turysta może wybrać gminę na punkt wyprawy jednodniowej.

Rozwój infrastruktury turystycznej powinien jednak stanowić jeden z celów gminy. Potencjał wynikający ze środowiska przyrodniczego oraz tradycyjnego, wiejskiego charakteru stanowić może podstawę do przyciągania mieszkańców regionu, szczególnie z dużych ośrodków miejskich.

2.8 Sport i rekreacja

Uzupełnieniem infrastruktury turystycznej oraz kulturowej są obiekty sportowe i rekreacyjne dostępne zarówno dla mieszkańców jak i przyjezdnych.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne dostępna jest następująca infrastruktura sportowa:

Tabela 12. Obiekty sportowe na terenie gminy Grodzisko Dolne

Miejscowość	Obiekty sportowe
Wólka Grodziska	Stadion sportowy
	Plac zabaw dla dzieci obok Szkoły Podstawowej
	Siłownia plenerowa
Grodzisko Górne	Stadion sportowy „Grodziszczanka”
	Kort tenisowy/lodowisko
	Kompleks sportowy „Orlik”
	Siłownia plenerowa
	Plac zabaw przy „Orliku”
Grodzisko Dolne „Miasto”	Plac zabaw w Parku w Miasteczku
	Siłownia plenerowa
Grodzisko Dolne	Kompleks sportowy „Orlik”
	Plac zabaw dla dzieci w parku podworskim
	Plac zabaw przy „Orliku”
	Siłownia plenerowa przy „Orliku”
	Miasteczko Ruchu Drogowego
Opaleniska	Plac zabaw dla dzieci obok Szkoły Podstawowej
	Boisko sportowe obok Szkoły Podstawowej
	Siłownia plenerowa
Podlesie	Plac zabaw obok Środowiskowego Domu Samopomocy
Laszczyń	Boisko sportowe obok Szkoły Podstawowej
	Plac zabaw obok Szkoły Podstawowej
	Plac zabaw obok Środowiskowego Domu Samopomocy
Chodaczów	Plac zabaw obok Szkoły Podstawowej
	Boisko poliuretanowe obok Szkoły Podstawowej
Grodzisko Nowe	Plac zabaw dla dzieci
	Kompleks boisk sportowych
	Siłownia plenerowa

Źródło: Raport o stanie gminy Grodzisko Dolne za rok 2024

Jak widać infrastruktura sportowa dostępna dla mieszkańców jest dobrze rozlokowana w najważniejszych miejscowościach oraz zróżnicowana. Można wśród niej znaleźć zarówno obiekty nakierowane na dzieci jak również dorosłych. Większość z nich ma charakter otwarty, co sprawia, że na ich użytkowanie wpływać mogą warunki pogodowe oraz pora roku. Dlatego też wśród braków infrastruktury sportowej wymienić należy halę, która mogłaby wpływać na aktywność mieszkańców, w szczególności w okresach zimowych.

W przypadku obiektów o charakterze rekreacyjnym na wyróżnienie zasługuje Zalew Czyste zlokalizowany w południowej części gminy. Jest to zbiornik wodny o powierzchni 8 hektarów, umożliwiający aktywny wypoczynek wodny. Tereny Zalewu Czyste wyposażone są w trawiastą plażę, toalety, pole biwakowe oraz parking. Zlokalizowane są przy nim również obiekty gastronomiczne.

Infrastruktura ta wykorzystywana jest w szczególności w okresie letnim. Zalew stanowi też centralny punkt szlaków pieszych, rowerowych oraz nordic walking wyznaczonych na terenie gminy Grodzisko Dolne.

2.9 Kapitał społeczny

Kolejnym wskaźnikiem poziomu rozwoju gminy jest aktywność jej mieszkańców czyli tzw. kapitał społeczny. Społeczeństwo zaangażowane w życie swojego najbliższego otoczenia jest bezcennym czynnikiem, który może być bezpośrednio angażowany w planowanie strategiczne podczas procesów partycypacji.

Jedną z miar kapitału społecznego jest aktywność organizacji pozarządowych działających najczęściej w formie fundacji oraz stowarzyszeń. Na terenie gminy Grodzisko Dolne łączna ich liczba w roku 2024 wyniosła 32. Był to najwyższy wynik od roku 2020, stanowiący niewielki wzrost o 6,90%. Za ten wzrost w całości odpowiedzialne były stowarzyszenia, których liczba wzrosła z 27 do 29. W przypadku fundacji ich liczba pozostaje niezmienna w całym pięcioletnim okresie i wynosi 2.

Przeliczając liczbę organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców możliwe jest porównanie gminy na tle powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego.

Wykres 29. Liczba NGO w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024

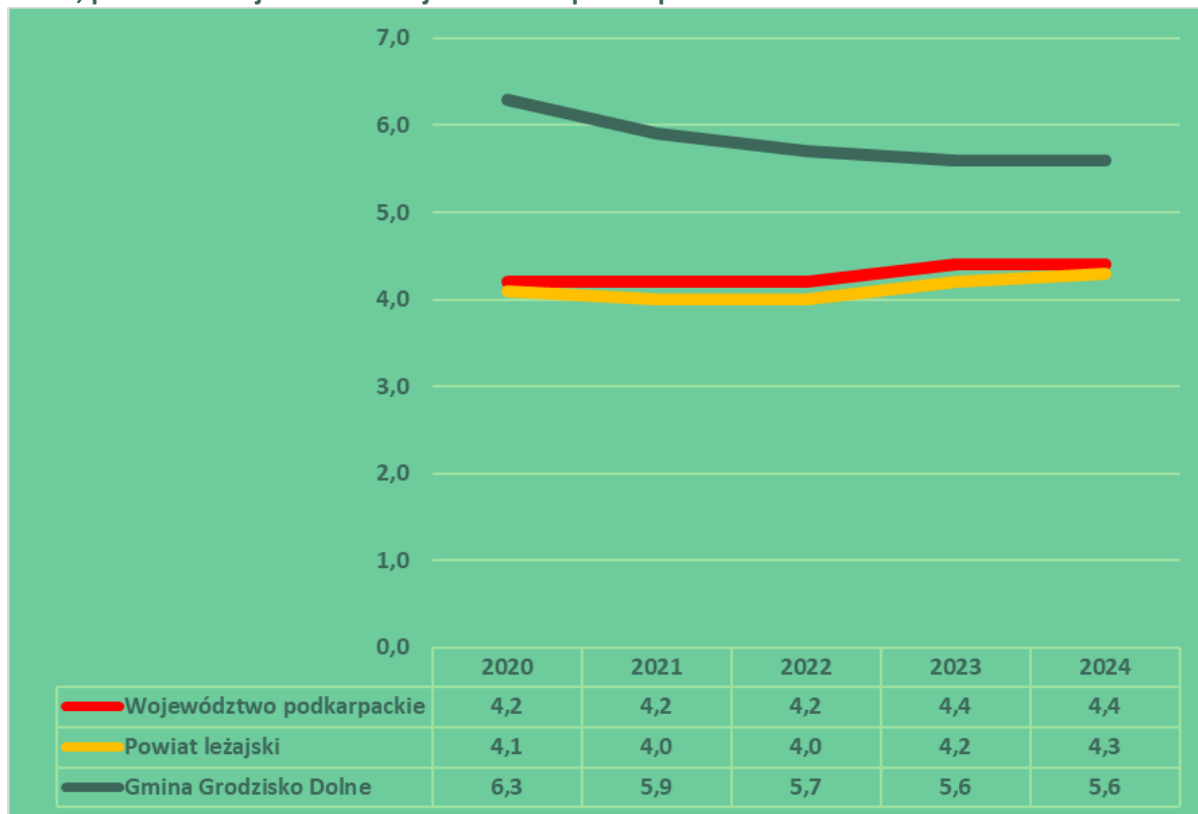

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Powyższy wykres pokazuje, że w odniesieniu do liczby mieszkańców gmina Grodzisko Dolne posiada większą liczbę organizacji pozarządowych niż średnia w powiecie leżajskim. Jednocześnie wzrost tego wskaźnika na terenie gminy był najniższy ze wszystkich szczebli samorządu terytorialnego. Pomiędzy rokiem 2020 a 2024 liczba NGO w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w gminie Grodzisko Dolne wzrosła o 0,35. W tym samym czasie w województwie wzrost ten wyniósł 0,76, a w powiecie 0,55.

Innym sposobem porównania aktywności organizacji pozarządowych w różnych jednostkach samorządu terytorialnego jest analiza ich procentowego udziału w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej.

Wykres 30. Udział NGO w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Jak widać udział organizacji pozarządowych we wszystkich przedsiębiorstwach gospodarki narodowej na terenie gminy Grodzisko Dolne jest bardzo wysoki w porównaniu do województwa podkarpackiego oraz powiatu leżajskiego. Jednocześnie jedynie gmina wykazała w tym zakresie trend spadkowy. Biorąc jednak pod uwagę opisaną wcześniej liczbę działających na terenie gminy NGO, można dojść do wniosku, że spadek tego wskaźnika wynika w całości z faktu, że liczba podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy rośnie zdecydowanie szybciej niż liczba organizacji pozarządowych, przez co ich udział ulega spadkowi.

Kolejnym istotnym aspektem aktywności społecznej jest udział populacji w powszechnych wyborach, mierzony frekwencją wyborczą. W przypadku gminy Grodzisko Dolne statystyki frekwencyjne z ostatnich 10 wyborów powszechnych wskazują na dużą aktywność mieszkańców. Sześć razy frekwencja w gminie była wyższa niż średnia w powiecie leżajskim, w tym w czterech z ostatnich pięciu głosowań. W porównaniu do średniej województwa podkarpackiego frekwencja w gminie Grodzisko osiągała zazwyczaj niższy wynik, jednak bardzo często był on bardzo zbliżony, a w dwóch przypadkach wyższy.

Zdecydowanie największą popularnością wśród mieszkańców gminy Grodzisko Dolne cieszą się wybory na Prezydenta RP oraz do Sejmu i Senatu. Wyraźnie mniejsza frekwencja osiągnięta jest podczas wyborów samorządowych, a bardzo niska podczas wyborów do Parlamentu Europejskiego.

Wykres 31. Frekwencja wyborcza w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW

Na terenie gminy Grodzisko Dolne nie funkcjonują takie organy wzmacniające aktywność społeczną jak Młodzieżowa Rada Gminy lub Rada Seniorów. Takie organy mają charakter pomocniczy oraz opiniodawczy w procesach decyzyjnych czym przyczyniają się do zwiększenia trafności działań władz samorządowych.

Drugim brakującym istotnym aspektem aktywności społecznej jest budżet obywatelski, który pozwala mieszkańcom rozdysponować niewielkie ilości środków publicznych na inwestycje związane z bezpośrednim ich otoczeniem.

Uzupełnienie powyższych braków powinno być kolejnym krokiem zwiększającym udział społeczeństwa w życiu gminy.

2.10 Analiza SWOT diagnozy uwarunkowań społecznych gminy Grodzisko Dolne

Poniżej opisane zostały mocne i słabe strony oraz najważniejsze szanse i zagrożenia dla gminy Grodzisko Dolne wynikające z przeprowadzonej diagnozy społecznej.

1. Mocne strony:

- **Stabilna sieć instytucji oświatowych i wychowawczych** – Funkcjonuje pełny system edukacyjny od przedszkoli po szkoły podstawowe, zapewniający lokalny dostęp do nauki dla dzieci i młodzieży.
- **Bogata oferta kulturalna** – Działalność Ośrodka Kultury, bibliotek oraz licznych zespołów artystycznych i Kół Gospodyń Wiejskich.
- **Silna aktywność społeczna mieszkańców** – Obecność stowarzyszeń, OSP i lokalnych inicjatyw integrujących społeczność.
- **Dobrze rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna** – Stadion, boiska, obiekty wielofunkcyjne, ścieżki pieszo-rowerowe.
- **Bezpieczne warunki życia** – Niski poziom przestępczości, dobrze działające jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej i szybkie czasy reakcji służb.
- **Wysoki poziom zaangażowania lokalnych instytucji kultury w pielęgnowanie tradycji regionu** – Zespoły folklorystyczne, imprezy cykliczne, promocja dziedzictwa kulturowego.

2. Słabe strony:

- **Spadek liczby ludności i ujemne saldo migracji** – Odływ młodych mieszkańców do większych ośrodków miejskich; proces depopulacji i starzenia się społeczności.
- **Starzenie się populacji i malejąca liczba dzieci w wieku szkolnym** – Wpływa na przyszłą stabilność sieci oświatowej i zasobów kadrowych.
- **Ograniczona dostępność usług społecznych wyższego rzędu** – Brak lokalnych placówek opieki specjalistycznej i instytucji wspierających seniorów.
- **Zbyt mała promocja nowoczesnych form aktywności społecznej i kulturalnej** – Brak rozwoju inicjatyw cyfrowych, e-kultury i programów międzypokoleniowych.

3. Szanse rozwojowe:

- **Wykorzystanie funduszy UE i krajowych na programy społeczne i edukacyjne** – Możliwość inwestycji w przedszkola, żłobki, infrastrukturę sportową i centra integracji społecznej.
- **Rozwój oferty dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami** – Programy aktywizacji społecznej i wolontariatu.
- **Cyfryzacja i nowe technologie w kulturze i edukacji** – E-biblioteki, zajęcia online, wsparcie edukacji zdalnej, archiwizacja dziedzictwa lokalnego.
- **Rozwój turystyki kulturowej i wiejskiej** – Wykorzystanie lokalnych tradycji, zespołów ludowych i imprez do promocji gminy.
- **Zacieśnianie współpracy między szkołami, organizacjami i biznesem** – Projekty edukacyjne i społeczne z udziałem lokalnych przedsiębiorców.

4. Zagrożenia rozwojowe:

- **Postępująca depopulacja i migracja młodych osób** – Zmniejszenie liczby uczniów i uczestników życia społecznego.
- **Starzenie się społeczeństwa** – Wzrost potrzeb opiekuńczych i spadek aktywności zawodowej.
- **Niewystarczające finansowanie instytucji kultury i organizacji społecznych** – Ograniczenia budżetowe mogą utrudnić utrzymanie bogatej oferty zajęć.

- **Niski poziom uczestnictwa młodzieży w życiu lokalnym** – Brak mechanizmów przyciągających młodych do działań społecznych.
- **Potencjalne skutki ekonomiczne i demograficzne kryzysów zewnętrznych** – Zmiany migracyjne i gospodarcze mogą pogłębić spadek liczby ludności.

3. Diagnoza uwarunkowań gospodarczych

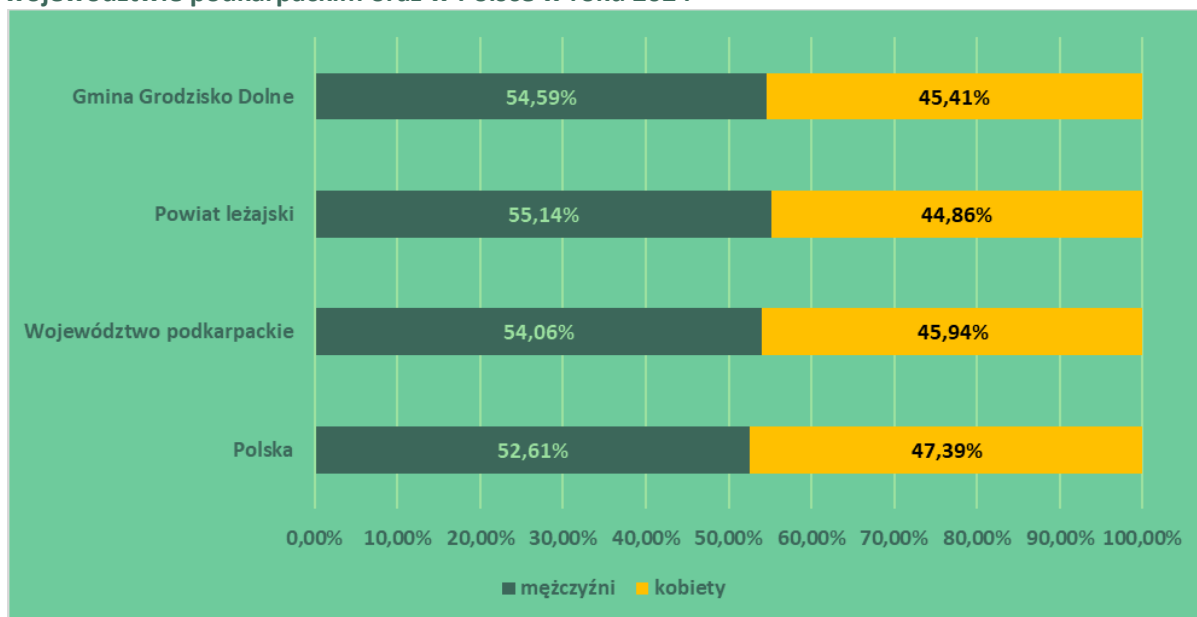
3.1 Rynek pracy i bezrobocie

Na wstępie rozdziału opisującego rynek pracy należy podkreślić, że Główny Urząd Statystyczny do 2022 roku wykluczał ze statystyk dotyczących osób pracujących na terenie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego osoby pracujące w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osoby pracujące w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz osoby pracujące w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach społecznych. Dlatego na potrzeby niniejszego opracowania przeanalizowane zostaną jedyne dane za lata 2022-2024 w zakresie osób pracujących.

Na koniec roku 2024 liczba osób pracujących w gospodarce narodowej w gminie Grodzisko Dolne wyniosła 2 748, z czego 1 500 stanowili mężczyźni (54,59%), a 1 248 kobiety (45,41%). W porównaniu do lat poprzednich liczba pracowników w gminie spadła o 52 (2 800 w roku 2022).

Podział osób pracujących w gminie ze względu na płeć jest zbliżony do średniej wojewódzkiej. W porównaniu do powiatu leżajskiego, nieco większy odsetek stanowią kobiety. Największa różnica widoczna jest w porównaniu do całej Polski, gdzie procentowa liczba kobiet i mężczyzn jest do siebie zbliżona najbardziej.

Wykres 32. Podział pracujących ze względu na płeć w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim, województwie podkarpackim oraz w Polsce w roku 2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Średnia wieku pracownika w gminie Grodzisko Dolne wynosi 42,7 roku i jest niższa niż w powiecie leżajskim (43,3 lat) oraz województwie podkarpackim (43,2 lat) oraz w całym kraju (42,8 lat).

Drugi ważny aspekt rynku pracy stanowią dane dotyczące bezrobocia. Na koniec roku 2024 liczba osób bezrobotnych w gminie Grodzisko Dolne wyniosła 327 i był to drugi najniższy wynik w badanym okresie, ustępujący jedynie rokowi 2023 (305 bezrobotnych). W całym okresie 2020-2024 stwierdzić można trend spadkowy, który wyniósł 20,05%.

Wykres 33. Osoby bezrobotne w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 w podziale na płeć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Podział osób bezrobotnych w gminie Grodzisko Dolne ze względu na płeć w roku 2024 był niemal równy. Podobna sytuacja miała miejsce w latach 2020-2021, natomiast w latach 2022-2023 widoczna była bardzo wyraźna przewaga bezrobotnych kobiet nad mężczyznami.

Z kolei analizując wiek bezrobotnych, największą grupę w latach 2020-2024 stanowiły osoby młode, do 30 roku życia. W roku 2024 stanowiły one 36,39% całości i był to wynik najwyższy w latach 2020-2024. Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku osób najmłodszych, wchodzących na rynek pracy. Grupa do 25 roku życia stanowiła w roku 2024 prawie 20,50% wszystkich bezrobotnych i był to znaczny wzrost w stosunku do roku 2020 (15,89%). Dane statystyczne wskazują zatem na rosnący problem ze znalezieniem zatrudnienia przez młodych mieszkańców gminy Grodzisko Dolne. Taka sytuacja jest zazwyczaj jednym z kluczowych powodów migracji, w szczególności do większych ośrodków miejskich takich jak Rzeszów, Lublin, Kraków czy Warszawa.

W przypadku osób zbliżających się do wieku emerytalnego, a więc po 50 roku życia, sytuacja wygląda nieco inaczej. W roku 2024 grupa ta stanowiła 18,65% wszystkich bezrobotnych i był to najniższy wynik w badanym okresie. Spadek w porównaniu do rekordowego roku 2022 (23,10%) wyniósł ok. 4,50%. W tym przypadku dane wskazują na niewielką poprawę możliwości osób 50+ na rynku pracy.

Ostatnią bardzo ważną grupę stanowią osoby bezrobotne długotrwale czyli zarejestrowane w urzędzie pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 2 latach. Na koniec 2024 roku w gminie Grodzisko Dolne stanowili oni 59,02% wszystkich bezrobotnych. Taki wynik był niższy niż w latach 2021-2023, kiedy wskaźnik przekraczał 60%, ale wyższy niż w wyjściowym roku 2020 (55,75%). W przypadku tej grupy można wskazać zatem bardzo niewielki trend spadkowy rozpoczęty w roku 2021.

Tabela 13. Procentowy udział poszczególnych grup bezrobotnych w całkowitej populacji bezrobotnych w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Bezrobotni:	2020	2021	2022	2023	2024
do 25 roku życia	15,89%	17,40%	13,74%	19,02%	20,49%
do 30 roku życia	31,78%	34,80%	32,75%	35,08%	36,39%

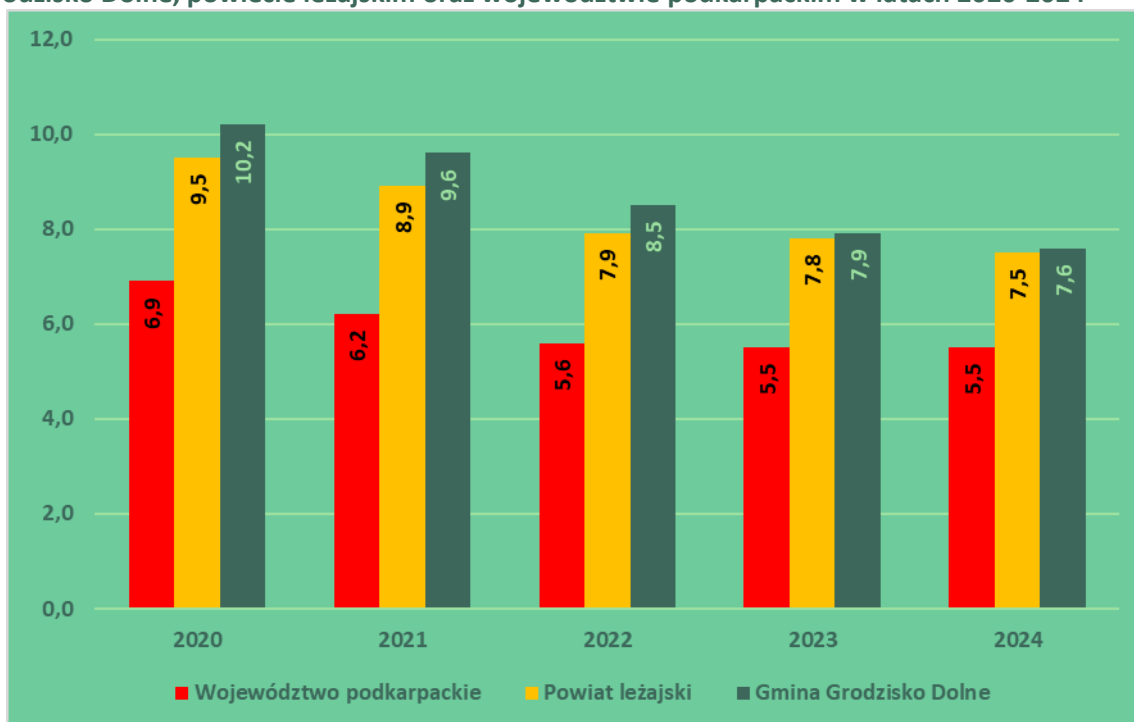
powyżej 50 roku życia	19,32%	21,32%	23,10%	22,30%	18,65%
długotrwale bezrobotni	55,75%	60,54%	63,74%	60,66%	59,02%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Na dane dotyczące bezrobocia spojrzeć można również pod względem procentowego udziału zarejestrowanych bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym. Umożliwi to dodatkowo porównanie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Odsetek bezrobotnych w całej populacji osób w wieku produkcyjnym zamieszkałych na terenie gminy Grodzisko Dolne w roku 2024 wyniósł 7,10%. Był to drugi najniższy wynik w badanym okresie czasowym, ponownie ustępujący poprzedniemu rokowi 2023 (6,60%). W porównaniu do początku okresu spadek jest dość wyraźny (1,50%), co wskazuje na trend spadkowy wskaźnika. Dane gminy są w tym zakresie lepsze niż średnia w powiecie leżajskim, ale bardzo wyraźnie gorsze niż średnia województwa podkarpackiego. Warto jednak zauważyć, że różnica w stosunku do powiatu jeszcze w roku 2020 wynosiła 0,7%. Natomiast w roku 2024 było to już tylko 0,1%. Wszystkie trzy poziomy samorządu lokalnego ukazują stały trend spadkowy bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym, co świadczy o pozytywnych zmianach na rynku pracy w całym regionie.

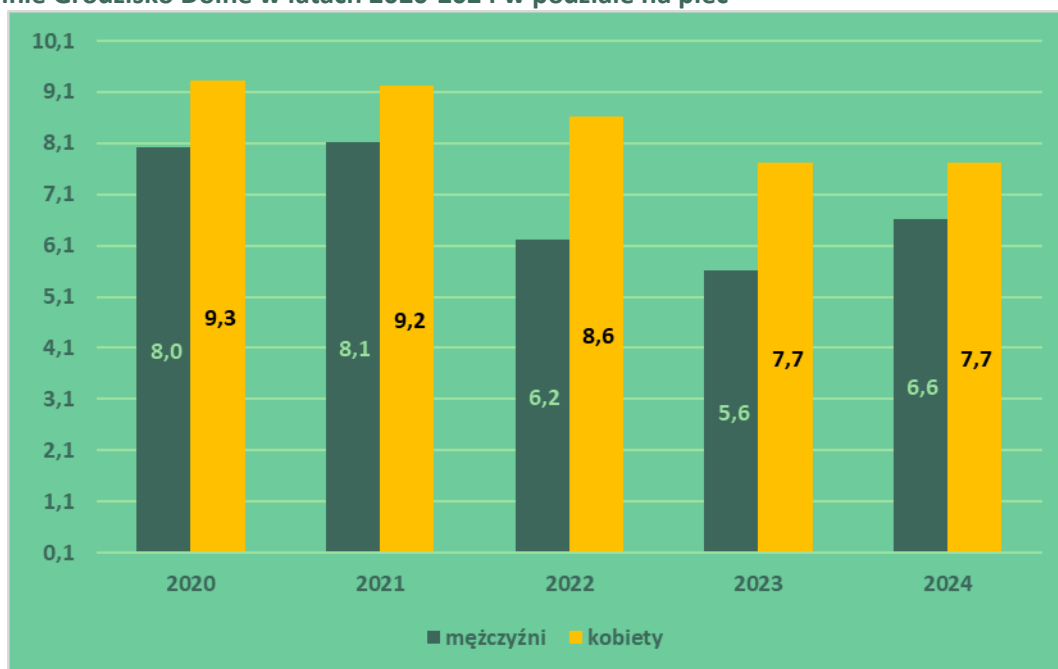
Wykres 34. Procentowy udział osób bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Badając odsetek bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym w podziale na płeć, wyraźnie zaznacza się dużo gorsza sytuacja w tym zakresie płci żeńskiej. W roku 2024 wskaźnik ten wyniósł 7,70% przy 6,60% w przypadku mężczyzn. Na przestrzeni badanych lat obie płcie, podobnie jak cała gmina, wykazują stały trend spadkowy, jednak każdego roku odsetek kobiet jest wyraźnie wyższy.

Wykres 35. Procentowy udział osób bezrobotnych do populacji osób w wieku produkcyjnym w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 w podziale na płeć

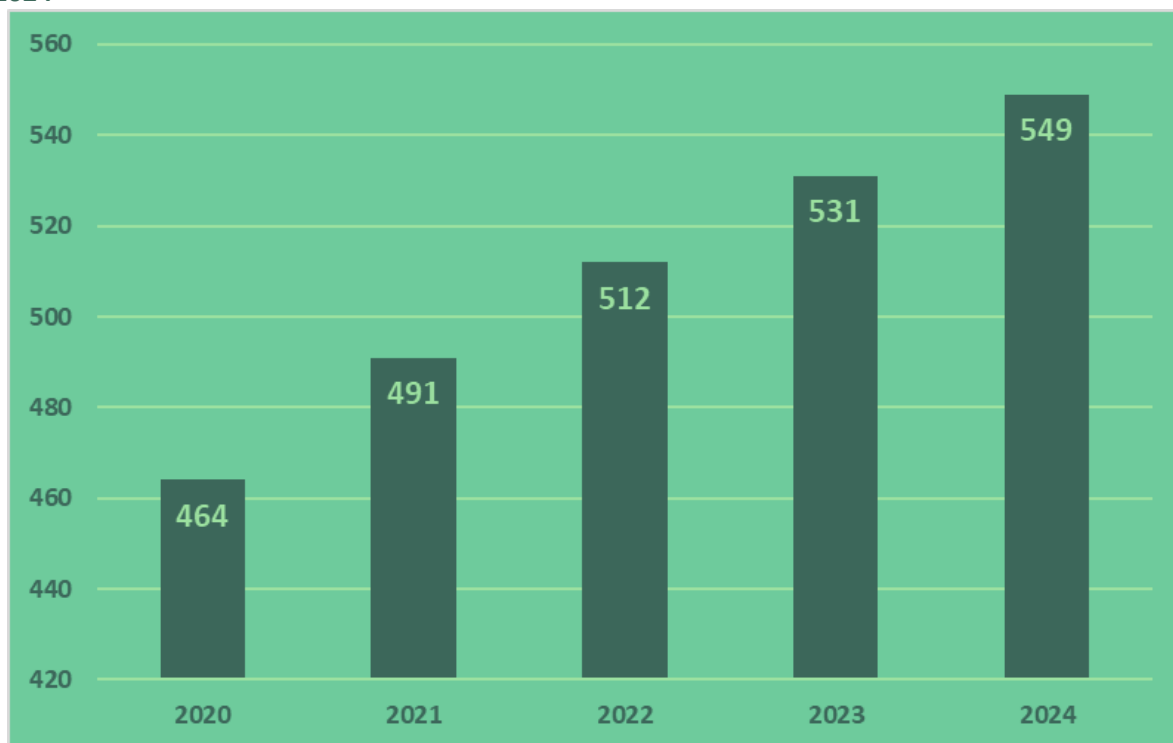
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

3.2 Podmioty gospodarcze

Kluczowym aspektem wpływającym na potencjał rozwojowy jednostek samorządu terytorialnego, bezpośrednio oddziałujący na ich rynek pracy, są funkcjonujące na ich terenie podmioty gospodarcze.

Na koniec roku 2024 na terenie gminy Grodzisko Dolne funkcjonowało 549 przedsiębiorstw i był to wzrost o 18,32% w stosunku do roku 2020. Liczba działalności gospodarczych rosła każdego roku.

Wykres 36. Liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

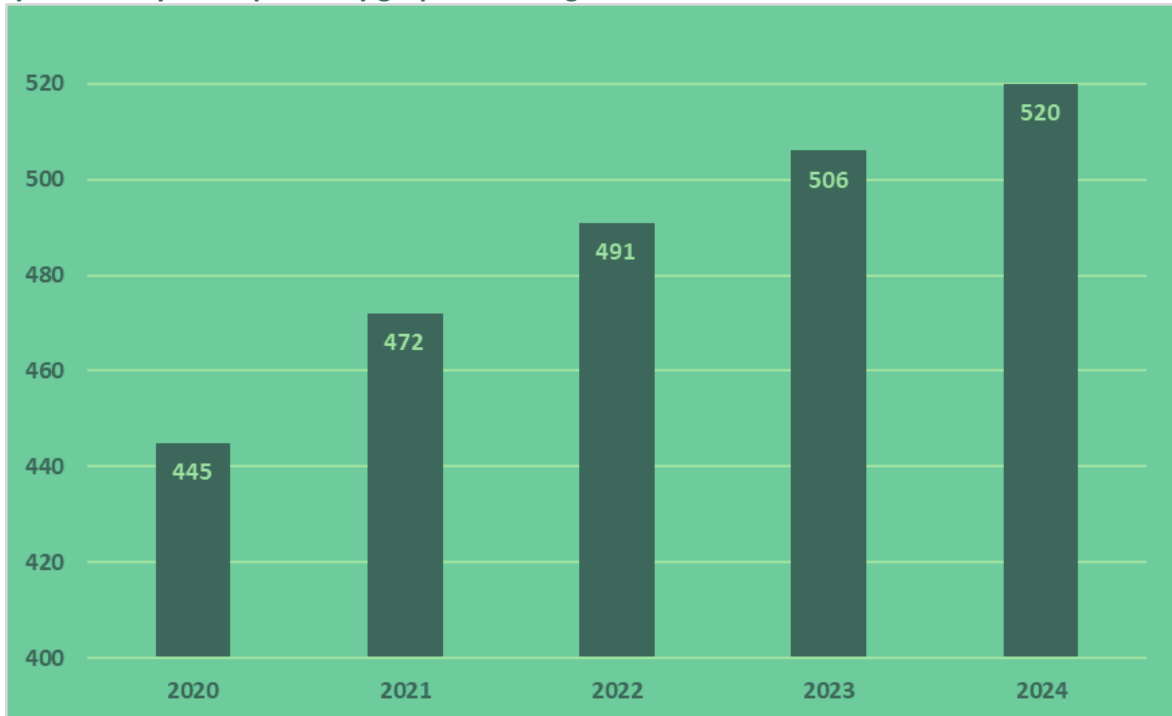

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych na terenie gminy Grodzisko Dolne ma charakter prywatny. Na koniec roku 2024 było ich 520, co stanowiło wzrost o 16,85% w stosunku do roku 2020. W badanym okresie liczba podmiotów gospodarki narodowej działających w ramach sektora publicznego pozostała niezmiennie na poziomie 15.

Wśród podmiotów prywatnych w gminie Grodzisko Dolne zdecydowanie najczęstszą formą ich działalności są te prowadzone przez osoby fizyczne. W roku 2024 stanowiły one 87,12% całej grupy. Na kolejnych miejscach pod tym względem plasują się stowarzyszenia i organizacje społeczne (5,58%) oraz spółki handlowe (1,54%). Spółdzielnie oraz fundacje stanowią niewielki odsetek podmiotów wynoszący 0,38% każde.

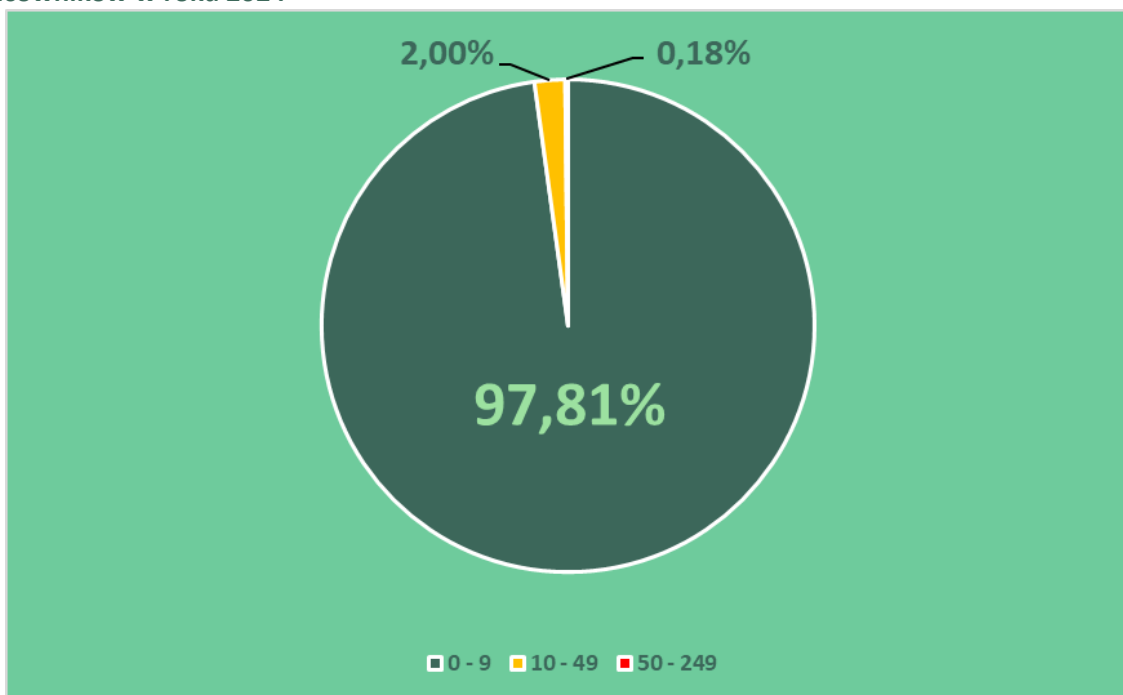
Wykres 37. Prywatne podmioty gospodarcze w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Kolejnym ważnym aspektem związanym z funkcjonowaniem podmiotów gospodarczych na terenie gminy jest liczba osób, które są przez nie zatrudniane. Zdecydowana większość przedsiębiorstw na terenie gminy Grodzisko Dolne to niewielkie działalności zatrudniające do 9 osób. Na koniec roku 2024 ich liczba wyniosła 537. Wśród pozostałych działalności 11 stanowiły te zatrudniające od 10 do 49 pracowników oraz jedno przedsiębiorstwo zatrudniające od 50 do 249 pracowników.

Wykres 38. Podział podmiotów gospodarczych w gminie Grodzisko Dolne ze względu na liczbę pracowników w roku 2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Dokładniejszy podział podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy Grodzisko Dolne umożliwia analiza ich struktury pod kątem sektorów Polskiej Klasyfikacji Działalności PKD 2007. Jest to umownie przyjęty hierarchicznie usystematyzowany podział rodzajów działalności społeczno-gospodarczej jakie realizują podmioty gospodarcze, opracowany na podstawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev2, wprowadzonej rozporządzeniem nr 1893/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. Przedstawione dane dotyczą roku 2024.

Tabela 14. Podział podmiotów gospodarczych w gminie Grodzisko Dolne ze względu na sektory klasyfikacji PKD 2007

Sektor według PKD 2007	Opis działalności według PKD 2007	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w sektorze	% z całości
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	6	1,10%
B	Górnictwo i wydobywanie	0	0,00%
C	Przetwórstwo Przemysłowe	70	12,80%
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	0,37%
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	0,18%
F	Budownictwo	143	26,14%
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych; włączając motocykle	91	16,64%
H	Transport i gospodarka magazynowa	31	5,67%
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	10	1,83%
J	Informacja i komunikacja	18	3,29%
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6	1,10%
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	5	0,91%
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	37	6,76%
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7	1,28%
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11	2,01%
P	Edukacja	21	3,84%
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	29	5,30%
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7	1,28%

S	Pozostała działalność usługowa		
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	52	9,51%
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Na podstawie powyższych danych statystycznych wskazać należy, że najważniejszymi sektorami gospodarki gminy Grodzisko Dolne były Budownictwo (26,14%), handel wraz z naprawą pojazdów (16,64%) oraz przetwórstwo przemysłowe (12,80%). Wśród pozostałych istotnych działów gospodarki narodowej wymienić można działalność usługową oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników (9,51%), działalność profesjonalną, naukową i techniczną (6,76%), transport i gospodarkę magazynową (5,67%), opiekę zdrowotną i pomoc społeczną (5,30%), edukację (3,84%) oraz informację i komunikację (3,29%).

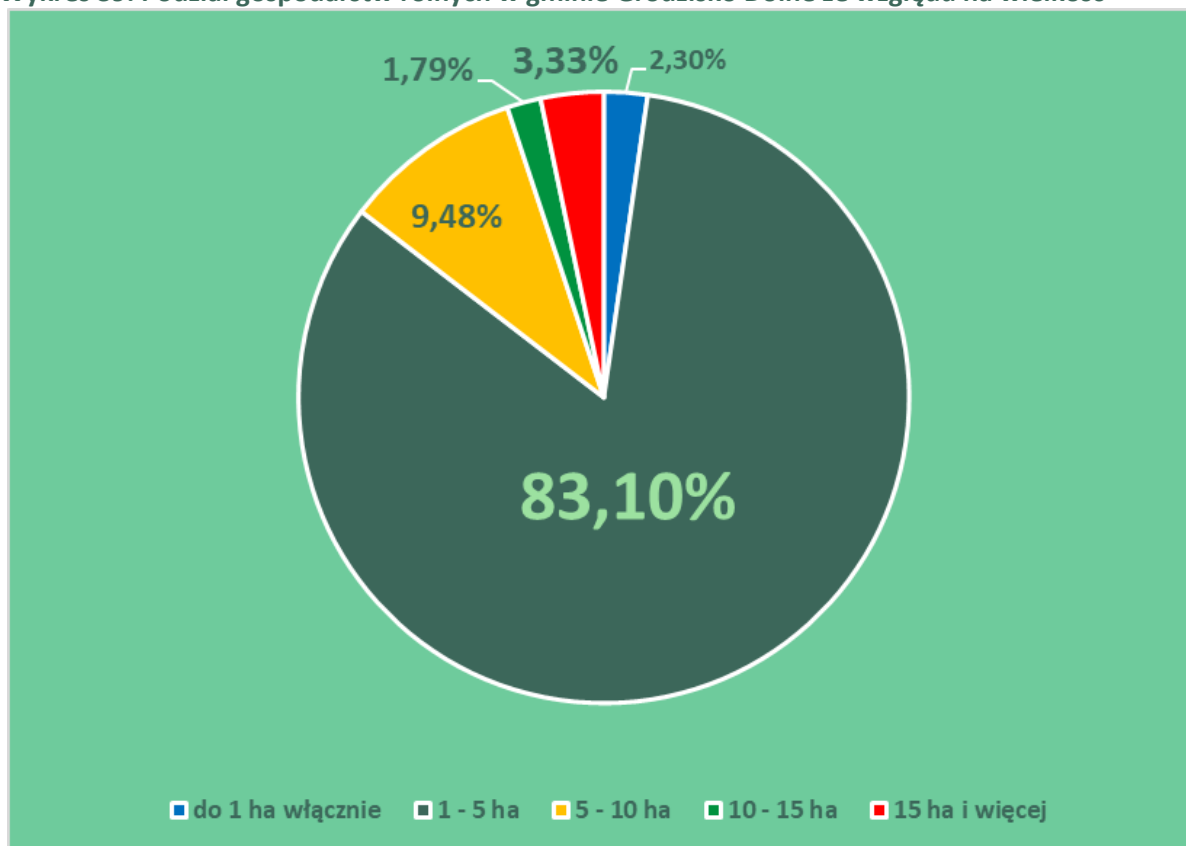
Dynamiczny rozwój sektora MŚP będzie generował lokalny popyt na pracowników, którzy będą chcieli zamieszkać w pobliżu bazy firm.

3.3 Rolnictwo

Gmina Grodzisko Dolne jest typową gminą wiejską, co oznacza, że rolnictwo stanowi jedną z najistotniejszych gałęzi jej rozwoju gospodarczego oraz jedno z podstawowych zajęć mieszkańców.

Grunty rolne pokrywają ok. 75% całego terytorium gminy. Na tej powierzchni, zgodnie z danymi powszechnego spisu rolnego z roku 2020, znajduje się 781 gospodarstw rolnych. Zdecydowaną większość z nich stanowią niewielkie gospodarki o powierzchni od 1 do 5 hektarów. Jest ich łącznie 649 czyli 83,10%. Liczba większych gospodarstw wynosi odpowiednio 74 (od 5 do 10 hektarów), 14 (od 10 do 15 hektarów) oraz 26 (powyżej 15 hektarów). Pozostałe gospodarstwa nie przekraczały 1 hektara powierzchni i było ich 18.

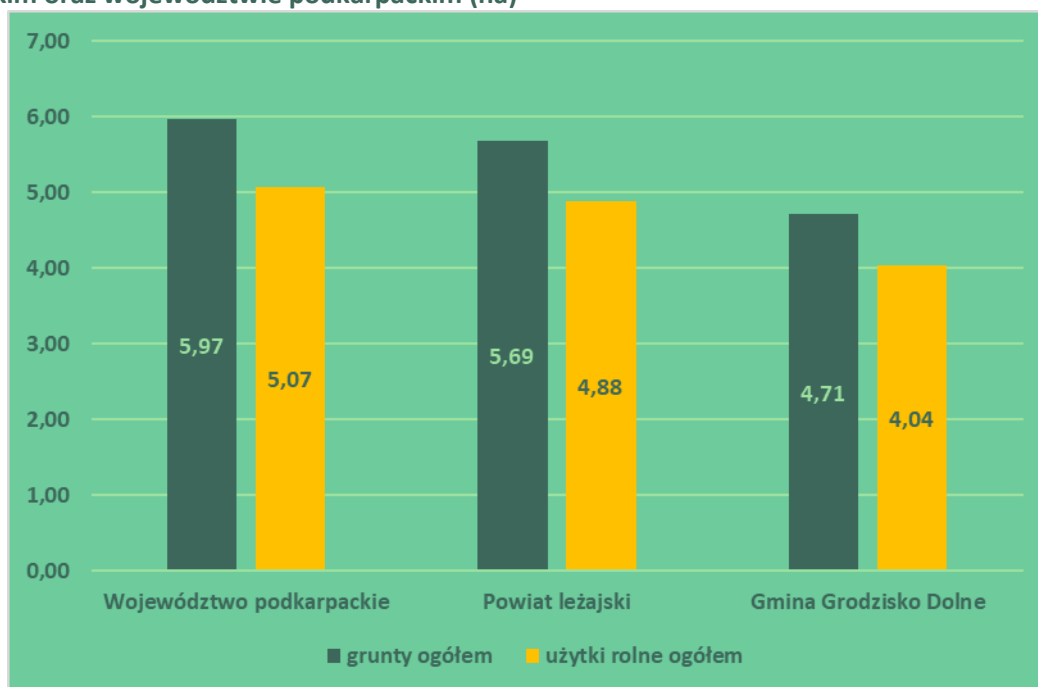
Wykres 39. Podział gospodarstw rolnych w gminie Grodzisko Dolne ze względu na wielkość

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL – Powszechny Spis Rolny 2020

Przewagę niewielkich gospodarstw rolnych potwierdzają dane dotyczące średniej wielkości gospodarstwa. W przypadku gminy Grodzisko Dolne w roku 2020 było to 4,71 hektara ogólnej powierzchni w tym 4,04 hektara użytków rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w powiecie leżajskim wyniosła w tym samym badaniu 5,69 hektara (w tym 4,88 hektara użytków rolnych), a w województwie podkarpackim 5,97 hektara (w tym 5,07 hektara użytków rolnych).

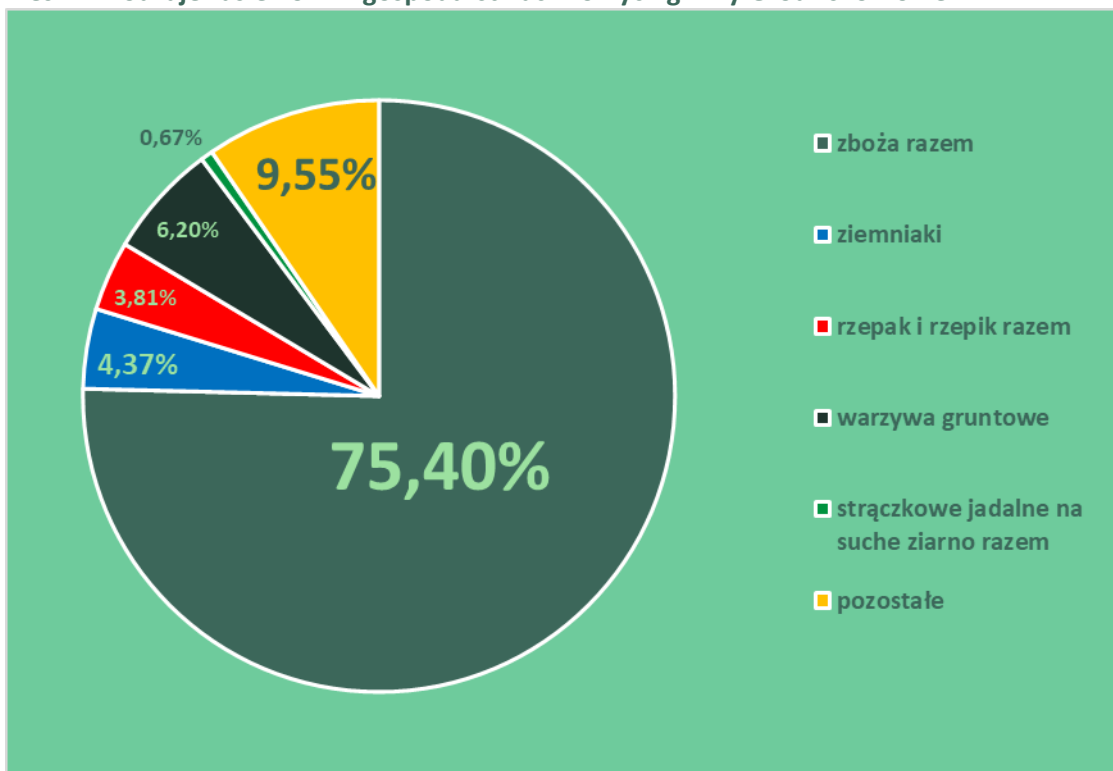
Wykres 40. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim (ha)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL – Powszechny Spis Rolny 2020

W roku 2020 pod zasiewami znajdowało się 2 397,30 hektarów powierzchni gminy Grodzisko Dolne, co stanowiło ok. 30% jej terytorium.

Wykres 41. Rodzaje zasiewów w gospodarstwach rolnych gminy Grodzisko Dolne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL – Powszechny Spis Rolny 2020

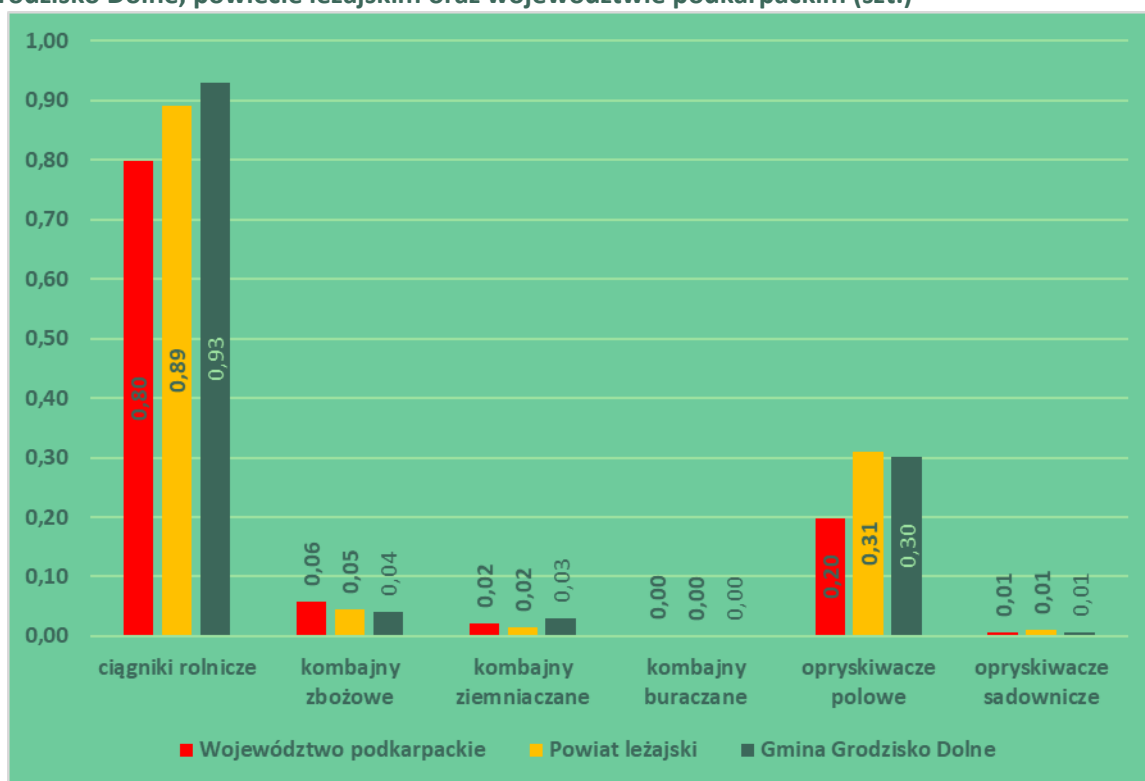
Wśród uprawianych roślin zdecydowanie największe znaczenie miały zboża, które pokrywały 75,40% pól uprawnych w gminie. Mniejsze znaczenie miały warzywa gruntowe (6,20%), ziemniaki (4,37%) oraz rzepak i rzepik (3,81%). Pozostałe uprawy odpowiadały łącznie za ok 10%.

Z kolei w przypadku zwierząt hodowlanych największe поголове w gminie Grodzisko Dolne przypadło w roku 2020 na drób, którego zarejestrowano 10 667 sztuk. Wśród większych zwierząt hodowlanych odnotowano 711 świń oraz 133 sztuki bydła.

Innym punktem spojrzenia na jakość funkcjonowania gospodarstw rolnych są dostępne dla nich maszyny rolnicze. Przeliczając ich liczbę przypadającą na jedno gospodarstwo możliwe jest porównanie gminy z powiatem oraz województwem.

Na jedno gospodarstwo rolne w gminie Grodzisko Dolne przypada średnio 0,93 ciągnika rolniczego, co jest wynikiem wyższym niż średnia powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego. Na terenie gminy minimalnie łatwiej jest również o dostęp do kombajnu ziemniaczanego. W przypadku kombajnów zbożowych oraz opryskiwaczy polowych i sadowniczych, przypada ich średnio nieco mniej w gminie niż w powiecie czy województwie.

Wykres 42. Liczba maszyn rolniczych przypadających na jedno gospodarstwo rolne w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim (szt.)

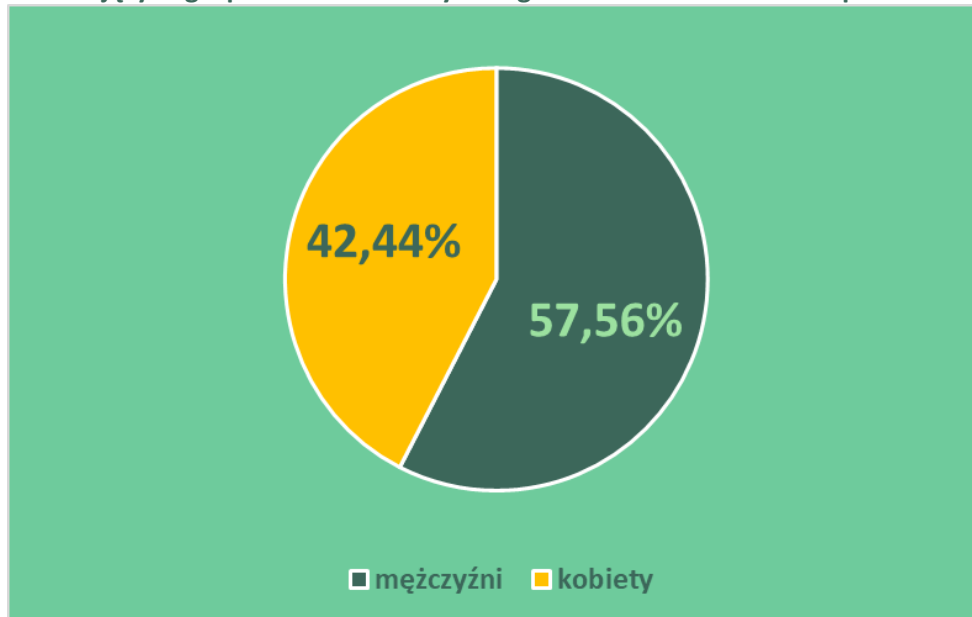
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL – Powszechny Spis Rolny 2020

Ostatnim istotnym aspektem analizy sektora rolniczego w gminie Grodzisko Dolne są dane dotyczące osób w nim zatrudnionych.

Zgodnie z powszechnym spisem rolnym w gospodarstwach rolnych gminy Grodzisko Dolne pracowało w 2020 roku łącznie 714 osób, z czego 57,56% stanowili mężczyźni (411), a nieco 42,44% kobiety (303).

Powyższe dane liczone są na podstawie rocznych jednostek pracy rozumianych jako umowna jednostka nakładów pracy w rolnictwie, oznaczająca ekwiwalent pełnego etatu.

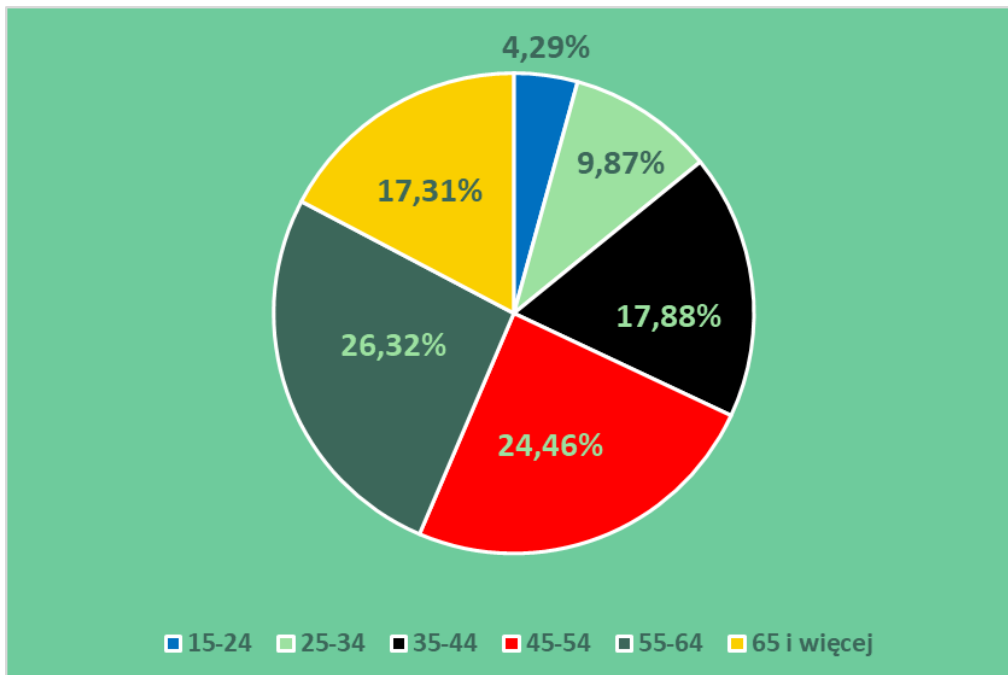
Wykres 43. Pracujący w gospodarstwach rolnych w gminie Grodzisko Dolne w podziale na płeć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL – Powszechny Spis Rolny 2020

W podziale na kategorie wiekowe osób pracujących w rolnictwie wyraźnie zaznacza się przewaga grup powyżej 45 roku życia, które stanowią łącznie 68,10% całości. Osoby młode, w wieku od 15 do 34 lat to jedynie 14,16%, a osoby w średnim wieku (od 35 do 44 lat) to 17,88% rolników.

Wykres 44. Podział pracowników gospodarstw indywidualnych w gminie Grodzisko Dolne ze względu na wiek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL – Powszechny Spis Rolny 2020

3.4 Analiza SWOT diagnozy uwarunkowań gospodarczych gminy Grodzisko Dolne

Poniżej opisane zostały mocne i słabe strony oraz najważniejsze szanse i zagrożenia dla gminy Grodzisko Dolne wynikające z przeprowadzonej diagnozy uwarunkowań gospodarczych.

1. Mocne strony:

- **Zróżnicowana struktura branżowa** – mocne sektory: budownictwo, handel, przetwórstwo przemysłowe, usługi profesjonalne i transport.
- **Silne tradycje rolnicze** – 75% powierzchni gminy stanowią grunty rolne, a wysoki odsetek gospodarstw wyposażonych w podstawowe maszyny rolnicze poprawia efektywność.
- **Relatywnie młody wiek pracowników** – średnia wieku (42,7 roku) jest niższa niż w powiecie i województwie.
- **Aktywizacja osób 50+** – Sytuacja osób po 50. roku życia na rynku pracy poprawia się.

2. Słabe strony:

- **Utrzymujący się wysoki odsetek bezrobotnych młodych osób** – w 2024 r. osoby do 30. roku życia stanowiły ponad 36% bezrobotnych.
- **Starzenie się populacji rolników** – ponad 68% pracujących w rolnictwie ma powyżej 45 lat.
- **Niski poziom zatrudnienia w dużych przedsiębiorstwach** – brak firm zatrudniających powyżej 250 osób, dominacja mikroprzedsiębiorstw (do 9 pracowników).
- **Rozdrobnienie struktury agrarnej** – aż 83% gospodarstw ma powierzchnię 1–5 ha, co ogranicza opłacalność produkcji.
- **Niewielka liczba średnich i brak dużych przedsiębiorstw** – ograniczone możliwości tworzenia złożonych struktur gospodarczych i współpracy międzysektorowej.

3. Szanse:

- **Wykorzystanie funduszy unijnych i krajowych** – możliwość modernizacji rolnictwa, wspierania młodych przedsiębiorców i aktywizacji zawodowej.
- **Rozwój lokalnych mikroprzedsiębiorstw** – potencjał dla branż usługowych, budowlanych i przetwórczych.
- **Dywersyfikacja działalności rolniczej** – np. w kierunku agroturystyki, rolnictwa ekologicznego, przetwórstwa lokalnego.
- **Wzmacnianie współpracy między gminami w regionie leżajskim** – wspólne inicjatywy gospodarcze i promocyjne.
- **Poprawa dostępności transportowej regionu** – potencjalny wzrost atrakcyjności inwestycyjnej dzięki infrastrukturze drogowej.

4. Zagrożenia:

- **Migracja młodych mieszkańców do większych miast** (Rzeszów, Lublin, Kraków) w poszukiwaniu pracy.
- **Niska innowacyjność sektora gospodarczego** – przewaga mikrofirm ogranicza zdolność do inwestycji w nowe technologie.
- **Utrzymujące się bezrobocie.**
- **Ograniczony rynek lokalny** – mała liczba konsumentów i niska siła nabywcza utrudniają rozwój przedsiębiorstw.
- **Postępujące starzenie się społeczeństwa wiejskiego** – w dłuższej perspektywie może osłabić aktywność zawodową i rozwój rolnictwa.

4. Diagnoza infrastruktury

4.1 Infrastruktura komunikacyjna

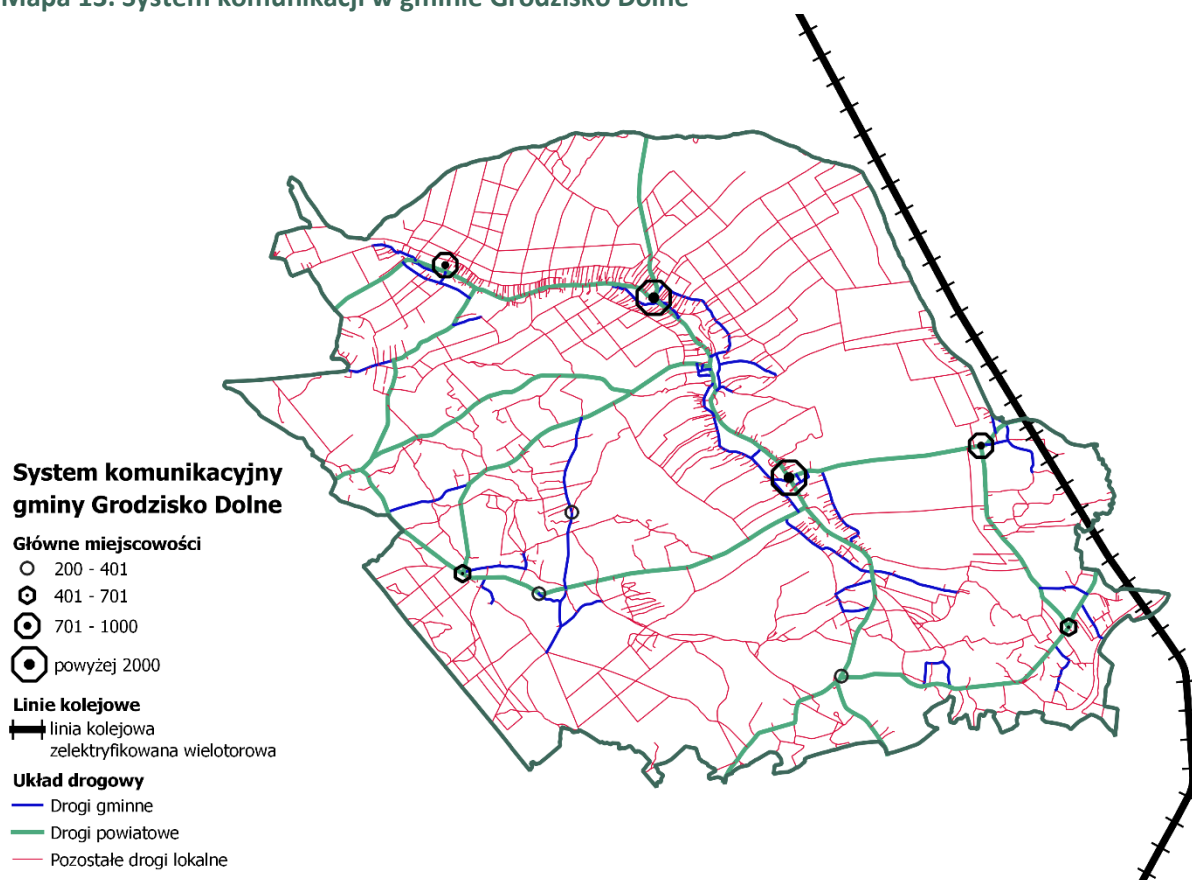
Bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na jakość życia mieszkańców oraz potencjał rozwojowy gminy jest jej dostępność komunikacyjna. Można ją podzielić na zewnętrzną oraz wewnętrzną. Dostępność zewnętrzna wyraża się w łatwości dotarcia do gminy różnymi środkami transportu, natomiast dostępność wewnętrzna skupia się głównie na możliwości łatwego poruszania się mieszkańców pomiędzy poszczególnymi miejscowościami.

Za dostępność zewnętrzną gminy Grodzisko Dolne odpowiadają głównie arterie komunikacyjne zlokalizowane tuż poza jej granicami. Jest to przede wszystkim autostrada A4 przebiegająca kilka kilometrów na południe od Opalenisk oraz Laszczyn. Najbliższy węzeł umożliwiający zjazd w kierunku Grodziska Dolnego zlokalizowany jest w Przeworsku.

Z kolei tuż przy wschodniej granicy gminy przebiega droga krajowa nr 77, która stanowi główne połączenie z Leżajskiem na północy oraz Jarosławem na południu.

Uzupełnieniem tych szlaków drogowych jest linia kolejowa nr 68 „Lublin Główny – Przeworsk”, biegnąca wschodnią częścią gminy oraz tuż poza jej granicami. Również poza granicami gminy funkcjonuje stacja Grodzisko Dolne zlokalizowana w Chałupkach Dębniańskich (gmina Leżajsk). Można z niej wsiąść do pociągów POLREGIO w kierunku Stalowej Woli oraz Przeworska.

Mapa 13. System komunikacji w gminie Grodzisko Dolne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Obiektów Topograficznych

Za dostępność wewnętrzną gminy odpowiadają przede wszystkim drogi powiatowe, zapewniające bezpośrednie połączenie pomiędzy wszystkimi najważniejszymi miejscowościami. Przez gminę Grodzisko Dolne przebiega 10 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 49,3 km. Wszystkie posiadają nawierzchnię ulepszoną (asfaltową).

Z kolei łączna długość 39 odcinków dróg gminnych wynosi 31,24 km. Wszystkie z nich posiadają ulepszoną nawierzchnię asfaltową. Pozostałe drogi na terenie gminy mają charakter lokalny i dojazdowy.

System drogowy gminy umożliwia mieszkańcom przede wszystkim korzystanie z prywatnych środków transportu. Niezwykle ważnym jego uzupełnieniem jest transport zbiorowy. Na terenie gminy Grodzisko Dolne brakuje rozbudowanej siatki połączeń autobusowych i kolejowych, która zaspokoiłaby popyt na takie usługi wśród mieszkańców. Jest to szczególnie dotkliwie dla osób nieposiadających prawa jazdy lub samochodu, które pozostają wykluczone pod względem komunikacyjnym.

Dodatkowym atutem komunikacyjnym gminy Grodzisko Dolne jest lokalizacja w bliskiej odległości od lotniska Rzeszów-Jasionka.

Dostępność komunikacyjną gminy Grodzisko Dolne należy uznać za umiarkowaną. Wśród największych zalet wymienić można linię kolejową i stację Grodzisko Dolne oraz bliskość ważnej infrastruktury komunikacyjnej (autostrada A4, DK77, lotnisko). Z drugiej strony przez teren gminy nie przebiega żadna droga o znaczeniu wojewódzkim lub krajowym, a transport zbiorowy jest bardzo słabo rozwinięty, co wymusza na mieszkańcach korzystanie z prywatnych pojazdów.

4.2 Gospodarka mieszkaniowa i infrastruktura techniczna

Zasoby mieszkaniowe

Liczba budynków mieszkalnych w gminie Grodzisko Dolne wzrosła pomiędzy rokiem 2020 a 2024 o 66 czyli o 2,91%.

Wykres 45. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Zasoby mieszkaniowe gminy można również przeanalizować w odniesieniu do jej 1 000 mieszkańców. Umożliwi to dodatkowo porównanie z powiatem leżajskim oraz województwem podkarpackim.

Tabela 15. Liczba budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024

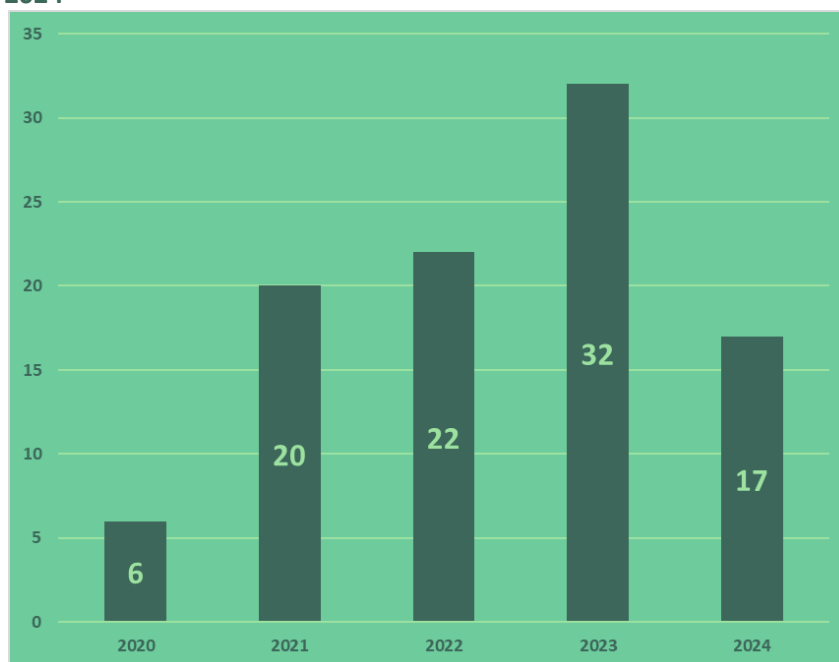
	2020	2021	2022	2023	2024
Województwo podkarpackie	332,0	337,2	342,9	347,8	353,0
Powiat leżajski	301,9	305,1	308,9	312,3	315,9
Gmina Grodzisko Dolne	292,2	295,2	298,7	304,1	307,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Na każdym szczeblu samorządu lokalnego liczba budynków mieszkalnych na tysiąc mieszkańców uległa wzrostowi pomiędzy rokiem 2020 a 2024. W przypadku gminy Grodzisko Dolne wzrost ten był większy od powiatu leżajskiego, ale mniejszy od średniej województwa podkarpackiego. Na przestrzeni całego okresu 2020-2024 dane gminne pozostawały gorsze od pozostałych analizowanych samorządów. Różnica od średniej powiatowej uległa jednak w tym czasie zmniejszeniu.

Na dane dotyczące powyższego wskaźnika wpływ mają dwa czynniki. Pierwszy to spadająca populacja, która automatycznie doprowadza do wzrostu liczby budynków mieszkań przypadających na mieszkańców. Druga to liczba oddawanych do użytku nowych budynków mieszkalnych. W przypadku gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 oddano do użytku łącznie 97 nowych budynków mieszkalnych.

Wykres 46. Liczba nowych budynków mieszkalnych oddanych do użytku w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Wszystkie nowo oddane budynki mieszkalne miały charakter indywidualny, a zatem budowane były przez osoby prywatne.

Analizy przepływów migracyjnych wskazują na potencjalny rosnący popyt na działki pod budownictwo jednorodzinne. Gmina Grodzisko Dolne jest atrakcyjną alternatywą dla pracowników stref ekonomicznych rozwijających się wzdłuż autostrady A4, którzy poszukują domu w spokojnej okolicy, ale z szybkim dojazdem do pracy. Należy podkreślić, że obecna podaż przygotowanych terenów pod zabudowę jednorodziną jest niewystarczająca w stosunku do tego potencjalnego popytu, co może być czynnikiem hamującym dla rozwoju osadnictwa.

Infrastruktura techniczna

Równie, a może nawet bardziej istotnym niż liczba budynków mieszkalnych jest ich jakość wyrażona w dostępie do podstawowej infrastruktury sanitarnej oraz technicznej.

Tabela 16. Dostęp budynków mieszkalnych do infrastruktury techniczno-sanitarnej w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim

	Ustęp splukiwany	Łazienka	Centralne ogrzewanie
Województwo podkarpackie	94,4%	93,0%	84,7%
Powiat leżajski	92,5%	90,7%	81,9%
Gmina Grodzisko Dolne	88,3%	83,9%	75,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Nieco ponad 88% mieszkańców gminy Grodzisko Dolne posiada dostęp do ustępu splukiwanego, a prawie 84% do łazienki. Nieco gorzej wypadają dane w przypadku centralnego ogrzewania, z którego korzystać może ok. 75% mieszkańców. W przypadku każdego z tych rodzajów infrastruktury techniczno-sanitarnej gmina wypadła nieco gorzej niż powiat leżajski i województwo podkarpackie.

Kolejnym ważnym aspektem wpływającym na jakość zasobów mieszkaniowych w gminie jest ich podłączenie do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej.

Długość sieci wodociągowej w gminie Grodzisko Dolne na koniec roku 2024 wyniosła 106 km i był to wzrost o 2,2 km w stosunku do roku 2020.

Tak dobrze rozbudowana sieć zapewnia dostęp do bieżącej wody dla ponad 97% mieszkańców w gminie. Wskaźnik utrzymuje się na stałym poziomie przez cały okres 2020-2024. Gmina Grodzisko Dolne wypada w tym przypadku lepiej niż powiat leżajski oraz wyraźnie lepiej niż całe województwo podkarpackie.

Wykres 47. Dostęp mieszkańców do sieci wodociągowej w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024 (%)

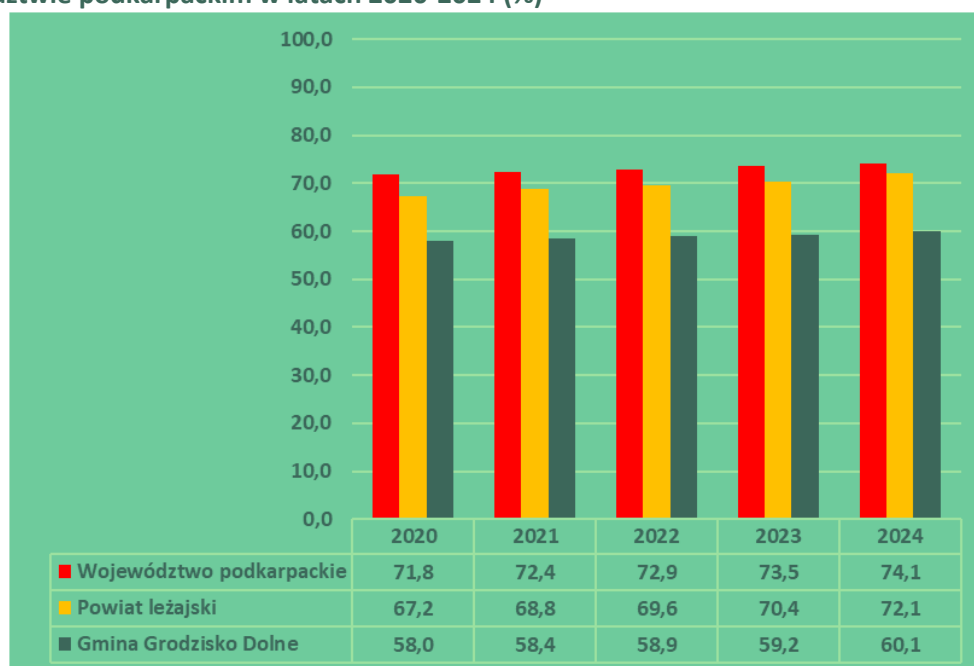

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

W przypadku sieci kanalizacyjnej jej całkowita długość na terenie gminy Grodzisko Dolne w roku 2024 wyniosła 144,1 km. W przeciwieństwie do wodociągów w tym przypadku widoczny jest bardzo duży rozwój na przestrzeni badanych pięciu lat. W roku 2020 długość kanalizacji wynosiła 113,4 km, co oznacza że została rozbudowana o 27,07%.

Ta infrastruktura zapewnia dostęp do kanalizacji dla około 60% mieszkańców gminy. Pomimo dużego wzrostu sieci kanalizacyjnej wzrost dostępu mieszkańców wyniósł jedynie ok. 2%.

Wykres 48. Dostęp mieszkańców do kanalizacji w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024 (%)

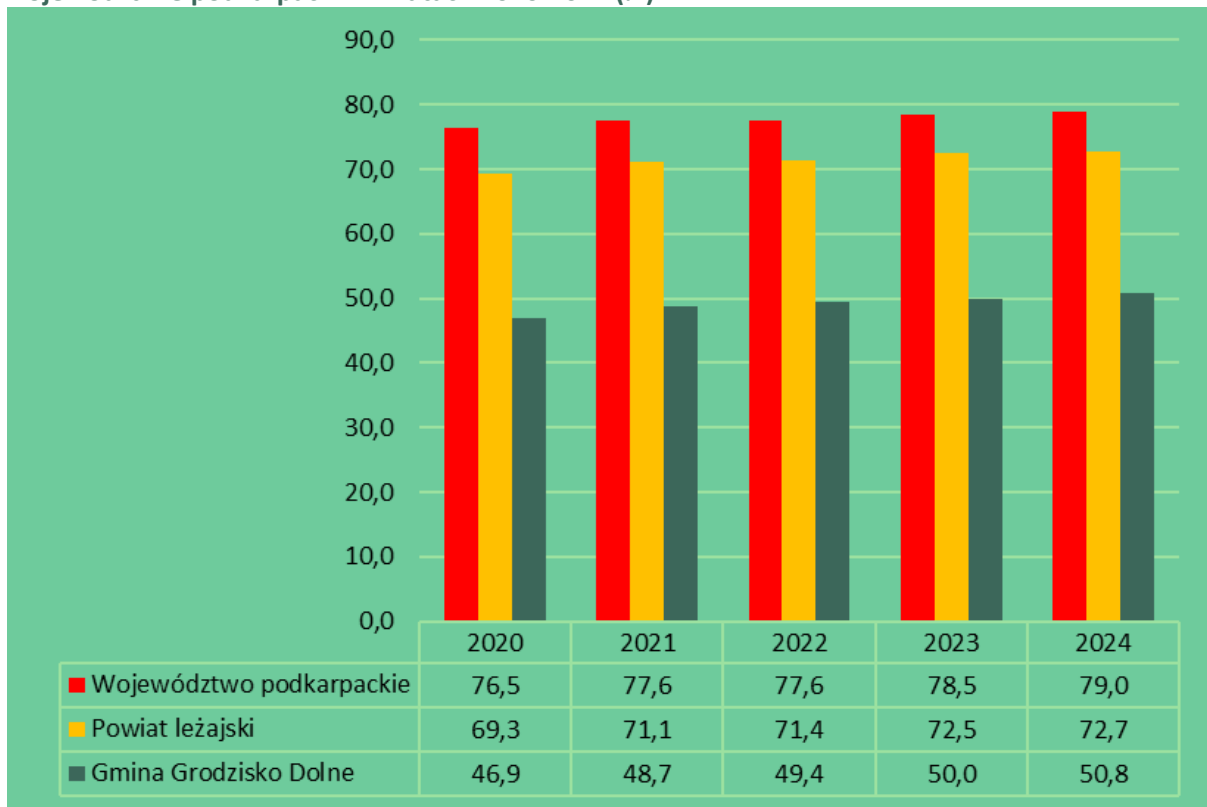
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

W zakresie dostępu do kanalizacji gmina Grodzisko Dolne wypada wyraźnie słabiej na tle powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego. Należy jednak podkreślić, że ponad sześćdziesięcioprocentowy dostęp mieszkańców do kanalizacji na terenie gminy wiejskiej świadczy pozytywnie o poziomie rozbudowania tej infrastruktury. Średni ogólnopolski dostęp do kanalizacji na obszarach wiejskich wynosi 46,2%.

W przypadku sieci gazowej na terenie gminy Grodzisko Dolne jej całkowita długość w roku 2024 wyniosła ok. 69 km, co stanowiło niewielki wzrost w porównaniu z rokiem 2020 (ok. 64 km). Zapewnia ona dostęp do gazu dla około połowy mieszkańców. Również w przypadku tej infrastruktury gmina odstaje wyraźnie od powiatu leżajskiego i województwa podkarpackiego. Ponownie jednak poziom dostępu do niej bardzo wyraźnie przekracza średnią ogólnokrajową dla obszarów wiejskich, która wynosi jedynie 33,8%.

W roku 2024 do sieci gazowej podłączonych było 3 900 punktów w gospodarstwach domowych, co stanowiło wzrost o 5,89% w porównaniu z rokiem 2020.

Wykres 49. Dostęp mieszkańców do sieci gazowej w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Dostęp mieszkańców gminy Grodzisko Dolne do infrastruktury techniczno-sanitarnej oraz sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej należy określić jako dobry. W szczególności dotyczy to sieci wodociągowej, jednak również w przypadku pozostałych rodzajów infrastruktury gmina wypada pozytywnie, w szczególności na tle ogólnopolskich danych statystycznych dotyczących obszarów wiejskich. Taka sytuacja czyni gminę gotową technicznie na przyjęcie nowej zabudowy jednorodzinnej.

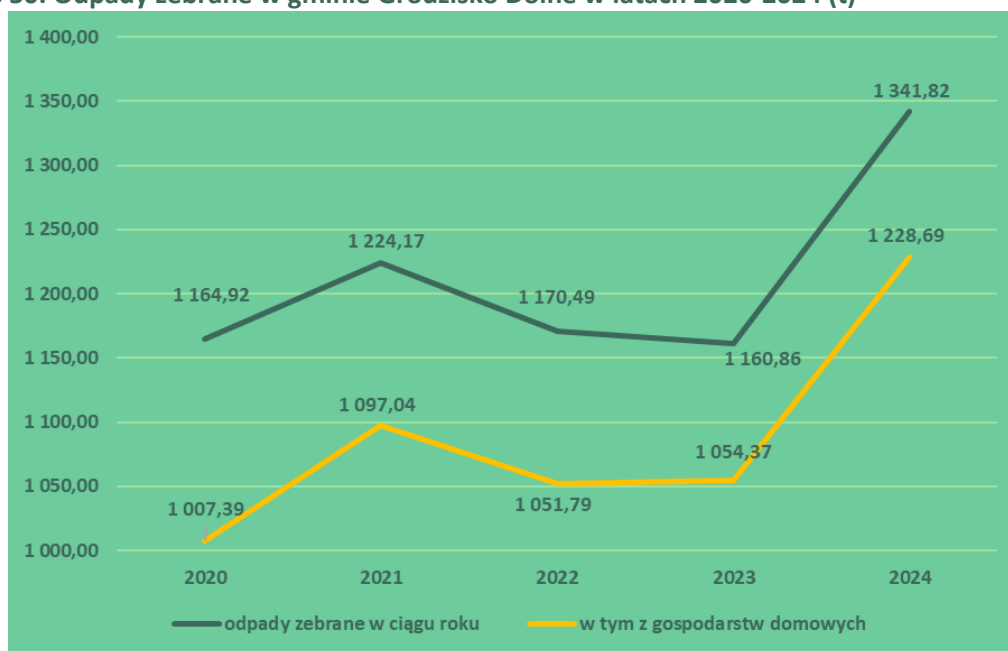
4.3 Gospodarka odpadami

Za odbiór odpadów komunalnych w gminie Grodzisko Dolne odpowiedzialny jest Miejski Zakład Komunalny Sp. z o.o. w Leżajsku. Na terenie gminy pod adresem Grodzisko Dolne 134 funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, do którego dostarczać można bez ograniczeń:

- Papier i tekturę – w tym opakowania z papieru i tektury, gazety, czasopisma itp.;
- Tworzywa sztuczne – w tym opakowania z tworzyw sztucznych, folie itp.;
- Metale – puszki, drobny złom;
- Szkło – szkło kolorowe i bezbarwne, w tym opakowania ze szkła;
- Opakowania wielomateriałowe – np. wielowarstwowe opakowania po sokach i napojach;
- Biodopady stanowiące odpady komunalne;
- Zimne popioły;
- Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny;
- Meble i odpady wielkogabarytowe;
- Odpady tekstyliów i odzieży;
- Zużyte baterie i akumulatory;
- Zużyte opony;
- Odpady niebezpieczne;
- Przetknięte leki;
- Odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych (np. igły i strzykawki);
- Przetknięte chemikalia np. zużyte oleje, rozpuszczalniki, farby;
- Odpady budowlane i rozbiórkowe.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne w roku 2024 zebranych zostało ponad 1,3 tys. ton odpadów komunalnych. Była to największa ilość w badanym okresie i stanowiła wzrost o 15,19% w porównaniu do roku 2020. Ponad 91% tych odpadów pochodziło z gospodarstw domowych.

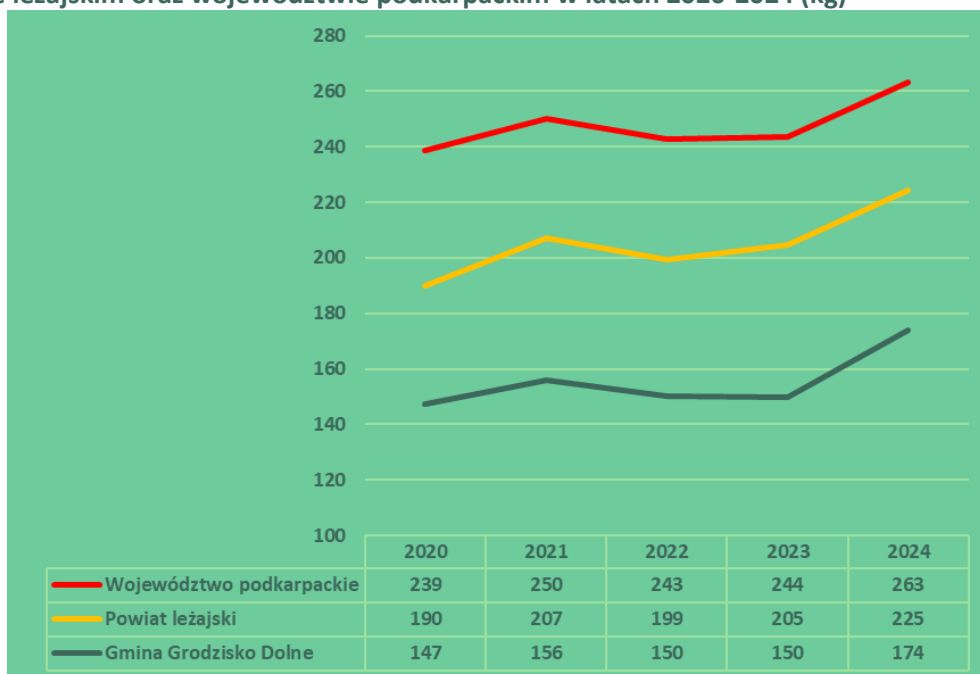
Wykres 50. Odpady zebrane w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 (t)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

W przeliczeniu na jednego mieszkańca ilość zebranych odpadów w roku 2024 wyniosła 174 kg. Był to wzrost o 18,19% w porównaniu do roku 2020. Gmina Grodzisko Dolne odstaje w tym zakresie zarówno od powiatu leżajskiego (225 kg na mieszkańca) jak i województwa podkarpackiego (263 kg na mieszkańca).

Wykres 51. Odpady zbierane w przeliczeniu na jednego mieszkańca w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024 (kg)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Bardzo ważnym elementem świadczącym o świadomości mieszkańców w zakresie odpadów komunalnych jest ich prawidłowa segregacja. W roku 2024 w gminie Grodzisko Dolne zebrano ok. 580 ton odpadów selektywnych, co stanowiło wzrost o 23,87% w stosunku do roku 2020.

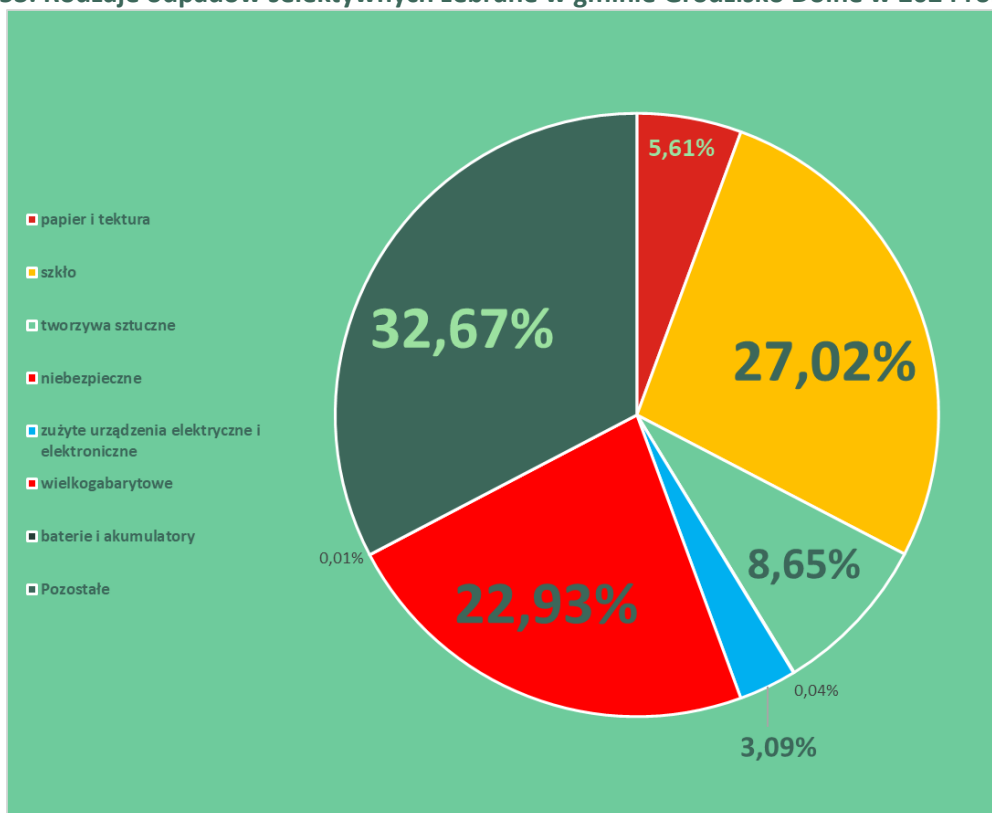
Wykres 52. Odpady selektywne zebrane w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 (t)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Wśród zebranych w 2024 roku w gminie Grodzisko Dolne odpadów selektywnych największe ilości stanowiło szkło (156,94 ton), odpady wielkogabarytowe (133,16 ton), tworzywa sztuczne (50,23 tony), papier i tektura (32,56 tony) oraz zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne (17,94 ton).

Wykres 53. Rodzaje odpadów selektywnych zebrane w gminie Grodzisko Dolne w 2024 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Drugim rodzajem odpadów komunalnych są odpady zmieszane. W roku 2024 zebranych zostało ich na terenie gminy Grodzisko Dolne 761 ton. Był to najwyższy wynik w latach 2020-2024 i stanowił wzrost o 9,33% w porównaniu do początku tego okresu. Jest to wzrost wyraźnie niższy niż w przypadku odpadów selektywnych, co należy ocenić jako pozytywne zjawisko.

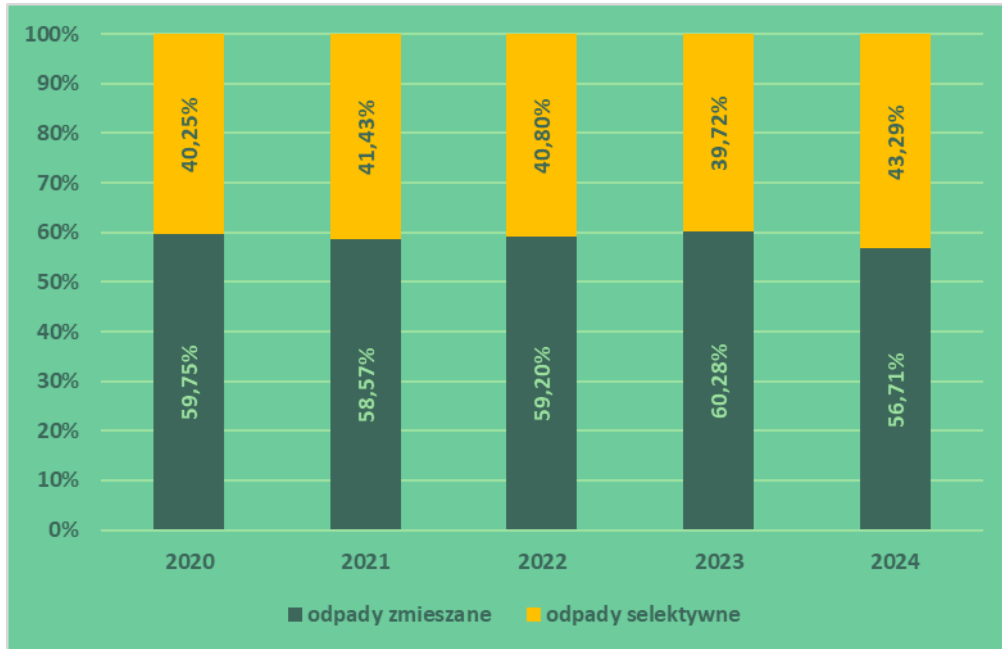
Wykres 54. Odpady zmieszane zebrane w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 (t)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Zestawienie odpadów selektywnych oraz zmieszanych w odniesieniu do całości zebranych odpadów komunalnych umożliwi analizę zmian świadomości środowiskowej mieszkańców gminy Grodzisko Dolne.

Wykres 55. Stosunek odpadów selektywnych do odpadów komunalnych w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Jak widać w całym okresie 2020-2024 odpady selektywne stanowiły ponad 40% wszystkich zebranych odpadów komunalnych. Jest to bardzo pozytywne zjawisko. Co więcej w roku 2024 wskaźnik ten był najwyższy i wzrósł do 43,29%.

Statystyki zbieranych odpadów komunalnych w gminie Grodzisko Dolne prezentują pozytywne trendy w społeczeństwie wskazujące na rosnącą świadomość ekologiczną.

4.4 Analiza SWOT diagnozy infrastruktury gminy Grodzisko Dolne

Poniżej opisane zostały mocne i słabe strony oraz najważniejsze szanse i zagrożenia dla gminy Grodzisko Dolne wynikające z przeprowadzonej diagnozy uwarunkowań infrastruktury.

1. Mocne strony:

- **Dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa lokalna** – 100% dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni asfaltowej, zapewniających komunikację między miejscowościami.
- **Bliskość kluczowych arterii transportowych** – Dostęp do autostrady A4, drogi krajowej nr 77 i linii kolejowej nr 68 („Lublin – Przeworsk”).
- **Wysoki poziom skanalizowania i zwodociągowania gminy** – Ponad 97% mieszkańców z dostępem do sieci wodociągowej i ok. 60% do kanalizacji (wynik lepszy niż średnia krajowa dla gmin wiejskich).
- **Rosnące zasoby mieszkaniowe** – Stały wzrost liczby budynków i mieszkań w latach 2020–2024 (ok. 3%).
- **Wysoka jakość infrastruktury sanitarnej** – Ponad 88% mieszkań z ustępem splukiwanym i 84% z łazienką.
- **Skuteczny system selektywnej zbiórki odpadów** – Ponad 40% wszystkich odpadów komunalnych stanowią odpady segregowane, co wskazuje na rosnącą świadomość ekologiczną mieszkańców.

2. Słabe strony:

- **Brak transportu publicznego** – Na terenie gminy nie funkcjonują przewoźnicy publiczni, a prywatni oferują jedynie ograniczone połączenia do Leżajska.
- **Brak dróg o znaczeniu wojewódzkim lub krajowym przebiegających przez gminę** – Ogranicza to potencjał inwestycyjny i atrakcyjność logistyczną obszaru.
- **Niski poziom gazyfikacji** – Sieć gazowa obejmuje tylko około połowę gospodarstw domowych, co może ograniczać efektywność energetyczną i komfort mieszkańców.
- **Niewystarczająca sieć komunikacji zbiorowej (autobusowej oraz kolejowej)** – niewielka liczba połączeń sprawia, że część mieszkańców jest wykluczona komunikacyjnie.
- **Zależność od prywatnych środków transportu** – Wymusza wyższe koszty codziennego funkcjonowania mieszkańców i zwiększa emisję spalin.

3. Szanse:

- **Możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych na rozwój infrastruktury** – Programy krajowe i unijne umożliwiają modernizację dróg, kanalizacji i sieci gazowych.
- **Rozwój ekologicznych form transportu** – Potencjał do rozbudowy sieci rowerowej, stacji ładowania pojazdów elektrycznych.
- **Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej** – Możliwość dalszego zwiększenia zasięgu w celu poprawy jakości życia.
- **Wykorzystanie położenia w sąsiedztwie autostrady A4 i DK77** – Szansa na przyciągnięcie inwestorów logistycznych i usługowych.
- **Rozwój budownictwa mieszkaniowego** – Niskie ceny gruntów i poprawiająca się infrastruktura zachęcają do osiedlania się młodych rodzin.

4. Zagrożenia:

- **Postępujący odpływ ludności do miast** – Słaby transport publiczny może pogłębiać uzależnienie od samochodów i zniechęcać do osiedlania.

- **Starzenie się infrastruktury technicznej** – Konieczność modernizacji istniejących sieci w perspektywie kilku lat.
- **Niewystarczająca dynamika inwestycji infrastrukturalnych w stosunku do potrzeb** – Ryzyko stagnacji rozwoju technicznego
- **Wzrost kosztów utrzymania i eksploatacji infrastruktury** – Rosnące ceny energii, materiałów i usług budowlanych mogą utrudnić realizację inwestycji.
- **Zagrożenia środowiskowe** – Zwiększająca się ilość odpadów i zmiany klimatyczne mogą wymagać kosztownych inwestycji w gospodarkę wodno-ściekową i odpadową.

5. Diagnoza uwarunkowań finansowych

5.1 Dochody i wydatki

Sytuacja ekonomiczna gminy najlepiej zobrazowana jest poprzez szczegółową analizę jej dochodów oraz wydatków.

Dochody

Całkowite dochody gminy Grodzisko Dolne w roku 2024 wyniosły 58,4 mln zł. Był to rekordowy wynik stanowiący wzrost o 41,10% w stosunku do roku 2021.

Z kolei dochody własne gminy w roku 2024 wyniosły 11,6 mln zł i były niższe niż w latach 2022-2023, co świadczy, że za duży wzrost całkowitych dochodów odpowiadają środki zewnętrzne. Udział dochodów własnych w budżecie gminy Grodzisko Dolne w roku 2024 spadł poniżej 20%. W poprzednich latach utrzymywał się na poziomie od 25% do 30%.

Wykres 56. Dochody gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 (zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

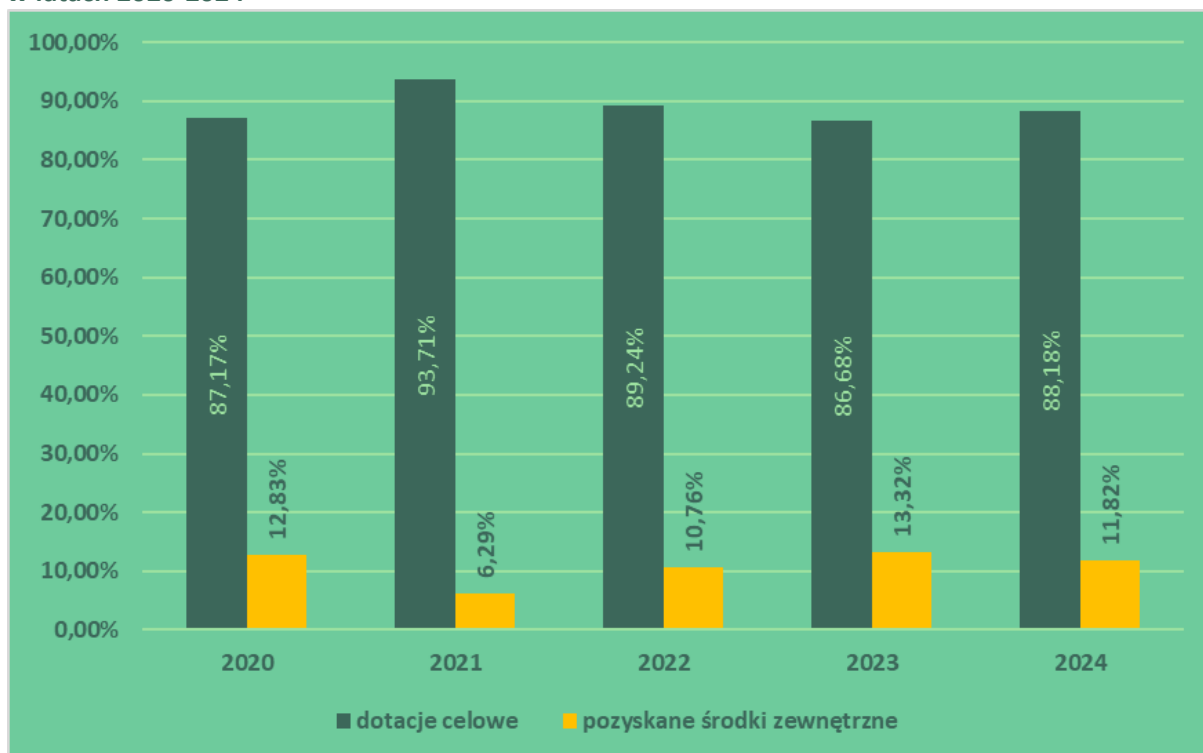
Najważniejszymi źródłami dochodów własnych gminy w roku 2024 były:

- Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu Państwa – **47,66%**
- Dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw – **22,03%**
- Wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez JST na podstawie odrębnych ustaw – **13,83%**
- Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł – **13,09%**
- Dochody z majątku – **1,62%**
- Wpływy z usług – **1,56%**

Głównym źródłem środków finansowych w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 były dotacje. W każdym z tych lat odpowiadały one za ok. 40% wpływów finansowych do budżetu gminy.

Zdecydowaną większość pozyskiwanych przez gminę Grodzisko Dolne dotacji stanowiły dotacje celowe. Za pozostałą część dotacji odpowiadały środki zewnętrzne, najczęściej związane z realizacją działań inwestycyjnych. Zazwyczaj odpowiadały one za ok. 11%-13% pozyskanych przez gminę dotacji. Wyjątkiem był rok 2021, kiedy odpowiadały za jedynie 6,20% całości.

Wykres 57. Podział dotacji na celowe oraz pozyskane środki zewnętrzne w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

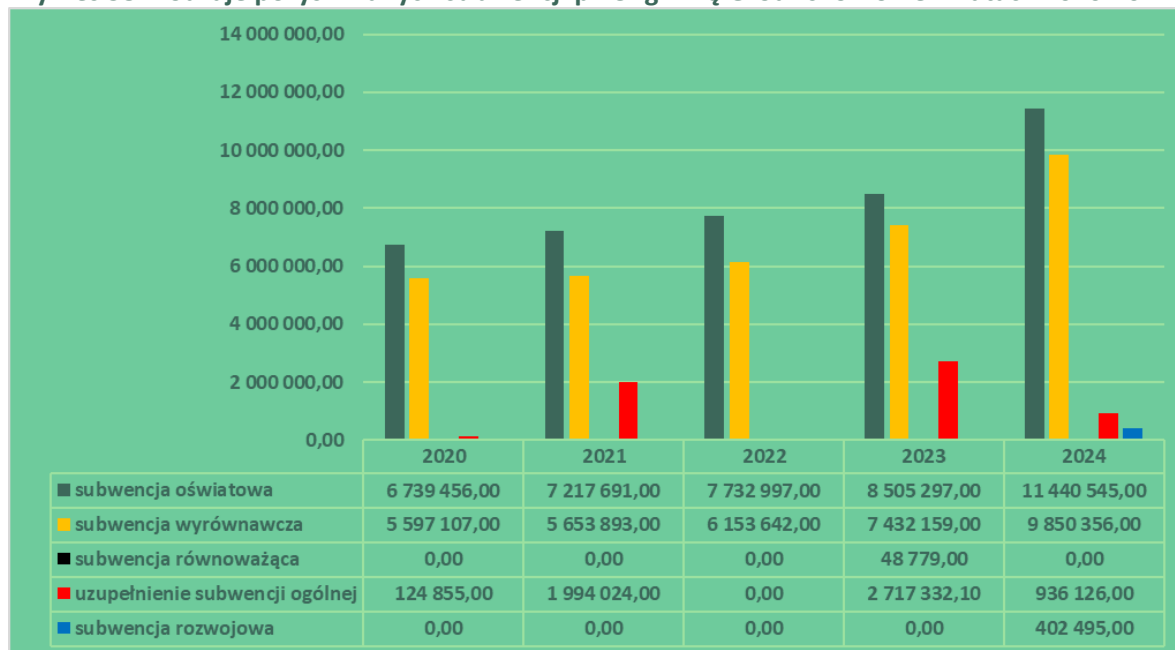

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Kolejnym istotnym źródłem dochodów gminy są subwencje ogólne pochodzące ze środków Państwa. Największe znaczenie miały w latach 2021 oraz 2023-2024 kiedy odpowiadały za 35%-38%% finansów gminy Grodzisko Dolne. W pozostałych latach było to ok. 30%. Za tak duży wzrost znaczenia subwencji odpowiedzialne są w szczególności subwencje oświatowe. Kwota pozyskanej subwencji oświatowej w gminie wzrosła z ok. 8,5 mln zł w roku 2023 do blisko 11,5 mln zł w roku 2024.

Poza subwencją oświatową duże znaczenie dla dochodów gminy miały również subwencje wyrównawcze, które osiągnęły w roku 2024 ponad 9,8 mln zł. Pozostałe rodzaje subwencji stanowią niewielki odsetek pozyskiwanych przez gminę Grodzisko Dolne środków finansowych.

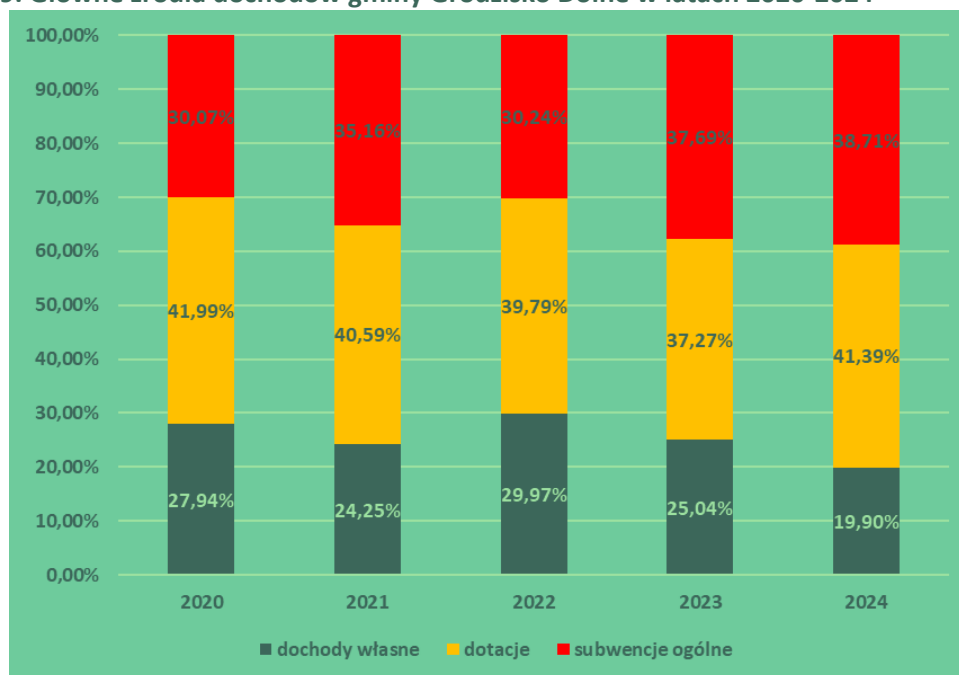
Wykres 58. Rodzaje pozyskiwanych subwencji przez gminę Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Aby podsumować należy podkreślić, że różne źródła dochodów w gminie Grodzisko Dolne utrzymują się na dość stabilnym poziomie w stosunku do całości budżetu gminy.

Wykres 59. Główne źródła dochodów gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Dokładniejszym sposobem ukazania wysokości dochodów gminy jest przeliczenie ich na jednego jej mieszkańca, co umożliwi dodatkowo porównanie z jednostkami samorządu terytorialnego wyższego szczebla.

Dochód na jednego mieszkańca gminy Grodzisko Dolne w roku 2024 wyniósł 7 586,05 zł. Był to bardzo duży wzrost o 44,81% w stosunku do roku 2020 oraz o 18,41% w stosunku do roku 2023. Wskaźnik na

poziomie gminy był również wyższy od średniej w powiecie leżajskim. W latach 2020-2023 dane dotyczące powiatu były każdorazowo niewiele wyższe. Z kolei średni dochód na mieszkańca w całym województwie podkarpackim jest wyraźnie wyższy od obu jednostek samorządu terytorialnego niższego szczebla.

Tabela 17. Dochód na mieszkańca gminy Grodzisko Dolne, powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Województwo podkarpackie	6 127,97 zł	6 568,22 zł	6 766,98 zł	7 025,85 zł	8 339,82 zł
Powiat leżajski	5 471,58 zł	5 747,26 zł	6 171,88 zł	6 495,50 zł	7 465,82 zł
Gmina Grodzisko Dolne	5 238,53 zł	5 402,56 zł	5 897,72 zł	6 406,86 zł	7 586,05 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

W przypadku dochodów własnych na mieszkańca gmina Grodzisko Dolne osiągnęła w roku 2024 poziom 1 509,72 zł. Ten wynik był niższy niż w latach 2022-2023, stanowił jednak niewielki wzrost o 3,16% w porównaniu do roku 2020.

W zakresie dochodów własnych na mieszkańca gmina Grodzisko Dolne wyraźnie odstaje zarówno od średniej powiatu leżajskiego jak i całego województwa podkarpackiego.

Tabela 18. Dochody własne na mieszkańca gminy Grodzisko Dolne, powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego w latach 2020-2024

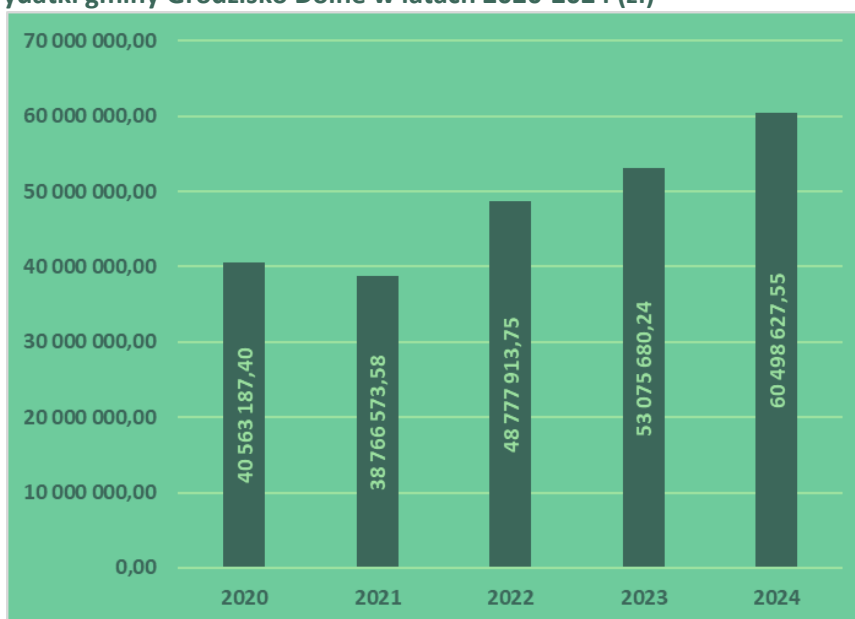
	2020	2021	2022	2023	2024
Województwo podkarpackie	2 372,05 zł	2 440,68 zł	2 789,95 zł	2 789,00 zł	3 223,02 zł
Powiat leżajski	1 945,76 zł	1 846,09 zł	2 191,24 zł	2 274,52 zł	2 489,83 zł
Gmina Grodzisko Dolne	1 463,52 zł	1 310,37 zł	1 767,48 zł	1 604,22 zł	1 509,72 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Wydatki

Drugą stroną finansów publicznych są ponoszone przez jednostki samorządu terytorialnego wydatki. W roku 2024 w gminie Grodzisko Dolne wyniosły one niecałe 60,5 mln zł. Był to wzrost aż o 49,15% w porównaniu do roku 2020 oraz o 13,99% w porównaniu do poprzedniego roku 2023.

Wykres 60. Wydatki gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 (zł)

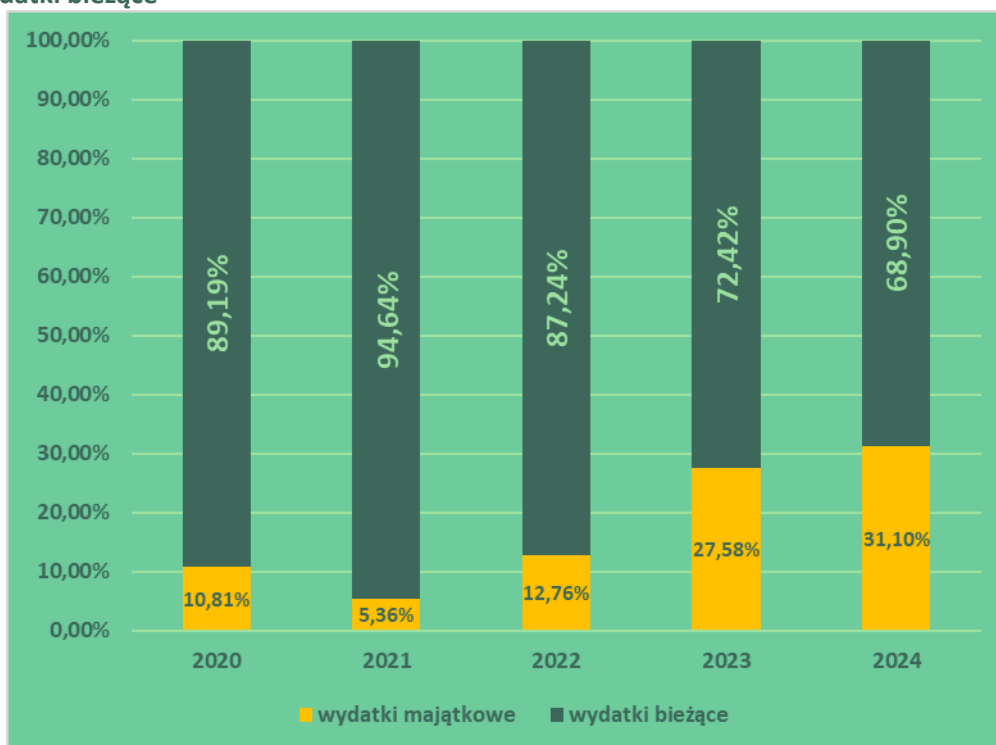

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Ponoszone przez gminę wydatki należy podzielić na dwa rodzaje. Pierwsze to wydatki bieżące czyli związane z realizacją zadań własnych gminy. Drugie to wydatki majątkowe inwestycyjne wynikające z realizacji projektów infrastrukturalnych.

Zdecydowana większość wydatków gminy dotyczy tego pierwszego rodzaju. W latach 2020-2022 stanowiły one od 87% do ponad 94% całości. W latach 2023-2024 ich poziom zmalał do ok 72% oraz ok. 69%, co świadczy o rosnących inwestycjach gminnych.

Wykres 61. Podział wydatków gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 na wydatki majątkowe oraz wydatki bieżące

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Największe kwoty wydatkowane były przez gminę Grodzisko Dolne w roku 2024 w związku z następującymi zadaniami:

- **Oświata i wychowanie** – 19 282 562,25 zł, co stanowiło 31,87% wydatków.
- **Transport i łączność** – 6 745 166,04 zł, co stanowiło 11,15% wydatków.
- **Pomoc społeczna** – 6 551 400,02 zł, co stanowiło 10,83% wydatków.
- **Administracja publiczna** – 5 276 272,39 zł, co stanowiło 8,72% wydatków.
- **Rodzina** – 4 281 797,91 zł, co stanowiło 7,08% wydatków.
- **Rolnictwo i łowiectwo** – 3 617 396,67 zł, co stanowiło 5,98% wydatków.
- **Gospodarka komunalna i ochrona środowiska** – 3 233 363,17 zł, co stanowiło 5,34% wydatków.
- **Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego** – 3 160 484,71 zł, co stanowiło 5,22% wydatków.
- **Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa** – 2 962 031,82 zł, co stanowiło 4,90% wydatków.

Z kolei przeliczając wydatki na jednego mieszkańca gminy Grodzisko Dolne, wyniosły one w 2024 roku 7 849,83 zł. Był to wzrost o 38,54% w porównaniu do roku 2020. Był to najwyższy wynik w latach 2020-2024 i stanowił wzrost o ponad 53% w porównaniu do początku tego okresu oraz o 14,5% w porównaniu do roku poprzedzającego. Kwota na mieszkańca była wyższa niż w powiecie leżajskim,

ale niższa niż w województwie podkarpackim. W latach poprzednich gmina Grodzisko Dolne w tym zakresie osiągała wyniki zbliżone do średniej powiatowej oraz wyraźnie niższe od średniej wojewódzkiej.

Tabela 19. Wydatki w przeliczeniu na mieszkańca gminy Grodzisko Dolne, powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Województwo podkarpackie	5 929,51 zł	6 253,50 zł	7 006,35 zł	7 463,34 zł	8 554,35 zł
Powiat leżajski	5 130,72 zł	5 446,29 zł	6 262,06 zł	7 022,52 zł	7 599,59 zł
Gmina Grodzisko Dolne	5 128,09 zł	4 953,56 zł	6 264,02 zł	6 852,01 zł	7 849,83 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

W celu podsumowania danych ekonomicznych gminy Grodzisko Dolne należy zestawić ze sobą poziom dochodów i wydatków. Zjawiskiem pożądanym jest sytuacja, w której te pierwsze przewyższają te drugie. Miała ona miejsce w latach 2020-2021. W kolejnych trzech latach wydatki gminy dość wyraźnie przekraczały kwoty dochodów, co świadczyć może o aktywności inwestycyjnej gminy. Potwierdzeniem tego są opisane wyżej dane dotyczące wzrastających wydatków majątkowych.

Wykres 62. Dochody i wydatki gminy Grodzisko Dolne w przeliczeniu na mieszkańca w latach 2020-2024 (zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

Spis tabel

Tabela 1. Zmiany liczby ludności w gminie Grodzisko Dolne w odniesieniu do powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego w latach 2020-2024	14
Tabela 2. Gęstość zaludnienia w gminie Grodzisko Dolne w odniesieniu do powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego w latach 2020-2024 (osoby na 1 km ²).....	15
Tabela 3. Zameldowania i wymeldowania w gminie Grodzisko Dolne w podziale na kierunek z/do miast oraz z/do wsi	16
Tabela 4. Powody udzielania pomocy społecznej w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 roku	23
Tabela 5. Rodzaje świadczeń pieniężnych przyznawanych w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	24
Tabela 6. Jednostki OSP w gminie Grodzisko Dolne w 2024 roku	29
Tabela 7. Zdarzenia wymagające udziału jednostek przeciwpożarowych na 1 000 mieszkańców w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024	31
Tabela 8. Interwencje policji na terenie gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	32
Tabela 9. Przedszkola i oddziały przedszkolne na terenie gminy Grodzisko Dolne.....	34
Tabela 10. Szkoły podstawowe funkcjonujące na terenie gminy Grodzisko Dolne w 2024 roku	36
Tabela 11. Zabytki wpisane do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa na terenie gminy Grodzisko Dolne	40
Tabela 12. Obiekty sportowe na terenie gminy Grodzisko Dolne	46
Tabela 13. Procentowy udział poszczególnych grup bezrobotnych w całkowitej populacji bezrobotnych w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	54
Tabela 14. Podział podmiotów gospodarczych w gminie Grodzisko Dolne ze względu na sektory klasyfikacji PKD 2007.....	59
Tabela 15. Liczba budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024	68
Tabela 16. Dostęp budynków mieszkalnych do infrastruktury techniczno-sanitarnej w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim	69
Tabela 17. Dochód na mieszkańca gminy Grodzisko Dolne, powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego w latach 2020-2024	82
Tabela 18. Dochody własne na mieszkańca gminy Grodzisko Dolne, powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego w latach 2020-2024	82
Tabela 19. Wydatki w przeliczeniu na mieszkańca gminy Grodzisko Dolne, powiatu leżajskiego oraz województwa podkarpackiego w latach 2020-2024	84

Spis wykresów

Wykres 1. Klimat w gminie Grodzisko Dolne w ciągu roku	9
Wykres 2. Zmiany temperatury w gminie Grodzisko Dolne w ciągu roku	10
Wykres 3. Dienne prawdopodobieństwo opadów atmosferycznych w gminie Grodzisko Dolne	10
Wykres 4. Średni miesięczny opad deszczu w gminie Grodzisko Dolne	11
Wykres 5. Średnie dobowe promieniowanie słoneczne w gminie Grodzisko Dolne	12
Wykres 6. Liczba ludności w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	14
Wykres 7. Saldo migracji w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	15
Wykres 8. Saldo migracji w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024 w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	16
Wykres 9. Przyrost naturalny w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	17
Wykres 10. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024	17
Wykres 11. Populacja kobiet i mężczyzn w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	18
Wykres 12. Piramida demograficzna w gminie Grodzisko Dolne	19
Wykres 13. Liczba ludności w podziale na ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	20
Wykres 14. Udział poszczególnych grup ekonomicznych w populacji gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	21
Wykres 15. Liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach, korzystających z pomocy społecznej w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	22
Wykres 16. Świadczenia opiekuńcze przyznawane w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	24
Wykres 17. Udział poszczególnych rodzajów świadczeń opiekuńczych w całkowitej liczbie świadczeń przyznawanych w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	25
Wykres 18. Koszt świadczeń opiekuńczych w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	26
Wykres 19. Liczba porad lekarskich w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	27
Wykres 20. Podział porad lekarskich pomiędzy podstawową opiekę zdrowotną a opiekę specjalistyczną w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	28
Wykres 21. Zdarzenia oraz ich rodzaje w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	30
Wykres 22. Miejscowe zagrożenia w podziale na rodzaje występujące w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	30
Wykres 23. Liczba dzieci w wieku do lat 3 zamieszkujących gminę Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	34
Wykres 24. Dzieci w wieku przedszkolnym w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	35
Wykres 25. Odsetek dzieci w wieku przedszkolnym objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim i województwie podkarpackim w latach 2020-2024	36
Wykres 26. Liczba uczniów szkół podstawowych na terenie gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	37
Wykres 27. Współczynnik skolaryzacji netto w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024	38

Wykres 28. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024	38
Wykres 29. Liczba NGO w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024	48
Wykres 30. Udział NGO w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024	49
Wykres 31. Frekwencja wyborcza w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim	50
Wykres 32. Podział pracujących ze względu na płeć w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim, województwie podkarpackim oraz w Polsce w roku 2024	53
Wykres 33. Osoby bezrobotne w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 w podziale na płeć.....	54
Wykres 34. Procentowy udział osób bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024	55
Wykres 35. Procentowy udział osób bezrobotnych do populacji osób w wieku produkcyjnym w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 w podziale na płeć	56
Wykres 36. Liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 ..	57
Wykres 37. Prywatne podmioty gospodarcze w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	58
Wykres 38. Podział podmiotów gospodarczych w gminie Grodzisko Dolne ze względu na liczbę pracowników w roku 2024	58
Wykres 39. Podział gospodarstw rolnych w gminie Grodzisko Dolne ze względu na wielkość	61
Wykres 40. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim (ha)	62
Wykres 41. Rodzaje zasiewów w gospodarstwach rolnych gminy Grodzisko Dolne	62
Wykres 42. Liczba maszyn rolniczych przypadających na jedno gospodarstwo rolne w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim (szt.)	63
Wykres 43. Pracujący w gospodarstwach rolnych w gminie Grodzisko Dolne w podziale na płeć	64
Wykres 44. Podział pracowników gospodarstw indywidualnych w gminie Grodzisko Dolne ze względu na wiek.....	64
Wykres 45. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	68
Wykres 46. Liczba nowych budynków mieszkalnych oddanych do użytku w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	69
Wykres 47. Dostęp mieszkańców do sieci wodociągowej w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024 (%).....	70
Wykres 48. Dostęp mieszkańców do kanalizacji w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024 (%).....	71
Wykres 49. Dostęp mieszkańców do sieci gazowej w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024 (%).....	72
Wykres 50. Odpady zebrane w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 (t).....	73
Wykres 51. Odpady zbierane w przeliczeniu na jednego mieszkańca w gminie Grodzisko Dolne, powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim w latach 2020-2024 (kg).....	74
Wykres 52. Odpady selektywne zebrane w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 (t)	74

Wykres 53. Rodzaje odpadów selektywnych zebrane w gminie Grodzisko Dolne w 2024 roku	75
Wykres 54. Odpady zmieszane zebrane w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 (t).....	75
Wykres 55. Stosunek odpadów selektywnych do odpadów komunalnych w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	76
Wykres 56. Dochody gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 (zł).....	79
Wykres 57. Podział dotacji na celowe oraz pozyskane środki zewnętrzne w gminie Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	80
Wykres 58. Rodzaje pozyskiwanych subwencji przez gminę Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	81
Wykres 59. Główne źródła dochodów gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024	81
Wykres 60. Wydatki gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 (zł)	82
Wykres 61. Podział wydatków gminy Grodzisko Dolne w latach 2020-2024 na wydatki majątkowe oraz wydatki bieżące	83
Wykres 62. Dochody i wydatki gminy Grodzisko Dolne w przeliczeniu na mieszkańca w latach 2020-2024 (zł)	84

Spis map

Mapa 1. Położenie gminy Grodzisko Dolne w powiecie leżajskim oraz województwie podkarpackim	3
Mapa 2. Położenie fizycznogeograficzne gminy Grodzisko Dolne	4
Mapa 3. Leżajski Obszar Funkcjonalny	5
Mapa 4. Podział administracyjny gminy Grodzisko Dolne według sołectw	6
Mapa 5. Środowisko przyrodnicze gminy Grodzisko Dolne	7
Mapa 6. Obszary ochrony prawnej środowiska przyrodniczego na terenie gminy Grodzisko Dolne	8
Mapa 7. Nasłonecznienie w Polsce	11
Mapa 8. Zagrożenie powodziowe na terenie gminy Grodzisko Dolne	32
Mapa 9. Lokalizacja zabytków z rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa na terenie gminy Grodzisko Dolne	41
Mapa 10. Szlaki rowerowe przebiegające przez gminę Grodzisko Dolne	43
Mapa 11. Południowy fragment Nadszańskiej Drogi św. Jakuba	44
Mapa 12. Trasy Nordic Walking na terenie gminy Grodzisko Dolne	45
Mapa 13. System komunikacji w gminie Grodzisko Dolne	66